

**ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ**

ΤΜΗΜΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

**«Εφαρμοσμένη Οικονομική στη Δημόσια Διοίκηση και Τοπική
Αυτοδιοίκηση»**

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

«ΤΟ ΦΑΙΝΟΜΕΝΟ RATCHET ΣΤΟ ΔΗΜΟΣΙΟ ΤΟΜΕΑ»

Ελένη Ιωάννη Κιουρελή

Επιβλέπουσα Καθηγήτρια:

Αθηνά Οικονόμου

Βόλος 2021

Υπεύθυνη δήλωση

Βεβαιώνω ότι είμαι συγγραφέας αυτής της διπλωματικής εργασίας και ότι κάθε βοήθεια την οποία είχα για την προετοιμασία της, είναι πλήρως αναγνωρισμένη και αναφέρεται στη διπλωματική εργασία. Επίσης έχω αναφέρει τις όποιες πηγές από τις οποίες έκανα χρήση δεδομένων, ιδεών ή λέξεων, είτε αυτές αναφέρονται ακριβώς είτε παραφρασμένες. Επίσης βεβαιώνω ότι αυτή η πτυχιακή εργασία προετοιμάστηκε από εμένα προσωπικά ειδικά για τις απαιτήσεις του προγράμματος μεταπτυχιακών σπουδών στην Εφαρμοσμένη Οικονομική του Τμήματος Οικονομικών Επιστημών του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας.

Βόλος, Μάιος 2021

Ελένη Ι. Κιουρελή

Το φαινόμενο ratchet στο δημόσιο τομέα

Περίληψη

Το φαινόμενο ratchet έχει συγκεντρώσει το ενδιαφέρον της επιστημονικής κοινότητας, δεδομένου ότι παρατηρείται σε ποικίλα πεδία της οικονομικής πραγματικότητας. Σε μακροοικονομικό επίπεδο, το φαινόμενο αυτό διερευνάται συχνά ως προς την παρατηρούμενη ανελαστικότητα προς τα κάτω των δημοσίων δαπανών σε περιόδους που άλλα μακροοικονομικά μεγέθη και κυρίως το Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν μειώνεται. Σκοπός της παρούσας εργασίας είναι να διερευνήσει το κατά πόσο τέτοια φαινόμενα είναι δυνατόν να εντοπιστούν κατά την διάρκεια της πρόσφατης οικονομικής κρίσης, η οποία έπληξε όλες τις χώρες της Ευρώπης από το 2009, αν και σε ορισμένες περιπτώσεις, όπως στην περίπτωση της Ελλάδας, οι αρνητικοί ρυθμοί ανάπτυξης συνεχίστηκαν για πολλά χρόνια αργότερα. Η εργασία επικεντρώθηκε σε επιλεγμένες χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης, και ειδικότερα σε δέκα (10) ενδεικτικές χώρες όπως είναι η Ελλάδα, η Πορτογαλία, η Κύπρος, η Ιρλανδία, η Ιταλία, η Ισπανία, η Γερμανία, η Γαλλία, η Σουηδία και η Ρουμανία. Στην περίπτωση της Ιρλανδίας παρατηρούνται ενδείξεις υπέρ της ύπαρξης του φαινομένου ratchet, όπως αυτές εντοπίζονται στη διαχρονική μεταβολή των συνολικών δαπανών της κυβέρνησης όπου, παρά την μείωση του Α.Ε.Π., οι δαπάνες συνεχίζουν και αυξάνονται. Αντίστοιχα συμπεράσματα προκύπτουν και για τη Γαλλία και την Ιταλία, όπου τόσο η δημόσια κατανάλωση, όσο και οι μισθοί των δημοσίων υπαλλήλων και τα συνολικά έξοδα δεν ακολουθούν την πτωτική τάση του Α.Ε.Π. μετά το 2009. Όμως και στην περίπτωση της Κύπρου, παρατηρήθηκαν ενδείξεις της ύπαρξης του φαινομένου ειδικότερα για την πρώτη φάση της κρίσης.

Λέξεις- κλειδιά: φαινόμενο ratchet, Α.Ε.Π., κρατικές δαπάνες, οικονομική κρίση

Ratchet effect in the public sector

Abstract

The ratchet phenomenon has long ago attracted the interest of the scientific community, as it is closely observed in different economic phenomena. At the macroeconomic level, this phenomenon is often investigated with respect to the observed inelasticity of public spending during periods of economic downturns, often approximated by declining Gross Domestic Product rates. The purpose of this paper is to investigate whether such phenomena can be detected during the recent economic crisis, which affected negatively all European countries since 2009, although in some cases, as in the case of Greece, the negative growth rates continued for many years later. The present study focuses on selected countries of the European Union, and in particular ten (10) indicative countries namely Greece, Portugal, Cyprus, Ireland, Italy, Spain, Germany, France, Sweden and Romania. In the case of Ireland there are indications that support the existence of the ratchet phenomenon, since the change over time of total government spending seems to move upwards, despite the decline in GDP rates. Similar evidence are also detected for France and Italy, where both public consumption and the salaries of civil servants as well as total public expenditures do not follow the downward trend of G.D.P. after 2009. However, in the case of Cyprus, there were indications of the existence of the phenomenon, but mainly for the first phase of the recent crisis.

Keywords: ratchet effect, G.D.P., government spending, economic crisis

Περιεχόμενα

Εισαγωγή.....	11
1. Οριοθέτηση σχετικών εννοιών στα δημόσια οικονομικά και τον κρατικό προϋπολογισμό: Αρχές, αποτελεσματικότητα και ταξινόμηση δημόσιων δαπανών	13
1.1. Ο οικονομικός προϋπολογισμός των κρατών. Οικονομική και κοινωνική σημασία	13
1.2. Οι δημόσιες δαπάνες	15
1.3. Ταξινόμηση δημόσιων δαπανών	17
2. Το φαινόμενο ratchet στην εργασία.	20
2.1. Το φαινόμενο ratchet ως πρόβλημα εντολέα- εντολοδόχου.....	20
2.3. Εμπειρικά δεδομένα για το φαινόμενο ratchet στην εργασία.....	22
3. Το φαινόμενο ratchet στις κρατικές δαπάνες	26
3.1. Το φαινόμενο ratchet στις διαχρονικές κρατικές δαπάνες.	26
3.2. Βιβλιογραφική επισκόπηση σχετικά με το φαινόμενο ratchet στις δημόσιες δαπάνες.	29
3.3. Το φαινόμενο ratchet και η επίδρασή του στην εφαρμογή των δημοσιονομικών κανόνων.	31
3.4. Το φαινόμενο ratchet στην επίδραση της αμοιβής της εργασίας στο δημόσιο τομέα	33
4. Τα αποτελέσματα της έρευνας	36
4.1. Μεθοδολογικά στοιχεία.....	36
4.2. Η εξέλιξη των Απόλυτων μακροοικονομικών μεγεθών	37
4.2.1. Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν (Α.Ε.Π.).	37
4.2.2. Κατά κεφαλήν Α.Ε.Π.....	40
4.2.3. Αποζημίωση των εργαζόμενων στον δημόσιο τομέα	42
4.2.4. Τελική Συνολική Κατανάλωση Γενικής Κυβέρνησης.....	45
4.2.5. Συνολικά έξοδα Γενικής Κυβέρνησης	47
4.3. Η εξέλιξη των σχετικών μακροοικονομικών μεγεθών	49
4.3.1. Ρυθμός Μεταβολής Α.Ε.Π. σε τρέχουσες τιμές.....	49

4.3.2. Αποζημίωση των εργαζόμενων στον δημόσιο τομέα, ως ποσοστό του Α.Ε.Π.	51
4.3.3. Τελική Συνολική Κατανάλωση Γενικής Κυβέρνησης ως ποσοστό του Α.Ε.Π.	53
4.3.4. Συνολικά Έξοδα Γενικής Κυβέρνησης ως ποσοστό του Α.Ε.Π.	55
4.3.5. Δείκτης Μεταβολής Συνολικών Εξόδων Γενικής Κυβέρνησης, σε σταθερές τιμές του 2015	56
4.4. Μελέτη της ομόρροπης μεταβολής των στοιχείων του Α.Ε.Π. και των δημόσιων δαπανών ανά χώρα	58
Συμπεράσματα.....	78
Βιβλιογραφία.....	81

Κατάλογος Πινάκων

Πίνακας 1. Σύνοψη σημαντικών μελετών σχετικά με τις δημόσιες δαπάνες και τον επιχειρηματικό κύκλο.....	29
Πίνακας 2. Η διαχρονική εξέλιξη του Α.Ε.Π. των επιλεγμένων χωρών σε τρέχουσες τιμές, σε δισεκατομμύρια ευρώ την περίοδο 2006-2014.	38
Πίνακας 3. Η διαχρονική εξέλιξη του Α.Ε.Π. των επιλεγμένων χωρών σε τρέχουσες τιμές, σε δισεκατομμύρια ευρώ, την περίοδο 2015-2020.	39
Πίνακας 4. Η διαχρονική εξέλιξη του κατά κεφαλήν Α.Ε.Π. των επιλεγμένων χωρών σε σταθερές τιμές 2015, σε ευρώ.....	41
Πίνακας 5. Η διαχρονική εξέλιξη του κατά κεφαλήν Α.Ε.Π. των επιλεγμένων χωρών σε σταθερές τιμές, 2015 σε ευρώ, την περίοδο 2015-2020.	41
Πίνακας 6. Η διαχρονική εξέλιξη των αμοιβών των δημοσίων υπαλλήλων των επιλεγμένων χωρών σε τρέχουσες τιμές, σε δισεκατομμύρια ευρώ, την περίοδο 2006-2014.	43
Πίνακας 7. Η διαχρονική εξέλιξη των αμοιβών των δημοσίων υπαλλήλων των επιλεγμένων χωρών σε τρέχουσες τιμές, σε δισεκατομμύρια ευρώ, την περίοδο 2015-2020.	44
Πίνακας 8. Η διαχρονική εξέλιξη της Τελικής Συνολικής Κατανάλωσης Γενικής Κυβέρνησης επιλεγμένων χωρών σε τρέχουσες τιμές, σε δισεκατομμύρια ευρώ, την περίοδο 2006-2014.	45
Πίνακας 9. Η διαχρονική εξέλιξη της Τελικής Συνολικής Κατανάλωσης Γενικής Κυβέρνησης επιλεγμένων χωρών σε τρέχουσες τιμές, σε δισεκατομμύρια ευρώ, την περίοδο 2015-2020.	46
Πίνακας 10. Η διαχρονική εξέλιξη των Συνολικών Εξόδων Γενικής Κυβέρνησης επιλεγμένων χωρών σε τρέχουσες τιμές, σε δισεκατομμύρια ευρώ, την περίοδο 2006-2014.	48
Πίνακας 11. Η διαχρονική εξέλιξη των Συνολικών Εξόδων Γενικής Κυβέρνησης επιλεγμένων χωρών σε τρέχουσες τιμές, σε δισεκατομμύρια ευρώ, την περίοδο 2015-2020.	48
Πίνακας 12. Η διαχρονική εξέλιξη του ρυθμού μεταβολήστου Α.Ε.Π. των επιλεγμένων χωρών σε τρέχουσες τιμές, την περίοδο 2007-2014.	50
Πίνακας 13. Η διαχρονική εξέλιξη του ρυθμού μεταβολής του Α.Ε.Π. των επιλεγμένων χωρών σε τρέχουσες τιμές, την περίοδο 2015-2020.	50
Πίνακας 14. Η διαχρονική εξέλιξη των αμοιβών των δημοσίων υπαλλήλων των επιλεγμένων χωρών σε τρέχουσες τιμές, ως ποσοστό του Α.Ε.Π., την περίοδο 2006-2014.	52
Πίνακας 15. Η διαχρονική εξέλιξη των αμοιβών των δημοσίων υπαλλήλων των επιλεγμένων χωρών σε τρέχουσες τιμές, ως ποσοστό του Α.Ε.Π., την περίοδο 2015-2020.	53

Πίνακας 16. Η διαχρονική εξέλιξη της Τελικής Συνολικής Κατανάλωσης Γενικής Κυβέρνησης επιλεγμένων χωρών σε τρέχουσες τιμές, ως ποσοστό του Α.Ε.Π., την περίοδο 2006-2014.....	54
Πίνακας 17. Η διαχρονική εξέλιξη της Τελικής Συνολικής Κατανάλωσης Γενικής Κυβέρνησης επιλεγμένων χωρών σε τρέχουσες τιμές, ως ποσοστό του Α.Ε.Π., την περίοδο 2015-2020.....	54
Πίνακας 18. Η διαχρονική εξέλιξη των Συνολικών Εξόδων Γενικής Κυβέρνησης επιλεγμένων χωρών σε τρέχουσες τιμές, ως ποσοστό του Α.Ε.Π., την περίοδο 2006-2014.	55
Πίνακας 19. Η διαχρονική εξέλιξη των Συνολικών Εξόδων Γενικής Κυβέρνησης επιλεγμένων χωρών σε τρέχουσες τιμές, ως ποσοστό του Α.Ε.Π., την περίοδο 2015-2020.	56
Πίνακας 20. Η διαχρονική εξέλιξη του Δείκτη Μεταβολής των Συνολικών Εξόδων Γενικής Κυβέρνησης επιλεγμένων χωρών σε σταθερές τιμές του 2015, την περίοδο 2006-2014.....	57
Πίνακας 21. Η διαχρονική εξέλιξη του Δείκτη Μεταβολής των Συνολικών Εξόδων Γενικής Κυβέρνησης επιλεγμένων χωρών σε σταθερές τιμές του 2015, την περίοδο 2015-2020.....	57

Κατάλογος Διαγραμμάτων

Διάγραμμα 1. Η διαχρονική εξέλιξη του Α.Ε.Π. των επιλεγμένων χωρών σε τρέχουσες τιμές, σε δισεκατομμύρια ευρώ την περίοδο 2006-2020.	40
Διάγραμμα 2. Η διαχρονική εξέλιξη του κατά κεφαλήν Α.Ε.Π. των επιλεγμένων χωρών σε σταθερές τιμές, 2015 σε ευρώ, την περίοδο 2006-2020.	42
Διάγραμμα 3. Η διαχρονική εξέλιξη των αμοιβών των δημοσίων υπαλλήλων των επιλεγμένων χωρών σε τρέχουσες τιμές, σε δισεκατομμύρια ευρώ, την περίοδο 2006-2020.	44
Διάγραμμα 4. Η διαχρονική εξέλιξη της Τελικής Συνολικής Κατανάλωσης Γενικής Κυβέρνησης επιλεγμένων χωρών σε τρέχουσες τιμές, σε δισεκατομμύρια ευρώ, την περίοδο 2006-2020.	47
Διάγραμμα 5. Η διαχρονική εξέλιξη των Συνολικών Εξόδων Γενικής Κυβέρνησης επιλεγμένων χωρών σε τρέχουσες τιμές, σε δισεκατομμύρια ευρώ, την περίοδο 2006-2020.	49
Διάγραμμα 6. Η διαχρονική εξέλιξη του ρυθμού μεταβολής του Α.Ε.Π. των επιλεγμένων χωρών σε τρέχουσες τιμές, την περίοδο 2007-2020.	51
Διάγραμμα 7. Α.Ε.Π. και έξοδα Γερμανίας	59
Διάγραμμα 8. Α.Ε.Π. και κατανάλωση Γερμανίας	59
Διάγραμμα 9. Α.Ε.Π. και μισθοί Γερμανίας	60
Διάγραμμα 10. Α.Ε.Π. και έξοδα Ιρλανδίας	61
Διάγραμμα 11. Α.Ε.Π. και κατανάλωση Ιρλανδίας	61
Διάγραμμα 12. Α.Ε.Π. και μισθοί Ιρλανδίας	62
Διάγραμμα 13. Α.Ε.Π. και έξοδα Ελλάδας	62
Διάγραμμα 14. Α.Ε.Π. και κατανάλωση Ελλάδας	63
Διάγραμμα 15. Α.Ε.Π. και μισθοί Ελλάδας	63
Διάγραμμα 16. Α.Ε.Π. και έξοδα Ισπανίας	64
Διάγραμμα 17. Α.Ε.Π. και κατανάλωση Ισπανίας	65
Διάγραμμα 18. Α.Ε.Π. και μισθοί Ισπανίας	65
Διάγραμμα 19. Α.Ε.Π. και έξοδα Γαλλίας	66
Διάγραμμα 20. Α.Ε.Π. και κατανάλωση Γαλλίας	66
Διάγραμμα 21. Α.Ε.Π. και μισθοί Γαλλίας	67
Διάγραμμα 22. Α.Ε.Π. και έξοδα Ιταλίας	68
Διάγραμμα 23. Α.Ε.Π. και κατανάλωση Ιταλίας	68
Διάγραμμα 24. Α.Ε.Π. και μισθοί Ιταλίας	69

Διάγραμμα 25. Α.Ε.Π. και έξοδα Κύπρου	70
Διάγραμμα 26. Α.Ε.Π. και κατανάλωση Κύπρου	70
Διάγραμμα 27. Α.Ε.Π. και μισθοί Κύπρου	71
Διάγραμμα 28. Α.Ε.Π. και έξοδα Πορτογαλίας	72
Διάγραμμα 29. Α.Ε.Π. και κατανάλωση Πορτογαλίας.....	72
Διάγραμμα 30. Α.Ε.Π. και μισθοί Πορτογαλίας	73
Διάγραμμα 31. Α.Ε.Π. και έξοδα Ρουμανίας	74
Διάγραμμα 32. Α.Ε.Π. και κατανάλωση Ρουμανίας.....	74
Διάγραμμα 33. Α.Ε.Π. και μισθοί Ρουμανίας	75
Διάγραμμα 34. Α.Ε.Π. και έξοδα Σουηδίας	76
Διάγραμμα 35. Α.Ε.Π. και κατανάλωση Σουηδίας.....	76
Διάγραμμα 36. Α.Ε.Π. και μισθοί Σουηδίας	77

Εισαγωγή

Το φαινόμενο ratchet στηρίζεται στην υπόθεση της ακαμψίας των μισθών που χρησιμοποιήθηκε στα θεωρητικά μοντέλα του Κέυνς, σύμφωνα με την οποία, μια αύξηση των τιμών λόγω της αύξησης της συνολικής ζήτησης, δεν αντιστρέφεται πάντα σε μια αντίστοιχη μείωση της ζήτησης. Ορισμένες τάσεις στα οικονομικά τείνουν να διαιωνίζονται μόνες τους, ιδιαίτερα στον τομέα της παραγωγής. Η ακαμψία των μισθών υποστηρίχθηκε από τον Keynes αλλά το φαινόμενο ratchet ουσιαστικά ήρθε στην επιφάνεια από τον Duesenberry (1949).

Το φαινόμενο ratchet έχει ισχύ στους μισθούς και τις αυξήσεις των μισθών. Οι εργαζόμενοι σπάνια (αν όχι ποτέ) δέχονται μείωση των μισθών τους, αλλά μπορεί επίσης να μην είναι ικανοποιημένοι με τις αυξήσεις των μισθών που θεωρούνται σε αρκετές περιπτώσεις, ανεπαρκείς.

Το πρωταρχικό πρόβλημα με το φαινόμενο αυτό είναι ότι σε ορισμένες περιπτώσεις, οι άνθρωποι συνηθίζουν στη συνεχή ανάπτυξη ακόμη και σε αγορές που μπορεί να είναι κορεσμένες. Έτσι, η αγορά ενδέχεται να μην ικανοποιεί πλέον τις επιθυμίες και τις ανάγκες των καταναλωτών. Το φαινόμενο αυτό εντοπίζεται και στη μακροοικονομική ανάλυση με την έννοια ότι οι δαπάνες της γενικής κυβέρνησης θεωρούνται σχετικά ανελαστικές και ανεξάρτητες με την οικονομική ανάπτυξη της χώρας.

Σκοπός της παρούσας εργασίας είναι να διερευνήσει το κατά πόσο το φαινόμενο ratchet είναι δυνατόν να εντοπιστεί κατά την διάρκεια της πρόσφατης οικονομικής κρίσης, η οποία έπληξε όλες τις χώρες της Ευρώπης κυρίως κατά το έτος 2009, αν και σε ορισμένες περιπτώσεις, όπως στην περίπτωση της Ελλάδας, οι αρνητικοί ρυθμοί ανάπτυξης συνεχίστηκαν για πολλά χρόνια αργότερα. Για τον λόγο αυτό, η εργασία αποτελείται από τέσσερα κεφάλαια.

Από αυτά, τα τρία είναι θεωρητικά και το ένα ερευνητικό. Το πρώτο κεφάλαιο περιλαμβάνει μια εισαγωγή στα δημόσια οικονομικά και τον κρατικό προϋπολογισμό, ενώ αναλύονται οι Αρχές και η αποτελεσματικότητα των δημόσιων δαπανών. Στο δεύτερο κεφάλαιο λαμβάνει χώρα το θεωρητικό υπόβαθρο του φαινομένου ratchet με έμφαση στο χώρο της εργασίας, ενώ στο τρίτο κεφάλαιο γίνεται αναφορά στο φαινόμενο ως προς τις κρατικές δαπάνες. Η εργασία συνεχίζει με το τέταρτο κεφάλαιο, στο οποίο αναλύονται οι μεταβολές στο Α.Ε.Π. και τις κρατικές δαπάνες για μια ομάδα δέκα χωρών κατά την διάρκεια της οικονομικής κρίσης και ολοκληρώνεται με το κεφάλαιο των συμπερασμάτων, όπου συζητούνται συνοπτικά τα ευρήματα της βιβλιογραφίας, τα ευρήματα της εργασίας σε

σύνδεση με τη βιβλιογραφία, ενώ ταυτόχρονα αναφέρονται οι ερευνητικοί περιορισμοί ως προς τη μεθοδολογία και τα δεδομένα και αναφέρονται και προτάσεις πολιτικής.

1. Οριοθέτηση σχετικών εννοιών στα δημόσια οικονομικά και τον κρατικό προϋπολογισμό: Αρχές, αποτελεσματικότητα και ταξινόμηση δημόσιων δαπανών.

Στο παρόν κεφάλαιο λαμβάνει χώρα η παρουσίαση βασικών εννοιών και μέτρων πολιτικής που συναντώνται στη δημόσια οικονομική ανάλυση, ώστε μετέπειτα να εξεταστούν οι ενδείξεις για την ύπαρξη (ή μη) του φαινομένου ratchet στη μεταβολή των συγκεκριμένων μεγεθών.

1.1. Ο οικονομικός προϋπολογισμός των κρατών. Οικονομική και κοινωνική σημασία.

Ο προϋπολογισμός είναι ένα κεντρικό εργαλείο πολιτικής της κυβέρνησης, που δείχνει πώς αυτή αναμένεται να δώσει προτεραιότητα και να επιτύχει τους ετήσιους και πολυετούς στόχους της. Εκτός από τη χρηματοδότηση νέων και υπαρχόντων προγραμμάτων, ο προϋπολογισμός είναι το πρωταρχικό μέσο για την εφαρμογή της δημοσιονομικής πολιτικής και επομένως επηρεάζει την οικονομία στο σύνολό της. Παράλληλα με άλλα μέσα κυβερνητικής πολιτικής - όπως οι νόμοι, οι κανονισμοί και η κοινή δράση με άλλους φορείς της κοινωνίας - ο προϋπολογισμός στοχεύει να μετατρέψει τα σχέδια και τις φιλοδοξίες σε πραγματικότητα (World Bank, 2013).

Πέρα από αυτό, ο προϋπολογισμός είναι μια σύμβαση μεταξύ πολιτών και πολιτείας, που δείχνει πώς συγκεντρώνονται και διατίθενται πόροι για την παροχή δημόσιων υπηρεσιών. Ένα τέτοιο έγγραφο πρέπει να είναι σαφές, να χαρακτηρίζεται από διαφάνεια κατά την κατάρτιση και την εκτέλεσή του και αξιόπιστο, εάν θέλει να ικανοποιεί την εμπιστοσύνη των πολιτών και να χρησιμεύει ως βάση λογοδοσίας της εκτελεστικής εξουσίας.

Τα εξωτερικά ενδιαφερόμενα μέρη εξετάζουν επίσης την ποιότητα του εγγράφου του προϋπολογισμού και τη διαδικασία εκτέλεσης του προϋπολογισμού, για την αξιολόγηση της ορθότητας και της αξιοπιστίας ενός κράτους. Η διαδικασία διαμόρφωσης του προϋπολογισμού καθοδηγείται συνήθως από το Υπουργείο Οικονομικών που αποτελεί την κεντρική αρχή προϋπολογισμού του κράτους και συγκεντρώνει τις συνεισφορές από υπουργούς, βουλευτές, δημόσιους υπαλλήλους και άλλους αξιόπιστους συμβούλους, οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών και ομάδες υποστήριξης και, όλο και περισσότερο, από τους ίδιους τους πολίτες. Μια αποτελεσματική διαδικασία προϋπολογισμού είναι αυτή

που λαμβάνει αυτές τις συνεισφορές, τις μελετάει και τις εξετάζει και τις μετατρέπει σε μια σειρά προτάσεων δράσης για τη βελτίωση της κοινωνίας (Petrie & Shields, 2013).

Ένα υγιές σύστημα προϋπολογισμού είναι αυτό που δημιουργεί εμπιστοσύνη στους πολίτες ότι η κυβέρνηση, με την ευρεία έννοια, ακούει τις ανησυχίες τους, έχει ένα σχέδιο για την επίτευξη αξιόλογων στόχων και θα χρησιμοποιεί τους διαθέσιμους πόρους αποτελεσματικά, αποδοτικά και με βιώσιμο τρόπο. Η «δημοσιονομική διακυβέρνηση» αναφέρεται στις διαδικασίες, τους νόμους, τις δομές και τα θεσμικά όργανα που λειτουργούν για τη διασφάλιση ότι το σύστημα προϋπολογισμού ανταποκρίνεται σε αυτούς τους στόχους με βιώσιμο και συνεχή τρόπο. Ο προϋπολογισμός δεν είναι απλώς η αρμοδιότητα των κεντρικών κυβερνήσεων. Είναι μια διαδικασία που περιλαμβάνει όλα τα επίπεδα διακυβέρνησης, εθνικά και τοπικά, και σημειώνεται ότι ισχύουν διαφορετικές εντολές και επίπεδα αυτονομίας σε διαφορετικές χώρες (World Bank, 2013).

Τα συστήματα και οι διαδικασίες του προϋπολογισμού πρέπει να είναι συντονισμένα, συνεκτικά και συνεπή σε όλα τα επίπεδα διακυβέρνησης. Επομένως, αυτές οι αρχές του προϋπολογισμού είναι συναφείς και πρέπει να εφαρμόζονται κατά περίπτωση σε όλα τα επίπεδα διακυβέρνησης. Επιπλέον, ο προϋπολογισμός δεν είναι μια αυτόνομη διαδικασία, που αφαιρείται από τα άλλα κανάλια κυβερνητικής δράσης. Ο καλός προϋπολογισμός υποστηρίζεται από, και με τη σειρά του, υποστηρίζει τους διάφορους πυλώνες της σύγχρονης δημόσιας διακυβέρνησης: ακεραιότητα, διαφάνεια, συμμετοχή, υπευθυνότητα και στρατηγική προσέγγιση για τον σχεδιασμό και την επίτευξη εθνικών στόχων.

Ο προϋπολογισμός είναι, συνεπώς, ένας βασικός ακρογωνιαίος λίθος στην αρχιτεκτονική της εμπιστοσύνης μεταξύ των κρατών και πολιτών τους. Οι πρακτικές προϋπολογισμού μπορεί να ποικίλλουν σε μεγάλο βαθμό από χώρα σε χώρα με βάση παραδοσιακούς, θεσμικούς και πολιτιστικούς παράγοντες. Ωστόσο, με βάση την εμπειρία των ανώτερων υπαλλήλων του προϋπολογισμού και την εκτενή ανάλυση διαφόρων πτυχών του προϋπολογισμού που διεξήγαγε ο Ο.Ο.Σ.Α., υπάρχουν κοινά στοιχεία των σύγχρονων προϋπολογισμών (Schilperoord & Wierts, 2012).

Η διαχείριση των δημοσίων δαπανών είναι συγκεκριμένη ανά χώρα και βασίζεται στην κουλτούρα διοίκησης μιας χώρας. Για τον εκσυγχρονισμό του συστήματος προϋπολογισμού, είναι σημαντικό να γίνει κατανοητή από τους υπεύθυνους των σχεδιαζόμενων αλλαγών η κληρονομιά στην κουλτούρα διοίκησης της εκάστοτε χώρας.

Εκτός από την ίδια την κυβέρνηση, ο δημόσιος τομέας περιλαμβάνει μη χρηματοπιστωτικές και χρηματοοικονομικές εταιρείες και οιονεί εταιρείες που ανήκουν ή ελέγχονται από την κυβέρνηση. Οιονεί εταιρεία είναι ένα κρατικό ίδρυμα που ασχολείται με δραστηριότητες οι οποίες (O.E.C.D., 2001):

(i) χρεώνουν τιμές για τα αποτελέσματά της.

(ii) λειτουργεί και διαχειρίζεται κατά παρόμοιο τρόπο με μια εταιρεία του ιδιωτικού τομέα και

(iii) έχει ένα σύνολο λογαριασμών που επιτρέπουν τα λειτουργικά πλεονάσματα, τις αποταμιεύσεις, τα περιουσιακά στοιχεία και τις υποχρεώσεις να αναγνωρίζονται ξεχωριστά και να επιμετρούνται.

Στις οικονομίες της αγοράς, οι δημόσιες επιχειρήσεις θα πρέπει να είναι εμπορικά προσανατολισμένες και, όπου είναι δυνατόν, θα πρέπει να στοχεύουν στο κέρδος. Για το σκοπό αυτό, πρέπει να έχουν αυτονομία στη διαχείριση και να έχουν μια εταιρική δομή. Έτσι, οι δαπάνες και τα έσοδά τους δεν μπορούν να υποβληθούν στον ίδιο μηχανισμό ελέγχου και έγκρισης με τον εθνικό προϋπολογισμό, ο οποίος θα πρέπει να καλύπτει μόνο τις χρηματοοικονομικές συναλλαγές των επιχειρήσεων με την κυβέρνηση και όχι τις συναλλαγές τους με την υπόλοιπη οικονομία (O.E.C.D., 2001).

Ωστόσο, πρέπει επίσης να αναπτυχθεί ένα σύστημα παρακολούθησης και αναφοράς χρηματοοικονομικών πληροφοριών για το δημόσιο τομέα στο σύνολό του. Έτσι, τα έγγραφα του προϋπολογισμού μπορούν να εμφανιστούν σε έναν αναλυτικό πίνακα, που παρουσιάζεται μόνο για ενημέρωση, τον ενοποιημένο λογαριασμό του δημόσιου τομέα (που ονομάζεται μερικές φορές «ενοποιημένος προϋπολογισμός», αν και δεν έχει το νομικό καθεστώς του εθνικού προϋπολογισμού) (Schilperoort & Wierds, 2012).

Για λόγους λογοδοσίας και διαφάνειας, η κυβέρνηση θα πρέπει να υποβάλλει έκθεση σχετικά με την απόδοση και την οικονομική κατάσταση όλων των οντοτήτων που ελέγχει.

1.2. Οι δημόσιες δαπάνες

Προκειμένου να εκτελέσει τους ρόλους που της έχουν ανατεθεί από τους πολίτες της, η κυβέρνηση πρέπει, μεταξύ άλλων, να (O.E.C.D., 2014):

(i) συλλέξει πόρους από την οικονομία, με επαρκή και κατάλληλο τρόπο και

(ii) να προβεί στην κατανομή και χρήση αυτών των πόρων με τρόπο που να χαρακτηρίζεται από αποδοτικότητα και αποτελεσματικότητα

Ο εθνικός προϋπολογισμός είναι το κύριο μέσο με το οποίο προγραμματίζονται και πραγματοποιούνται αυτές οι συναλλαγές. Η διαχείριση των δημόσιων δαπανών (PEM) αφορά μόνο το σημείο (ii) (O.E.C.D., 2014).

Η διαχείριση των δημοσίων δαπανών έχει καθοριστική σημασία. Υπάρχει μια απαραίτητη διάκριση μεταξύ των ζητημάτων πολιτικής δαπανών του "τι" πρέπει να γίνει και του ζητήματος διαχείρισης δαπανών του "πώς" πρέπει να γίνει κάτι. Είναι αλήθεια ότι οι προσπάθειες καθορισμού αυστηρών ορίων μεταξύ πολιτικής και εφαρμογής τείνουν να οδηγήσουν τελικά σε μη ρεαλιστικές πολιτικές, ad hoc εφαρμογές και, με την πάροδο του χρόνου, τόσο σε κακές πολιτικές, όσο και σε κακές εφαρμογές. Ωστόσο, η διάκριση μεταξύ της ορθότητας των διαδικασιών και των στόχων που πρόκειται να επιτύχουν παραμένει πολύ σημαντική. Μεταξύ άλλων, οι μηχανισμοί, οι τεχνικές, οι δεξιότητες και τα δεδομένα που απαιτούνται για την ποιοτική δημοσιονομική εφαρμογή των συμφωνημένων πολιτικών είναι ιδιαίτερα σημαντικοί.

Είναι γενικά αποδεκτό ότι όλα τα συστήματα προϋπολογισμού πρέπει να επιτύχουν τους ακόλουθους τρεις βασικούς στόχους (Wildavsky, 2003):

- Για τη διατήρηση της συνολικής δημοσιονομικής πειθαρχίας. Η δημοσιονομική πειθαρχία αφορά τον αποτελεσματικό έλεγχο των συνόλων του προϋπολογισμού, ορίζοντας ανώτατα όρια για δαπάνες που είναι δεσμευτικές τόσο σε συνολικό επίπεδο όσο και αναφορικά με συγκεκριμένες μεμονωμένες νομικές οντότητες του δημοσίου. Ο έλεγχος των συνόλων των επιμέρους εξόδων είναι ο πρώτος σκοπός κάθε συστήματος προϋπολογισμού. Δεν θα υπήρχε ανάγκη για προϋπολογισμό εάν ο κάθε δημόσιος οργανισμός ήταν ελεύθερος να πραγματοποιήσει οποιαδήποτε δαπάνη για να ικανοποιήσει όλες τις απαιτήσεις του κοινωνικού συνόλου.

- Να καταναίμει πόρους σύμφωνα με τις κυβερνητικές προτεραιότητες. Η κατανομητική αποτελεσματικότητα είναι η ικανότητα καθορισμού προτεραιοτήτων εντός του προϋπολογισμού, διανομής πόρων βάσει των προτεραιοτήτων της κυβέρνησης και της αποτελεσματικότητας του προγράμματος και μετατόπισης πόρων από παλαιές προτεραιότητες σε νέες, ή από λιγότερο σε πιο παραγωγικές δραστηριότητες, σε αντιστοιχία με τους κυβερνητικούς στόχους. Η αποτελεσματικότητα, η οποία αναφέρεται στο βαθμό στον οποίο επιτυγχάνονται οι στόχοι της πολιτικής, το πρόγραμμα ή η δραστηριότητα, εξαρτάται στενά από τις αποφάσεις κατανομής πόρων.

- Προώθηση της αποτελεσματικής παροχής υπηρεσιών. Η τεχνική ή επιχειρησιακή αποτελεσματικότητα στη χρήση των προϋπολογισμένων πόρων αναφέρεται στην ικανότητα υλοποίησης προγραμμάτων και παροχής υπηρεσιών με το χαμηλότερο κόστος (π.χ. ελαχιστοποίηση του κόστους ανά μονάδα παραγωγής).

1.3. Ταξινόμηση δημόσιων δαπανών

Η ταξινόμηση των δαπανών είναι σημαντική για τη χάραξη πολιτικής και τον προσδιορισμό της κατανομής των πόρων μεταξύ τομέων, για τον καθορισμό σαφών γραμμών λογοδοσίας, για την επίτευξη συμμόρφωσης με τις νομοθετικές άδειες, για ανάλυση και την μέτρηση της απόδοσης των πολιτικών και για την καθημερινή διαχείριση του προϋπολογισμού. Ένα σύστημα ταξινόμησης δαπανών παρέχει ένα κανονιστικό πλαίσιο τόσο για τη λήψη αποφάσεων πολιτικής όσο και για τη λογοδοσία.

Διαφορετικές προσεγγίσεις και πτυχές του προϋπολογισμού επηρεάζουν συχνά τη δομή και την οργάνωση του συστήματος ταξινόμησης δαπανών. Έτσι, ο προϋπολογισμός συμμόρφωσης εστιάζεται στη χρήση των πόρων και, επομένως, στην ταξινόμηση των εισροών και των δημόσιων οργανισμών. Οι ανησυχίες για τη διαμόρφωση πολιτικής και την κατανομή της αποτελεσματικότητας αποτελούν τη βάση ταξινόμησης των δαπανών ανά λειτουργία και πρόγραμμα. Απαιτούνται λεπτομερείς ταξινομήσεις προγραμμάτων ανά δραστηριότητα ή έξοδο εάν αξιολογείται η επιχειρησιακή απόδοση. Ο συνολικός δημοσιονομικός έλεγχος απαιτεί μια οικονομική ταξινόμηση που βασίζεται σε σαφείς έννοιες (π.χ. διαχωρισμός δανεισμού από έσοδα), όπως και με την ταξινόμηση του Συστήματος Χρηματοοικονομικής Στατιστικής Κυβερνήσεων (Government Financial Statistics) G.F.S. που εκπονήθηκε από το Δ.Ν.Τ. Η ικανοποίηση όλων αυτών των διαφορετικών, και σε κάποιο βαθμό αντικρουόμενων, απαιτήσεων απαιτεί μια ρεαλιστική και ευέλικτη προσέγγιση (O.E.C.D., 2001).

Μια λειτουργική ταξινόμηση οργανώνει τις κυβερνητικές δραστηριότητες σύμφωνα με τους γενικούς στόχους ή σκοπούς τους (π.χ. εκπαίδευση, κοινωνική ασφάλιση, στέγαση κ.λπ.). Μια τέτοια ταξινόμηση είναι σημαντική για την ανάλυση της κατανομής των πόρων μεταξύ των διαφόρων τομέων του δημοσίου. Είναι ανεξάρτητη από την οργανωτική δομή της κυβέρνησης. Απαιτείται λειτουργική ταξινόμηση για την παραγωγή ιστορικών ερευνών σχετικά με τις κρατικές δαπάνες και τη σύγκριση δεδομένων από διαφορετικές οικονομικές χρήσεις. Η ταξινόμηση των λειτουργιών της κυβέρνησης (Classification of the Functions of

Government, C.O.F.O.G.) που καθιερώθηκε από τα Ηνωμένα Έθνη, είναι ένα χρήσιμο διεθνές πρότυπο σε αυτόν τον τομέα (O.E.C.D., 2001).

Μια οικονομική ταξινόμηση των δαπανών είναι ένα μέσο για τον συνολικό δημοσιονομικό έλεγχο και την δημοσιονομική ανάλυση, υπό την προϋπόθεση ότι βασίζεται σε σαφείς έννοιες και είναι συμβατή με την ταξινόμηση του Συστήματος Χρηματοοικονομικής Στατιστικής Κυβερνήσεων- G.F.S. (Government Financial Statistics). Η ταξινόμηση αντικειμένου- γραμμής/ αντικειμένου (line- item/ object classification) χρησιμοποιείται για δημοσιονομικούς ελέγχους και για την παρακολούθηση και την διαχείριση των εξόδων (δαπάνες προσωπικού, ταξίδια και μεταφορά προσώπων κ.λπ.).

Μια διοικητική ταξινόμηση (υπουργεία, γενικές γραμματείες, διευθύνσεις, κ.λπ.) είναι ένα πολύτιμο εργαλείο για την προώθηση της λογοδοσίας και της διαχείρισης του προϋπολογισμού. Για τη διαχείριση του προϋπολογισμού (επίσης χρήσιμο στο πλαίσιο της E.E.), απαιτείται επίσης ταξινόμηση ανά ταμείο και πηγή χρηματοδότησης.

Ένα πρόγραμμα είναι μια ομάδα δραστηριοτήτων που σχετίζονται με ένα σύνολο κοινών στόχων. Η ταξινόμηση των δαπανών ανά πρόγραμμα μπορεί να εξυπηρετήσει δύο σκοπούς:

- (i) Τον προσδιορισμό και την αποσαφήνιση των στόχων και των πολιτικών και
- (ii) την παρακολούθηση της επιχειρησιακής απόδοσης μέσω δεικτών απόδοσης με βάση τις εισροές, τις εκροές και τα αποτελέσματα.

Τέτοιοι δείκτες πρέπει να ρυθμίζονται ανά δραστηριότητα ή πρόγραμμα ανάλογα με το σκοπό της παρακολούθησης της απόδοσης του προγράμματος. Σε σύγκριση με το C.O.F.O.G., μια ταξινόμηση ανά πρόγραμμα λαμβάνει υπόψη τους στόχους πολιτικής μιας χώρας και το διοικητικό της πλαίσιο (O.E.C.D., 2001).

Κατά τον καθορισμό μιας ταξινόμησης προγραμμάτων, είναι σημαντικό να διασφαλιστεί ότι (O.E.C.D., 2001):

- (i) η λογοδοσία δεν περιορίζεται από την απόκρυψη της ευθύνης των διαφόρων διοικητικών μονάδων. και
- (ii) οι απαιτήσεις για συλλογή και ανάλυση δεδομένων διατηρούνται εντός εύλογων ορίων.

Μια προγραμματική προσέγγιση έχει το πλεονέκτημα να ενθαρρύνει τους διευθυντές σε κάθε οργανισμό να καθορίσουν με σαφήνεια τους στόχους τους και να εξετάσουν ποια

αποτελέσματα έχουν επιτευχθεί. Ωστόσο, οι κύριες προϋποθέσεις για την ανάπτυξη μιας τέτοιας προσέγγισης είναι η αποσαφήνιση των ευθυνών κάθε συμμετέχοντα στη διαδικασία του προϋπολογισμού, η προετοιμασία του προϋπολογισμού υπό σκληρούς περιορισμούς και ο σωστός συντονισμός των διαδικασιών διαμόρφωσης προϋπολογισμού και πολιτικής. Οι προηγούμενες εμπειρίες στον προϋπολογισμό προγραμμάτων δείχνουν ότι οι υπερβολικές προσδοκίες δεν πρέπει να τοποθετούνται στον ρόλο των επίσημων μέσων αυτού του είδους στη λήψη αποφάσεων, σε κεντρικό επίπεδο, σχετικά με την κατανομή των πόρων (Ο.Ε.Κ.Δ., 2001).

Ο προϋπολογισμός που υποβάλλεται στο νομοθετικό σώμα πρέπει να δείχνει σαφώς τις ευθύνες των κύριων συμμετεχόντων στη διαχείριση του προϋπολογισμού και πρέπει να παρουσιάζει προβλέψεις δαπανών ταξινομημένες σύμφωνα με τα υπουργεία και τους οργανισμούς που είναι υπεύθυνοι για την εκτέλεση του προϋπολογισμού. Επιπλέον, είναι επιθυμητές και άλλες παρουσιάσεις δαπανών, όπως ιστορικές αναλύσεις δαπανών ανά λειτουργία, παρουσίαση των κύριων προγραμμάτων από το υπεύθυνο υπουργείο, συνοδευόμενη από μια σύντομη περιγραφή αυτών των προγραμμάτων, προβλέψεις του προθεσμιακού κόστους των μεγάλων επενδυτικών έργων και μια λίστα έργων που χρηματοδοτούνται από προγράμματα βοήθειας και άλλες εξωτερικές πηγές.

2. Το φαινόμενο ratchet στην εργασία

Στο παρόν κεφάλαιο λαμβάνει χώρα η παρουσίαση και η περιγραφή του φαινομένου ratchet, ενώ παράλληλα σχολιάζονται κριτικά εμπειρικές έρευνες που παλιότερα έλεγξαν την υπόθεση αυτή, ώστε να υπάρχει το απαραίτητο θεωρητικό και εμπειρικό υπόβαθρο για την πραγματοποίηση της έρευνας. Αναλυτικότερα, στο παρόν κεφάλαιο συζητούνται βασικά εμπειρικά ευρήματα για το φαινόμενο σε επίπεδο επιχείρησης / εργασιακής μονάδας τα οποία δείχνουν ότι το φαινόμενο είναι υπαρκτό και είναι δυνατόν να αντιμετωπιστεί μέσα από κατάλληλες διαδικασίες της Διοίκησης κυρίως στο θέμα της σύνδεσης της απόδοσης με την οριοθέτηση στόχων και τον καθορισμό του τρόπου σύνδεσης και συμμετοχής των διευθυντικών στελεχών στην υλοποίηση των στόχων αυτών.

2.1. Το φαινόμενο ratchet ως πρόβλημα εντολέα- εντολοδόχου

Το φαινόμενο ratchet έχει μελετηθεί εκτενώς σε διάφορα θεωρητικά πλαίσια, συμπεριλαμβανομένων περιβαλλοντικών κανονισμών, θεμάτων καινοτομίας, εκπαίδευσης και κεντρικά σχεδιασμένων οικονομιών. Μερικές αξιοσημείωτες έρευνες είναι των Cooper et al. (1999), των Charness et al. (2018), των Cardella & Depew (2018) μεταξύ άλλων.

Το φαινόμενο ή αποτέλεσμα ratchet προκύπτει σε σχέσεις εντολέα – εντολοδόχου που χαρακτηρίζονται από επαναλαμβανόμενες συμβάσεις, επίσημες ή άτυπες. Όπως παρατηρεί ο Weitzman (1980), ο διευθυντής (εντολέας) επιθυμεί να παρέχει τρέχοντα κίνητρα στους υπαλλήλους (εντολοδόχοι) του για να είναι πιο παραγωγικοί. Αλλά αυτοί δεν αποκρίνονται με τον επιθυμητό τρόπο, επειδή αυτή η απάντηση θα αποκάλυπτε πληροφορίες που θα μπορούσαν να χρησιμοποιηθούν από τον διευθυντή (εντολέα), με την έννοια ότι σε μελλοντικά συμβόλαια, ο διευθυντής (εντολέας) θα «αναβαθμίσει» την απαιτούμενη επίδοση από τους υπαλλήλους (εντολοδόχοι) του, με το ίδιο επίπεδο αμοιβής. Η επίδραση του φαινομένου ratchet θεωρείται ιδιαίτερα προβληματική για το δημόσιο και για τους γραφειοκρατικούς θεσμούς (Cairns & Soubeyran, 2002).

Αυτό το ανάποδο αποτέλεσμα αναμένεται να συμβεί ακόμη και αν ο εντολέας προτίθεται να συνεχίσει με το αρχικό, λιγότερο αυστηρό, σύστημα κινήτρων με την πάροδο του χρόνου. Ο λόγος είναι ότι ο διευθυντής (εντολέας) δεν μπορεί να δεσμευτεί να διατηρήσει αυτό το σύστημα κινήτρων σε μελλοντικές συμβάσεις. Έτσι, ένας εργαζόμενος (εντολοδόχος) που σκέπτεται μελλοντικά, ακόμα κι αν είναι πολύ παραγωγικός, θα προσποιηθεί ότι είναι λιγότερο παραγωγικός για να συνεχίσει με το συγκριτικά πιο εύκολο συμβόλαιο που απαιτεί μια λιγότερο παραγωγική προσπάθεια από τον ίδιο (Cairns & Soubeyran, 2002).

Οι Freixas, Guesnerie and Tirole (1985) και οι Laffont & Tirole (1993) παρουσιάζουν λεπτομερείς αναλύσεις μιας τέτοιας αλληλεπίδρασης. Τα υποδείγματα παραμετροποίησης του φαινομένου στην εργασία είναι ιδιαίτερα περίπλοκα δεδομένου ότι προσπαθούν να εξετάσουν τη διαφορά μεταξύ της πραγματικής ικανότητας του εργαζόμενου και της ικανότητας που αυτός τελικά επιδεικνύει σε συγκεκριμένα καθήκοντα εργασίας. Οι συγγραφείς υποστηρίζουν πως το φαινόμενο ratchet συναντάται και σε άλλες εκφάνσεις της οικονομικής και κοινωνικής δραστηριότητας, όπως για παράδειγμα ότι πιθανόν να επηρεάζει τα κίνητρα για την εφαρμογή μεθόδων μείωσης της υπερθέρμανσης του πλανήτη. Επίσης θα μπορούσε να επηρεάσει τα κίνητρα για υιοθέτηση νέας τεχνολογίας.

Το φαινόμενο ratchet αναφέρεται εκτός των άλλων περιπτώσεων που αναφέρονται κυρίως στο δημόσιο τομέα και στις οποίες θα γίνει αναφορά στο επόμενο κεφάλαιο, σε εκείνη την περίπτωση όπου ένα άτομο περιορίζει στρατηγικά, τα επίπεδα της προσπάθειας και της παραγωγικής του ικανότητας, προκειμένου να αποφευχθεί η αποκάλυψη των προσωπικών του πληροφοριών στους ανωτέρους του (Charness et al., 2011). Για να είναι εφικτή η πλήρης εκδήλωση του φαινομένου θα πρέπει η πράξη να εκτελείται σε διαδοχικές χρονικές περιόδους, στις οποίες ο εντολοδόχος θα πρέπει να διαφοροποιεί την συμπεριφορά του αρχικά σε σχέση με τις υπόλοιπες χρονικές περιόδους που έπονται.

Σε αυτές τις καταστάσεις, το να δουλεύει κανείς σκληρά για να παράγει περισσότερα στις πρώτες περιόδους μπορεί ακούσια να αποκαλύψει ιδιωτικές πληροφορίες στον εντολέα, οι οποίες στη συνέχεια μπορούν να χρησιμοποιηθούν από τον εντολέα στις μεταγενέστερες περιόδους για να εξαγάγουν περισσότερο πλεόνασμα από τον εντολοδόχο (ratcheting). Αυτές οι προσωπικές πληροφορίες ταξινομούνται με δύο βασικούς τρόπους στη βιβλιογραφία, οι οποίες αναφέρονται στην ικανότητα του εργαζόμενου και στην τεχνολογία της εταιρείας (Wei, 2020).

Εάν ο εντολοδόχος είναι σε θέση να προβλέψει την απάντηση του εντολέα, θα μπορούσε να μειώσει την προσπάθεια και τα επίπεδα παραγωγής του για να αποκρύψει τις προσωπικές του πληροφορίες σε πρώιμη περίοδο. Το φαινόμενο ratchet είναι κοινωνικά μη αποτελεσματικό καθώς οι εντολοδόχοι περιορίζουν στρατηγικά την απόδοσή τους στις πρώτες περιόδους. Κατά συνέπεια, οι εντολείς δεν μπορούν να προβούν σε βέλτιστες ενέργειες που ενδέχεται να εξαρτώνται από τις ιδιωτικές πληροφορίες που οι εντολοδόχοι αποσιωπούν (Wei, 2020).

2.3. Εμπειρικά δεδομένα για το φαινόμενο ratchet στην εργασία

Η εμπειρική βιβλιογραφία δείχνει ότι το φαινόμενο ratchet παρατηρείται σε αρκετούς κλάδους της οικονομίας. Επίσης επιβεβαιώνεται και σε κοινωνικά πειράματα που έχουν πραγματοποιηθεί. Για παράδειγμα, οι Bouwens & Kroos (2011) δείχνουν ότι οι διευθυντές καταστημάτων σε ένα δείγμα καταστημάτων λιανικής στην Ολλανδία μειώνουν στρατηγικά την προσπάθεια πωλήσεων τους στο τέταρτο τρίμηνο του έτους, προκειμένου να μετριάσουν την αύξηση του στόχου πωλήσεων του επόμενου έτους.

Εξάλλου, χρησιμοποιώντας τα δεδομένα από 51 τοπικές τράπεζες, οι Bol & Lill (2015) βρήκαν στοιχεία στρατηγικού περιορισμού της παραγωγής για ένα υποσύνολο γενικών διευθυντών που δεν έχουν σιωπηρή συμφωνία με τους προϊστάμενους τους. Σε μια σιωπηρή συμφωνία, οι γενικοί διευθυντές συμφωνούν να μην περιορίσουν την παραγωγή και οι τομεακοί διευθυντές συμφωνούν ότι δεν θα τους «τιμωρήσουν» αυξάνοντας τον στόχο αργότερα (ratcheting).

Εν τω μεταξύ, οι Cooper et al. (1999), Charness et al. (2018) και οι Cardella & Depew (2018) βρήκαν επίσης την ύπαρξη του φαινομένου ratchet στα πειράματά τους. Στο κοινωνικό πείραμα των Cooper et al. (1999), οι οδηγίες με βάση τα συμφραζόμενα επιταχύνουν τη διαδικασία μάθησης και προωθούν το στρατηγικό παιχνίδι για τους πραγματικούς διευθυντές. Το φαινόμενο ratchet φαίνεται να επαληθεύεται από εργαστηριακά πειράματα και οι ομοιότητες είναι αρκετά ισχυρές ώστε οι πραγματικοί διευθυντές των εταιρειών να μπορούν να χρησιμοποιούν την πραγματική τους εμπειρία για να βελτιώσουν τη λήψη εργαστηριακών αποφάσεων.

Τόσο η θεωρητική βιβλιογραφία όσο και η εμπειρική βιβλιογραφία έχουν προτείνει μια ποικιλία μηχανισμών που θα μπορούσαν να μειώσουν το φαινόμενο ratchet. Οι Cardella & Depew (2018) δείχνουν θεωρητικά ότι ο εκ των υστέρων ανταγωνισμός μεταξύ των αρχών για τους εντολοδόχους είναι αποτελεσματικός στην εξάλειψη του φαινομένου ratchet. Οι Charness et al (2018) υποστηρίζουν την πρόβλεψη των Kanemoto και MacLeod (1992) χρησιμοποιώντας ένα εργαστηριακό πείραμα. Το πείραμά τους υποστηρίζει επίσης την αποτελεσματικότητα του εκ των υστέρων ανταγωνισμού μεταξύ πρακτόρων για θέσεις εργασίας στην εξάλειψη του φαινομένου ratchet.

Οι Meyer & Vickers (1997) έδειξαν ότι σε δυναμικές ρυθμίσεις οι συγκριτικές πληροφορίες απόδοσης (Comparative Performance Information- CPI) δηλαδή η προηγούμενη απόδοση των εργαζομένων επηρεάζει τόσο τα ρητά όσο και τα σιωπηρά κίνητρα που θέτουν

οι διευθύνοντες στους εργαζομένους. Η δυναμική επίδραση στα σιωπηρά κίνητρα όπως είναι το φαινόμενο ratchet μπορεί είτε να το ενισχύσει ή να το αντισταχθεί και αυτό εξαρτάται από την υποκείμενη δομή των πληροφοριών. Οι Casas-Arce et al. (2018) προσάρμοσαν το μοντέλο των Meyer & Vickers (1997) και παρείχαν αποδείξεις ότι όταν θέτονται οι στόχοι απόδοσης σε μια εργασία, η προηγούμενη απόδοση των εργαζομένων αποτελεί ένα σημαντικό στοιχείο που πρέπει να ενσωματωθεί στους τρέχοντες στόχους απόδοσης, ώστε αυτοί να είναι αποτελεσματικοί και να μη εμφανίζονται προσπάθειες αποφυγής προσπάθειας από την πλευρά των εργαζομένων (ratcheting).

Εξάλλου, σύμφωνα με την υπόθεση της σχετικής θέσης (σε σχέση με τις ομάδες επιρροής ενός ατόμου), οι ερευνητές βρίσκουν συσχέτιση ανάμεσα στην ποιότητα των ομάδων εργαζόμενων που συμμετείχαν στην έρευνα και την μείωση του φαινομένου δυναμικά. Στην ίδια υπόθεση αναφέρεται και η έρευνα των Holzacker et al. (2018), η οποία χρησιμοποιεί δεδομένα από μια εταιρεία βιομηχανικών υπηρεσιών όπου οι διαχειριστές επιχειρηματικών μονάδων θα πρέπει να μοιράζονται εξειδικευμένο εξοπλισμό και προσωπικό με τους συναδέλφους τους. Οι ερευνητές βρίσκουν ισχυρές ενδείξεις ότι η ευαισθησία των αναθεωρήσεων των διαφόρων στόχων στην προηγούμενη απόδοση των εργαζόμενων είναι υψηλότερη όταν αυτοί έχουν μεγαλύτερη ικανότητα να φιλτράρουν τις σχετικές οδηγίες αλλά χαμηλότερη όταν η σημασία της συνεργασίας μεταξύ τους είναι μεγαλύτερη. Ωστόσο, σύμφωνα με τον Weitzman (1980), η αντιμετώπιση των αρνητικών συνεπειών του φαινομένου ratchet είναι δυνατόν να λάβει χώρα μέσα από την εφαρμογή ενός μοντέλου στοχαστικής βελτιστοποίησης πολλαπλών περιόδων που ενσωματώνει έναν σαφή μηχανισμό ανατροφοδότησης για τον καθορισμό στόχων.

Εξάλλου, οι Martin & Thomas (2018) καταλήγουν στο συμπέρασμα, σύμφωνα με το οποίο ο καθορισμός στόχων και η διακριτική ευχέρεια αποζημίωσης είναι σημαντικοί παράγοντες ώστε να επηρεάσουν τις αποφάσεις των ανώτερων διευθυντικών στελεχών, παρέχοντας μια εικόνα για τη χρήση αυτών των διαδικασιών στα συστήματα ελέγχου διαχείρισης. Επιπλέον, τα συμπεράσματα της έρευνας των Mahledorf et al. (2015) δείχνουν ότι η ευνοϊκή απόδοση σε σχέση με τον στόχο σχετίζεται επίσης με αυξημένες πιθανότητες επίτευξης στόχων και της επόμενης περιόδου. Έτσι, τα αποτελέσματα υποδηλώνουν ότι οι εταιρείες αναθεωρούν τους στόχους απόδοσης με τρόπο που επιτρέπει στους διαχειριστές να επιτυγχάνουν επανειλημμένα τους στόχους τους. Αυτό συνάδει με τη θεωρία ότι η δέσμευση διευκολύνει τη σύναψη συμβάσεων πολλαπλών περιόδων και επιτρέπει στις επιχειρήσεις να ξεπεράσουν τις αρνητικές συνέπειες του φαινομένου ratchet.

Εξάλλου, για τον ρόλο των μάνατζερ στον καθορισμό και την εκπλήρωση των στόχων αναφέρονται στην έρευνά τους και οι Anderson et al. (2009). Σύμφωνα με τα αποτελέσματα της έρευνας τους, η εισαγωγή ενός προγράμματος μόνους βάσει απόδοσης με συμμετοχική ρύθμιση στόχου συνοδεύεται από χαμηλότερους στόχους που είναι ακριβέστεροι προγνωστικοί παράγοντες για την επόμενη απόδοση των πωλήσεων. Επιπλέον, οι ερευνητές διαπιστώνουν περισσότερη συσχέτιση ανάμεσα στην συμμετοχή των μάνατζερς στην υλοποίηση του στόχου, σε σχέση με την συμμετοχή των επιβλεπόντων. Τελικά, καταλήγουν στο συμπέρασμα ότι ο καθορισμός συμμετοχικών στόχων επηρεάζει το επίπεδο και την ακρίβεια των στόχων, ενώ παράλληλα, τα αποτελέσματα που σχετίζονται τόσο με την ανταλλαγή πληροφοριών όσο και με τα κίνητρα των διευθυντών φαίνεται να επηρεάζουν τους στόχους αυτούς.

Οι Cardella & Depew (2018) διαπίστωσαν ότι το φαινόμενο ratchet μπορεί να μετριαστεί στην περίπτωση όπου η παραγωγικότητα των εργαζομένων αξιολογείται σε επίπεδο ομάδας. Το φαινόμενο ratchet είναι ένα φαινόμενο όπου οι εργαζόμενοι μειώνουν στρατηγικά την παραγωγικότητά τους επειδή προβλέπουν ότι τα αυξημένα επίπεδα παραγωγικότητας θα ικανοποιηθούν με αυξημένες προσδοκίες στο μέλλον. Σε πραγματικό περιβάλλον εργασίας και ενός συστήματος κινήτρων διερεύνησαν την παρουσία του φαινομένου ratchet χρησιμοποιώντας δύο (2) διαφορετικούς τρόπους αξιολόγησης της παραγωγικότητας των εργαζομένων: 1. Όταν η παραγωγικότητα αξιολογείται μεμονωμένα για κάθε εργαζόμενο και 2. Όταν η παραγωγικότητα αξιολογείται συλλογικά μεταξύ μιας ομάδας εργαζομένων. Βρήκαν ισχυρές ενδείξεις ότι οι εργαζόμενοι περιορίζουν την παραγωγικότητά τους όταν η παραγωγικότητα αξιολογείται ξεχωριστά για τον καθένα. Ωστόσο βρήκαν λίγα στοιχεία για τον περιορισμό της παραγωγικότητας όταν αξιολογείται η παραγωγικότητα σε επίπεδο ομάδας, γεγονός που το αποδίδουν στο πρόβλημα συντονισμού και στο κίνητρο ελεύθερης κυκλοφορίας που αναδύεται μέσα από την ομάδα, αν και ο περιορισμός της παραγωγικότητας επανεμφανίζεται εάν οι εργαζόμενοι είναι σε θέση να επικοινωνήσουν μεταξύ τους. Εξέτασαν επίσης μια δυναμική σημαντική επίπτωση του φαινομένου ratchet και τα αποτελέσματα έδειξαν ότι ο περιορισμός της παραγωγικότητας μειώνει την μελλοντική παραγωγικότητα μέσω της μειωμένης εκμάθησης -παραγωγής. Επιπλέον έδειξαν ότι οι μισθοί αποδοτικότητας έχουν διερευνηθεί συστηματικά ως μέτρο αντιμετώπισης του φαινομένου ratchet.

Επιπλέον, μια κοινή υπόθεση στη θεωρητική βιβλιογραφία είναι ότι η εναλλαγή θέσεων εργασίας αντισταθμίζει το φαινόμενο. Για παράδειγμα, στο έργο των Ickes &

Samuelson (1987), οι συγγραφείς δηλώνουν ότι οι αλλαγές θέσεων εργασίας διακόπτουν τη σχέση μεταξύ της τρέχουσας απόδοσης και των μελλοντικών προγραμμάτων κινήτρων και στόχων, και ως εκ τούτου καταργούνται οι επιπτώσεις που δημιουργούν κίνητρα για την εφαρμογή του φαινομένου ratchet. Οι Arya & Mittendorf (2004) δηλώνουν επίσης ότι όταν οι εντολοδόχοι έχουν εσωτερική ή ίδια πληροφόρηση για την παραγωγικότητα των εργασιών στις οποίες εργάζονται, η εναλλαγή τους σε θέσεις εργασίας μπορεί να είναι ένα αποτελεσματικό μέσο για την απόκτηση των πληροφοριών τους από την διοίκηση.

Εν τω μεταξύ, οι Hakenes & Katolnik (2017) προτείνουν ότι η εναλλαγή των εντολοδόχων σε διαφορετικές δουλειές δημιουργεί νέα ώθηση για σε αυτούς για να εντείνουν τις προσπάθειές τους. Θα πρέπει να σημειωθεί ότι σε αυτό το σκέλος της βιβλιογραφικής επισκόπησης, οι ιδιωτικές πληροφορίες που κατέχει ο εργαζόμενος αναφέρονται στην τεχνολογία της εταιρείας. Εάν οι προσωπικές πληροφορίες αφορούσαν την ικανότητα του εργαζομένου, η εναλλαγή θέσεων εργασίας δεν θα έδινε στον εργαζόμενο κίνητρα να αποκαλύψει την ικανότητα αυτή και δεν θα βοηθούσε στην καταπολέμηση του φαινομένου ratchet.

Ωστόσο, είναι δύσκολο να ελεγχθεί η αποτελεσματικότητα της εναλλαγής θέσεων εργασίας στη μείωση του φαινομένου ratchet χρησιμοποιώντας δεδομένα παρατήρησης, καθώς οι εντολοδόχοι (υπάλληλοι) μπορεί να έχουν συμπεριφορές που να επηρεάζονται από δημογραφικούς παράγοντες. Οι διευθυντές ενδέχεται να μην εναλλάσσουν τους υπαλλήλους τους εξαιτίας της απώλειας ανθρώπινου κεφαλαίου ειδικά για την εργασία, ενώ έχει γενικά παρατηρηθεί ότι τα μεγέθη των δειγμάτων των μελετών είναι μερικές φορές μικρά. Για παράδειγμα, οι Bouwens & Kroos (2011) δεν βρίσκουν αποδείξεις ότι η εναλλαγή θέσεων εργασίας μπορεί να μετριάσει το φαινόμενο ratchet χρησιμοποιώντας τα δεδομένα τους. Αποδίδουν αυτήν την αποτυχία στο περιορισμένο μέγεθος δείγματος.

3. Το φαινόμενο ratchet στις κρατικές δαπάνες.

Στο κεφάλαιο αυτό παρουσιάζονται κριτικά τα ευρήματα της βιβλιογραφίας για το φαινόμενο ratchet σε μακροοικονομικό επίπεδο. Περιλαμβάνονται πολλές μελέτες που έλαβαν χώρα τα προηγούμενα χρόνια, με ένα δείγμα πολλών χωρών που δείχνουν να επιβεβαιώνουν την υπόθεση του φαινομένου ratchet στις κρατικές δαπάνες.

3.1. Το φαινόμενο ratchet στις διαχρονικές κρατικές δαπάνες.

Το φαινόμενο ratchet έχει χρησιμοποιηθεί ως πιθανή εξήγηση για την διαχρονική πορεία κυβερνητικών δαπανών στην μακροχρόνια περίοδο στο έργο των (Durevall & Henrekson, 2011). Αναλυτικότερα, οι εν λόγω ερευνητές προσπάθησαν να δείξουν την ερμηνευτική ισχύ τόσο του φαινομένου αυτού, όσο και της γνωστής θεωρίας του Wagner (Durevall & Henrekson, 2011).

Ο Wagner (1883) εντόπισε τρεις βασικούς λόγους για την αυξημένη συμμετοχή της κυβέρνησης στις οικονομικές δραστηριότητες. Πρώτον, σε μια ολοένα και πιο περίπλοκη κοινωνία, τόνισε την ανάγκη για δημόσια προστατευτική και ρυθμιστική δραστηριότητα. Επιπλέον, η αστικοποίηση και ο μεγαλύτερος καταμερισμός εργασίας που συνόδευσε την περίοδο της βιομηχανοποίησης απαιτούσαν υψηλότερες κρατικές δαπάνες για την επιβολή του νόμου προκειμένου να διασφαλιστεί η αποτελεσματική απόδοση της οικονομίας.

Δεύτερον, σύμφωνα με τον Wagner, η αύξηση του πραγματικού εισοδήματος θα διευκόλυνε τη σχετική επέκταση των «πολιτιστικών και κοινωνικών» δαπανών, οι οποίες παρουσιάζουν θετική ελαστικότητα εισοδήματος. Τρίτον, ισχυρίστηκε ότι η οικονομική ανάπτυξη και οι αλλαγές στην τεχνολογία απαιτούσαν από την κυβέρνηση να αναλάβει τη διαχείριση των φυσικών μονοπωλίων προκειμένου να ενισχύσει την οικονομική αποδοτικότητα. Έτσι, προέβη στην διατύπωση του γνωστού «Νόμου του Wagner» (1935), σύμφωνα με τον οποίο, κατά την διάρκεια της οικονομικής ανάπτυξης, η οικονομική δραστηριότητα του κράτους αυξάνεται σε σχέση με την ιδιωτική οικονομική δραστηριότητα (Durevall & Henrekson, 2011).

Η πρώτη εναλλακτική λύση του νόμου του Wagner προτάθηκε από τους Peacock & Wiseman (PW) (1961) στη μελέτη τους για τις μακροχρόνιες κυβερνητικές δαπάνες στο Ηνωμένο Βασίλειο. Οι ερευνητές αυτοί παρατήρησαν ότι η διαγραμματική απεικόνιση των διαχρονικών κρατικών δαπανών προσομοίωσαν σε ένα σχήμα «οροπεδίων» και «κορυφών» και ότι αυτές οι κορυφές συνέπεσαν με περιόδους πολέμου και περιόδους προετοιμασίας για

πόλεμο. Με βάση αυτήν την παρατήρηση, ανέπτυξαν την υπόθεση που συναντάται στην σχετική βιβλιογραφία με τον όρο displacement effect, ο οποίος στα ελληνικά θα μπορούσε να αποδοθεί με τον όρο του αποτελέσματος της μετατόπισης.

Οι Peacock & Wiseman (1961) υπέθεσαν ότι η φορολογία παραμένει αρκετά σταθερή σε περιόδους ειρήνης. Κατά συνέπεια, η περιορισμένη ικανότητα εσόδων της κυβέρνησης αποτρέπει τις μεγάλες αυξήσεις των κρατικών δαπανών. Σε περιόδους ειρήνης, οι επιθυμητές κρατικές δαπάνες και τα όρια της φορολογίας είναι πιθανό να αποκλίνουν. Σε περιόδους κοινωνικής αναταραχής όμως όπως ο πόλεμος, αυτή η απόκλιση είναι πιθανό να συρρικνωθεί, μετατοπίζοντας μόνιμα το βάρος της φορολογίας προς τα πάνω. Το τελικό αποτέλεσμα είναι ένα υψηλότερο επίπεδο δαπανών από ό,τι πριν από την έναρξη της αναταραχής.

Μέθοδοι αύξησης των φορολογικών εσόδων που μέχρι πρότινος θεωρούνταν απαράδεκτες, πλέον θεωρούνται ανεκτές σε περιόδους κρίσης, και, έτσι είναι δυνατόν η υψηλότερη φορολογική ανοχή να παραμείνει ακόμη και μετά την υποχώρηση της κρίσης, επιτρέποντας έτσι στην κυβέρνηση να εφαρμόσει προγράμματα δαπανών που προηγουμένως επιθυμούσε αλλά δεν μπορούσε να χρηματοδοτήσει. Ως εκ τούτου, σύμφωνα με το φαινόμενο μετατόπισης, η οριζόντια γραμμή τάσης των κρατικών δαπανών αναμένεται να μετακινηθεί προς τα πάνω με την πάροδο του χρόνου. Αυτές οι αλλαγές είναι πιθανό να είναι σπάνιες αλλά αρκετά μεγάλες (Durevall & Henrekson, 2011).

Παρόμοια με την παραπάνω ανάλυση είναι και η ανάλυση που υποστηρίζεται από την θεωρία του φαινομένου ratchet, αν και δεν εστιάζονται τόσο έντονα στον διαχωρισμό των χρονικών περιόδων σε περιόδους ειρήνης και πολέμου. Ένας από τους πρώτους μελετητές που προσπάθησαν να προσαρμόσουν τις αρχές του φαινομένου ratchet στις κρατικές δαπάνες ήταν ο Bird (1972), ο οποίος υποστήριξε ότι η οικονομική ύφεση τείνει να προκαλεί μια αναλογική αύξηση του ύψους των δημοσίων δαπανών ως προς το συνολικό ακαθάριστο εγχώριο προϊόν.

Καθώς χρειάζεται χρόνος για την προσαρμογή των δαπανών της κυβέρνησης προς τα κάτω, ένα μειωμένο Α.Ε.Π. ή ισοδύναμα, μια βραδύτερη αύξηση του Α.Ε.Π., αυξάνει την συμμετοχή των κρατικών δαπανών στο Α.Ε.Π. Το σκεπτικό πίσω από αυτό το φαινόμενο είναι παρόμοιο με την εξήγηση του Duesenberry (1949) σχετικά με το γιατί η κατανάλωση είναι πιο σταθερή από το εισόδημα. Το αποτέλεσμα μπορεί επίσης να ειπωθεί με αναφορά

στην σχεδόν ενστικτώδη ανθρώπινη προσπάθεια αποτροπής της όποιας απώλειας και της διατήρησης του statusquo (Kahneman et al., 1991).

Οι Buchanan & Wagner (1978) ισχυρίζονται ότι μια τέτοια ανοδική πορεία των κρατικών δαπανών μπορεί να εξηγηθεί από την κεϋνσιανή θεωρία που στηρίζεται στην εφαρμογή μιας αντικυκλικής δημοσιονομικής πολιτικής. Θεωρητικά, ο προϋπολογισμός πρέπει να είναι ισοσκελισμένος σε σχέση με τον επιχειρηματικό κύκλο. Ωστόσο, στην πράξη, οι δημοκρατικά εκλεγμένες κυβερνήσεις δημιουργούν δημοσιονομικά ελλείμματα, ελλείπει ίσως ενός δεσμευτικού δημοσιονομικού πλαισίου, που απαιτεί τα πλεονασματικά μεγέθη να είναι τόσο μεγάλα όσο τα ελλείμματα, ειδικά σε περιόδους ύφεσης. Οι πολιτικοί προσπαθούν να επανεκλεγούν κατά το προσφιλέσ συμπεράσμα του Ουμπέρτο Έκο και είναι γνωστό ότι τα άμεσα οφέλη των κυβερνητικών δαπανών αναγνωρίζονται εύκολα από τους ψηφοφόρους, σε αντίθεση με το έμμεσο κόστος της ελλιπούς χρηματοδότησης των αναγκών του παρόντος προς όφελος μελλοντικής κατανάλωσης.

Ωστόσο, πολύ λίγες μελέτες έχουν πραγματοποιηθεί διαχρονικά για την ανάλυση των φαινομένων που περιγράφηκαν προηγουμένως. Ο Diamond (1977), για παράδειγμα, δεν εντοπίζει στοιχεία στην μελέτη του που να υποστηρίζουν την επίδραση του εκτοπισμού. Ο Goff (1998) αναλύει τον βαθμό επιμονής των κυβερνητικών δαπανών σε επίπεδα περιόδων κρίσης στα δεδομένα των Η.Π.Α. για το 1889-1995 και βρήκε υποστηρικτικά στοιχεία για την ύπαρξη του φαινομένου ratchet, ιδιαίτερα μετά το 1930 και την αρχή της εποχής του New Deal, όπου αν και κατά τα φαινόμενα είχαν εκλείψει οι λόγοι για αυξημένες κυβερνητικές δαπάνες, αυτές παρέμειναν υψηλές.

Τα τελευταία χρόνια, ωστόσο, ορισμένες μελέτες έχουν αναλύσει τη σχέση μεταξύ κρατικών δαπανών και εσόδων κατά τη διάρκεια των επιχειρηματικών κύκλων. Στις ανεπτυγμένες οικονομίες, οι δημόσιες δαπάνες βρέθηκαν να είναι αντικυκλικές (Alesina et al., 2008) ή προκυκλικές ή άσχετες με τους επιχειρηματικούς κύκλους (Talvi & Végh, 2005).

Μερικές μελέτες βρίσκουν διάφορες ασυμμετρίες σύμφωνα με το φαινόμενο ratchet, διαπιστώνοντας ότι οι δαπάνες αυξάνονται περισσότερο κατά τη διάρκεια της οικονομικής άνθησης από ό, τι όταν μειώνονται κατά τη διάρκεια των περιοριστικών μέτρων (Hercowitz & Strawczynski, 2004). Οι Hercowitz και Strawczynski (2004), οι οποίοι αναλύουν μια ομάδα 22 ανεπτυγμένων χωρών (ΗΠΑ, ΗΒ, Αυστρία, Βέλγιο, Δανία, Γαλλία, Γερμανία, Ιταλία, Ολλανδία, Νορβηγία, Σουηδία, Ελβετία, Καναδάς, Ιαπωνία, Φινλανδία, Ελλάδα, Ιρλανδία, Πορτογαλία, Ισπανία, Αυστραλία, Νέα Ζηλανδία και Τουρκία) για μια πρόσφατη

χρονική περίοδο (1975-1998), ερμηνεύουν τα ευρήματά τους ως υποστήριξη για την υπόθεση Buchanan – Wagner. Ωστόσο, καθιστούν σαφές ότι οι ασυμμετρίες επηρεάζουν προσωρινά μόνο τα μερίδια των κρατικών δαπανών.

Εξάλλου, σχετικά με τις αιτίες παρουσίας του φαινομένου, οι Myles & Hindriks (2005) αναγνωρίζουν τρία φαινόμενα που εξηγούν τους λόγους για τους οποίους το επίπεδο δαπανών δεν επιστρέφει στο αρχικό του επίπεδο μετά την περίοδο αναταραχών. Πρώτον, οι φορολογούμενοι εξοικειώνονται με το υψηλότερο επίπεδο δαπανών και το αντιλαμβάνονται ως κανόνα. Δεύτερον, χρέη προκύπτουν κατά τη διάρκεια της αναταραχής που πρέπει να αποπληρωθούν αργότερα. Τρίτον, οι κυβερνήσεις έχουν δώσει υποσχέσεις στους φορολογούμενους κατά τη διάρκεια περιόδων αναταραχής, οι οποίες δεσμεύουν τις περιόδους που έπονται. Αυτά τα αίτια οι ερευνητές τα ονομάζονται παρενέργειες που με την σειρά τους, συνεχίζουν να διατηρούν υψηλότερο επίπεδο δαπανών (Hindriks & Myles, 2005).

3.2. Βιβλιογραφική επισκόπηση σχετικά με το φαινόμενο ratchet στις δημόσιες δαπάνες.

Επιπρόσθετα, ο πίνακας που ακολουθεί παρουσιάζει μια συγκεντρωτική κατάσταση της σχετικής βιβλιογραφίας, η οποία περιλαμβάνει μια αναφορά σε έρευνες που προσπάθησαν εμπειρικά να ελέγξουν τόσο την θεωρία των Peacock & Wiseman, όσο και το φαινόμενο ratchet στις κρατικές δαπάνες, ενώ η τελευταία στήλη δίνει και ένα περιεκτικό αποτέλεσμα των ερευνών. Θα πρέπει να σημειωθεί ότι τα αποτελέσματα των ερευνών είναι εύλογο να θεωρηθούν ως αντικρουόμενα και μικτά.

Πίνακας 1. Σύνοψη σημαντικών μελετών σχετικά με τις δημόσιες δαπάνες και τον επιχειρηματικό κύκλο.

Συγγραφείς	Δείγμα	Χρονική περίοδος	Κεντρικά αποτελέσματα έρευνας
<i>Gupta (1967)</i>	Δυτική Γερμανία, Καναδάς, ΗΠΑ, HB	1920-1958	Υποστήριξη της θεωρίας στην περίπτωση της Γερμανίας, του Καναδά, των ΗΠΑ και του HB

<i>Reddy (1969)</i>	Ινδία	1872-1966	Υποστήριξη της θεωρίας
<i>Bonin et al. (1969)</i>	Ηνωμένο Βασίλειο	1890-1955	Υποστήριξη της θεωρίας
<i>Goffman et al. (1971)</i>	Χώρες της Καραϊβικής	1940-1965	Μη Υποστήριξη της θεωρίας
<i>Tussin et al. (1974)</i>	ΗΠΑ	1900-1969	Μη Υποστήριξη της θεωρίας
<i>Mahar et al. (1975)</i>	Βραζιλία	1920-1969	Υποστήριξη της θεωρίας
<i>Delorme/André (1978)</i>	Γαλλία	1872-1971	Μη Υποστήριξη της θεωρίας
<i>Nagarajan (1979)</i>	Ινδία	1951-1962	Υποστήριξη της θεωρίας
<i>Nagarajan (1983)</i>	Σουηδία	1920- 1958	Υποστήριξη της θεωρίας
<i>Rasler et al. (1985)</i>	78 διαφορετικές χώρες	1960-1977	Υποστήριξη της θεωρίας
<i>Lane et al. (1986)</i>	78 διαφορετικές χώρες	1960-1977	Υποστήριξη της θεωρίας
<i>Rasler et al. (1989)</i>	78 διαφορετικές χώρες	1960-1977	Υποστήριξη της θεωρίας
<i>Henrekson (1994)</i>	Σουηδία	1922-1987	Μη Υποστήριξη της θεωρίας
<i>Holcombe (1993)</i>	ΗΠΑ	2 αιώνες	Μικτά αποτελέσματα

<i>Nomura (1995)</i>	Ιαπωνία	1860-1987	Υποστήριξη της θεωρίας
<i>Bohl (1996)</i>	Καναδάς	1951-1996	Υποστήριξη της θεωρίας
	Γαλλία, Γερμανία, Ιταλία, Ιαπωνία, ΗΠΑ	1870-1995	Μη Υποστήριξη της θεωρίας
	HB	1870-1995	Υποστήριξη της θεωρίας
<i>Bohl (1999)</i>	Γερμανία	1850-1913	Μη Υποστήριξη της θεωρίας
<i>Goff (1999)</i>	ΗΠΑ	1889-1995	Υποστήριξη της θεωρίας
<i>Legrenzi (2004).</i>	Ιταλία	1861-1980	Μη Υποστήριξη της θεωρίας

Πηγή: Facchini, 2014 (σελ 44).

3.3. Το φαινόμενο ratchet και η επίδρασή του στην εφαρμογή των δημοσιονομικών κανόνων.

Η έρευνα των Christl et al. (2018) εκτός των άλλων ερευνητικών ερωτημάτων που έθεσε, ασχολήθηκε και με το θέμα της μελέτης του αποτελέσματος της αλληλεπίδρασης μεταξύ της δημοσιονομικής αποκέντρωσης και των δημοσιονομικών κανόνων. Σύμφωνα με την υπάρχουσα βιβλιογραφία, όπως αυτή αποτυπώνεται στην έρευνα των Christl et al. (2018) προκύπτουν δύο επιχειρήματα, τα οποία δείχνουν μια αρνητική σχέση μεταξύ αυτών των δύο μεταβλητών. Πρώτον, η δημοσιονομική αποκέντρωση μπορεί να οδηγήσει σε αύξηση της αποτελεσματικότητας εάν αυτή αυξάνει την κατανομή της αποδοτικότητας λόγω του ανταγωνισμού μεταξύ των τοπικών παρόχων υπηρεσιών. Ωστόσο, αυτό μπορεί να συμβεί μόνο εάν οι τοπικές κυβερνήσεις έχουν ουσιαστική ευελιξία όταν αποφασίζουν σχετικά με το πώς να δαπανήσουν τους διαθέσιμους πόρους τους (Christl et al., 2018).

Επομένως, με αυστηρούς δημοσιονομικούς κανόνες, το πλήρες δυναμικό της δημοσιονομικής αποκέντρωσης δεν μπορεί να υλοποιηθεί. Δεύτερον, η αποκέντρωση των εσόδων, σε συνδυασμό με αυστηρούς δημοσιονομικούς κανόνες που αποσκοπούν στον περιορισμό του δανεισμού ή στην απαίτηση των ετήσιων ισοσκελισμένων προϋπολογισμών, μπορεί να ενισχύσει το φαινόμενο ratchet, το οποίο, όπως έχει ήδη σημειωθεί, εμφανίζεται κυρίως σε περιόδους οικονομικής ύφεσης όταν οι πολιτικοί αντιδρούν σε μια μικρότερη φορολογική βάση αυξάνοντας τους φορολογικούς συντελεστές, οι οποίοι στη συνέχεια δεν μειώνονται όταν βελτιωθούν οι προοπτικές της οικονομίας (Fredriksen, 2013).

Εάν μια από τις τοπικές κυβερνήσεις απαιτείται αυστηρά να εξισορροπεί τον προϋπολογισμό της ετησίως, αν απαγορεύεται η μεταφορά ελλείμματος από χρονιά σε χρονιά ή δεν επιτρέπεται ο δανεισμός, η επίδραση του φαινόμενου ratchet μπορεί να είναι ισχυρότερη. Δεδομένου ότι αυτή η επίδραση πρέπει να είναι ιδιαίτερα ορατή κατά τη διάρκεια μιας οικονομικής ύφεσης, οι ερευνητές μελετούν την αλληλεπίδραση μεταξύ αποκέντρωσης, δημοσιονομικών κανόνων και χρηματοπιστωτικής κρίσης την περίοδο που ξεκινά το 2008.

Στα αποτελέσματα της έρευνάς τους, οι Christl et al. (2018) βρίσκουν στατιστικά σημαντικές αποδείξεις που συνάδουν με την επίδραση του φαινόμενου ratchet. Αναλυτικότερα, ενώ οι δημοσιονομικοί κανόνες γενικά έχουν μικρό αντίκτυπο στην αποτελεσματικότητα του δημόσιου τομέα, εάν συνδυαστούν με υψηλή αποκέντρωση εσόδων, ο συσχετισμός γίνεται αρνητικός. Επιπλέον, το αποτέλεσμα αυτό είναι ορατό μετά την κρίση, καθώς ενώ, από το 2008, η αποδοτικότητα των χωρών έχει γενικά αυξηθεί, αυτό ισχύει λιγότερο για χώρες που έχουν συνδυάσει την αποκέντρωση εσόδων με αυστηρούς δημοσιονομικούς κανόνες.

Έτσι, οι ερευνητές καταλήγουν ότι οι δημοσιονομικοί κανόνες δεν επηρεάζουν θετικά την αποδοτικότητα γενικά. Στην πραγματικότητα, θα μπορούσαν να είναι επιζήμιοι εάν συνδυαστούν με υψηλή αποκέντρωση, η οποία συνάδει με την επίδραση του φαινόμενου ratchet. Αυτά τα αποτελέσματα υποδηλώνουν ότι οι πολιτικές που αποσκοπούν στην ενίσχυση της αποτελεσματικότητας του δημόσιου τομέα στην Ευρώπη θα πρέπει να επικεντρώνονται λιγότερο στην επιβολή φορολογικών περιορισμών και περισσότερο στη λήψη σοβαρότερων αρχών επικουρικότητας. Σύμφωνα με τα αποτελέσματά, η αποκέντρωση εσόδων είναι ένα πολύ πιο αποτελεσματικό εργαλείο πολιτικής από τους δημοσιονομικούς κανόνες, καθώς η αποκέντρωση εσόδων εισήγαγε εύκολα σωστά κίνητρα κατά της υπερβολικής δαπάνης από τις τοπικές κυβερνήσεις, ενώ οι δημοσιονομικοί κανόνες

στοχεύουν μόνο στη διόρθωση των παλιότερων υψηλών δημοσιονομικών ανισορροπιών (Giordano & Tommasino, 2013).

Η έρευνα των Hercowitz & Strawczynski (2004) αναφέρει στοιχεία, σύμφωνα με τα οποία, η παρατεταμένη αύξηση του λόγου των κρατικών δαπανών ως προς το Α.Ε.Π. στις χώρες του Ο.Ο.Σ.Α. μετά το 1974 εξηγείται εν μέρει από την κυκλικότητα του φαινομένου, του οποίου το συσσωρευμένο αποτέλεσμα εκτιμάται μέχρι 2% του Α.Ε.Π. Ο λόγος δαπανών/εξόδων τείνει να αυξάνεται στις περιόδους ύφεσης και η μείωση του ρυθμού αύξησης τους σε περιόδους άνθησης τείνει να είναι μόνο μερική. Μια χωριστή ανάλυση των συνιστωσών των κρατικών δαπανών δείχνει ότι παρόλο που η κυκλικότητα της συμπεριφοράς τους υπάρχει στις τρεις βασικές συνιστώσες των κρατικών δαπανών, ήτοι την κρατική κατανάλωση, τις μεταβιβαστικές πληρωμές και επιδοτήσεις και τις κεφαλαιουχικές δαπάνες, είναι ιδιαίτερα υψηλή στις μεταβιβαστικές πληρωμές και τις επιδοτήσεις.

Ο μηχανισμός δημιουργίας ασύμμετρης συμπεριφοράς συζητήθηκε από τους Buchanan & Wagner (1978), οι οποίοι τονίζουν τις συνέπειες της εφαρμογής των κενσιανών οικονομικών πολιτικών σε ένα ρεαλιστικό περιβάλλον. Σε ένα τέτοιο περιβάλλον, η αύξηση των δαπανών κατά τη διάρκεια της ύφεσης είναι πιθανώς πολιτικά ελκυστική. Ωστόσο, σε περιόδους άνθησης, μια συμμετρική μείωση των δαπανών είναι δύσκολο να εφαρμοστεί επειδή τα φορολογικά έσοδα αφθονούν και πιθανόν να είναι δύσκολο από τους κυβερνώντες να αντικρούσουν τις ομάδες συμφερόντων που ασκούν πιέσεις για να τα δαπανήσουν.

Η πιθανότητα ότι το κυκλικό ratcheting αντικατοπτρίζει τις εκτιμήσεις κόστους-οφέλους για την αύξηση των κρατικών δαπανών φαίνεται ασυμβίβαστη με τα παρατηρούμενα συνοδευτικά ελλείμματα εάν υπάρχουν ζητήματα εξομάλυνσης της φορολογίας. Επειδή το ratcheting δημιουργεί μόνιμες αυξήσεις στις δαπάνες, η εξομάλυνση των φόρων συνεπάγεται ότι πρέπει να συνοδεύεται από παράλληλες αυξήσεις φόρων. Ωστόσο έρευνες έδειξαν ότι η ασύμμετρη συμπεριφορά κατά τη διάρκεια του επιχειρηματικού κύκλου δεν φαίνεται να αποτελεί κανάλι για την επίτευξη μιας προγραμματισμένης αλλαγής στην αναλογία δαπανών/εξόδων (Kontopoulos & Perotti, 1999).

3.4. Το φαινόμενο ratchet στην επίδραση της αμοιβής της εργασίας στο δημόσιο τομέα.

Αποτελεί γεγονός ότι ελάχιστες ακαδημαϊκές έρευνες έχουν αφιερωθεί στις συνέπειες της δημόσιας απασχόλησης στις επιδόσεις της αγοράς εργασίας σε μακροοικονομικό επίπεδο. Οι δύο σχετικές θεωρητικές προσεγγίσεις για τις αγορές εργασίας του δημόσιου τομέα που

παρουσιάζονται στα βιβλία της Οικονομικής της Εργασίας, από τους Ehrenberg & Schwarz (1986) και των Gregory & Borland (1999) υποδεικνύουν ότι η έρευνα έχει επικεντρωθεί κυρίως στην εσωτερική οργάνωση του δημόσιου τομέα - ειδικά στην επιρροή των συνδικαλιστικών οργανώσεων- και σχετικά με τις μισθολογικές διαφορές μεταξύ του ιδιωτικού και του δημόσιου τομέα.

Οι Holmlund & Linden (1993) έχουν μελετήσει τη μακροοικονομική επίδραση των προγραμμάτων προσωρινής απασχόλησης, υποστηρίζοντας ότι οι προσωρινές δημόσιες θέσεις εργασίας αυξάνουν την πίεση των μισθών στον ιδιωτικό τομέα. Και τα δύο έγγραφα καταλήγουν σε συμπεράσματα: Η αύξηση της πίεσης των μισθών που προκαλείται από τις δημόσιες θέσεις εργασίας καταστρέφει τις ιδιωτικές θέσεις εργασίας.

Οι Holmlund & Linden (1993) καταλήγουν στο συμπέρασμα ότι δεν μπορεί να αποκλειστεί ότι η επίπτωση των προσωρινών θέσεων εργασίας είναι τόσο ισχυρή που η ανεργία αυξάνεται στην πραγματικότητα όταν ενταθούν οι προσλήψεις σε θέσεις εργασίας, αλλά αυτό το αποτέλεσμα είναι μια μακρινή πιθανότητα. Ο Holmlund (1997) αποδίδει περισσότερες γνώσεις σχετικά με τη σχέση μεταξύ του δημόσιου τομέα και της ανεργίας σε ένα μοντέλο συνδικαλιστικής οργάνωσης. Δείχνει ότι η επέκταση του δημόσιου τομέα αυξάνει την ανεργία ισορροπίας, εάν τα συνδικάτα είναι πολύ πιο ισχυρά στον δημόσιο τομέα από ό, τι στον ιδιωτικό τομέα.

Ο Finn (1998) επιτυγχάνει πιο αυστηρά αποτελέσματα σε ένα πραγματικό μοντέλο επιχειρηματικού κύκλου που εφαρμόζεται στην οικονομία των Η.Π.Α. Ο Finn (1998) διακρίνει μεταξύ των αγορών αγαθών και των στοιχείων αποζημίωσης υπαλλήλων των κρατικών δαπανών. Στη συνέχεια, δείχνει ότι τα θετικά σοκ στις αγορές κρατικών αγαθών αυξάνουν την ιδιωτική παραγωγή και την ιδιωτική απασχόληση, ενώ τα θετικά σοκ στην κρατική απασχόληση έχουν τα αντίθετα αποτελέσματα.

Σύμφωνα με την έρευνα των Algan et al. (2001), η δημόσια απασχόληση αντιδρά θετικά σε μια αύξηση της ανεργίας, η οποία οδηγεί στην εφαρμογή του φαινομένου ratchet στην δημόσια απασχόληση, στην συνέχεια. Αντιθέτως, υπάρχουν ασθενέστερες ενδείξεις τέτοιων διαφορών όσον αφορά την ιδιωτική απασχόληση. Η αντιμετώπιση της δημόσιας απασχόλησης ως ενδογενή ή εξωγενή μεταβλητή έχει ως αποτέλεσμα συγκεκριμένους περιορισμούς. Αυτό το αποτέλεσμα παρέχει μια εμπειρική υποστήριξη στην ιδέα ότι η μεταβλητή του μεγαλύτερου ενδιαφέροντος για τις κυβερνήσεις είναι το ποσοστό ανεργίας και όχι το ποσοστό ιδιωτικής απασχόλησης.

4. Τα αποτελέσματα της έρευνας.

4.1. Μεθοδολογικά στοιχεία.

Στο παρόν κεφάλαιο παρουσιάζονται στοιχεία που αφορούν σε μακροοικονομικές μεταβλητές που αφορούν στην λειτουργία της Γενικής Κυβέρνησης και σε μεγέθη που σχετίζονται με το Α.Ε.Π., προκειμένου να διερευνηθούν τυχόν ενδεικτικά στοιχεία ύπαρξης του φαινομένου ratchet στην Ελλάδα. Ο σχεδιασμός της έρευνας αφορά το δείγμα των χωρών – μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, οι οποίες επηρεάστηκαν από την οικονομική κρίση της προηγούμενης δεκαετίας σε κάποιο βαθμό. Έτσι, χώρες όπως η Ελλάδα, η Πορτογαλία, η Κύπρος, η Ιρλανδία, η Ιταλία και η Ισπανία κρίθηκαν απαραίτητο να συμμετάσχουν σε αυτό το δείγμα χωρών. Επιπλέον, κρίθηκε σκόπιμο να συμμετέχουν και χώρες που αντιμετώπισαν πιο ήπια κρίση, ώστε να είναι δυνατόν να εξαχθούν γενικότερα συμπεράσματα. Οι χώρες που επιλέχθηκαν στην δεύτερη ομάδα ήταν η Γερμανία και η Γαλλία που αποτελούν παραδοσιακές ευρωπαϊκές οικονομικές δυνάμεις, η Σουηδία, η οποία φημίζεται για τις κοινωνικές της δαπάνες και η Ρουμανία, η οποία αποτελεί το κατεξοχήν παράδειγμα χώρας η οποία ολοκλήρωσε με επιτυχία την μετάβασή της από μια κεντρικά σχεδιασμένη οικονομία σε μια οικονομία της ελεύθερης αγοράς. Η επιλογή των χωρών βασίστηκε στη διαθεσιμότητα των σχετικών δεδομένων και από την ανάγκη επιλογής εκπροσώπων από τις διαφορετικές ομάδες χωρών για λόγους οργάνωσης της ανάλυσης δεδομένων.

Σχετικά με τις οικονομικές μεταβλητές που επιλέχθηκαν, αρχικά θα πρέπει να σημειωθεί ότι αυτές αντλήθηκαν από την ευρωπαϊκή βάση δεδομένων μακροοικονομικών μεταβλητών AMECO, η οποία παρέχει λεπτομερή πληροφόρηση. Τα μεγέθη που αποφασίστηκε να μελετηθούν είναι τα εξής.

- ✓ Α.Ε.Π. Το Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν, το οποίο παρουσιάζει την αξία των τελικών αγαθών και υπηρεσιών μέσα σε ένα έτος για μια χώρα, σε τρέχουσες τιμές εκφρασμένες σε ευρώ
- ✓ Κατά κεφαλήν Α.Ε.Π. σε σταθερές τιμές 2015 εκφρασμένες σε ευρώ
- ✓ Ρυθμός μεταβολής Α.Ε.Π. σε τρέχουσες τιμές εκφρασμένες σε ευρώ
- ✓ Η αποζημίωση των εργαζόμενων στον δημόσιο τομέα που περιλαμβάνει τους μισθούς των εργαζόμενων και τα κοινωνικές εισφορές των εργοδοτών (Το αντίστοιχο μέγεθος στην βάση της AMECO ονομάζεται Compensation of employees και έχει τον κωδικό στο Ευρωπαϊκό Λογιστικό Σύστημα (E.S.A.,1995) D1p. Η αποζημίωση όπως και τα υπόλοιπα μεγέθη είναι εκφρασμένη τόσο σε τρέχουσες τιμές, όσο και ως ποσοστό του Α.Ε.Π.

✓ Η τελική καταναλωτική δαπάνη της γενικής κυβέρνησης που είναι το άθροισμα των συλλογικών καταναλωτικών δαπανών και των κοινωνικών μεταβιβάσεων σε είδος, που παρέχονται από τη γενική κυβέρνηση. Οι κοινωνικές μεταβιβάσεις σε είδος, που παρέχονται από τη γενική κυβέρνηση, ισούνται με τις ατομικές καταναλωτικές δαπάνες της γενικής κυβέρνησης.

✓ Ο δείκτης των συνολικών εξόδων της γενικής κυβέρνησης προς τον αποπληθωριστή του Α.Ε.Π.

✓ Τα συνολικά έξοδα της γενικής κυβέρνησης, (Total general government expenditure) τα οποία αποτελούν σύμφωνα με τον ESA (1995) το άθροισμα των εξής δαπανών:

1. Ενδιάμεση κατανάλωση (P.2)
2. + Ακαθάριστος σχηματισμός κεφαλαίου (σελ.5)
3. + Αποζημίωση υπαλλήλων (D.1), πληρωτέα
4. + Λοιποί φόροι επί της παραγωγής (D.29), πληρωτέοι
5. + Επιδοτήσεις (D.3), πληρωτέες
6. + Έξοδα από ακίνητα (D.4), πληρωτέα
7. + Τρέχοντες φόροι εισοδήματος και πλούτου (D.5), πληρωτέοι
8. + Κοινωνικές παροχές εκτός από κοινωνικές μεταβιβάσεις σε είδος (D.62), πληρωτέες
9. + Κοινωνικές μεταβιβάσεις σε είδος που σχετίζονται με δαπάνες για προϊόντα που παρέχονται σε νοικοκυριά μέσω παραγωγών της αγοράς (D.6311 + D.63121 + D.63131), πληρωτέες
10. + Άλλες τρέχουσες μεταβιβάσεις (D.7), πληρωτέες
11. + Προσαρμογή για την αλλαγή στην καθαρή θέση των νοικοκυριών σε αποθεματικά συνταξιοδοτικών ταμείων (D.8)
12. + Μεταφορές κεφαλαίου (D.9), πληρωτέες
13. + Εξαγορές μη παραχθέντων μη χρηματοοικονομικών περιουσιακών στοιχείων (K.2).

4.2. Η εξέλιξη των Απόλυτων μακροοικονομικών μεγεθών.

4.2.1. Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν (Α.Ε.Π.).

Αρχικά παρουσιάζονται στοιχεία για τις επιλεγμένες χώρες που αφορούν στα μεγέθη του Α.Ε.Π. και στην συνέχεια, τα στοιχεία που αφορούν στις κρατικές δαπάνες. Σύμφωνα με τα στοιχεία του παρακάτω πίνακα γίνεται εμφανές ότι η Γερμανία, η Γαλλία, η Ρουμανία και

η Σουηδία μείωσαν το Α.Ε.Π. τους μόνο κατά την διάρκεια του 2009, ενώ από την άλλη πλευρά, στην Ελλάδα, το Α.Ε.Π. μειώνεται διαρκώς από το 2009 μέχρι και το 2014. Η Ιρλανδία βίωσε μια τριετή περίοδο μείωσης του Α.Ε.Π. της για τρία έτη (2008, 2009 και 2010), η Ισπανία για πέντε συνεχόμενα έτη (2009-2013), η Ιταλία για τρία έτη, τα οποία ωστόσο απείχαν χρονικά μεταξύ τους (2009 και 2012-2013). Τέλος, στην Πορτογαλία παρατηρείται μια πρώτη μείωση του Α.Ε.Π. το 2009 για να ακολουθήσουν άλλα δυο έτη με αρνητικούς ρυθμούς ανάπτυξης το 2011 και το 2012.

Πίνακας 2. Η διαχρονική εξέλιξη του Α.Ε.Π. των επιλεγμένων χωρών σε τρέχουσες τιμές, σε δισεκατομμύρια ευρώ την περίοδο 2006-2014.

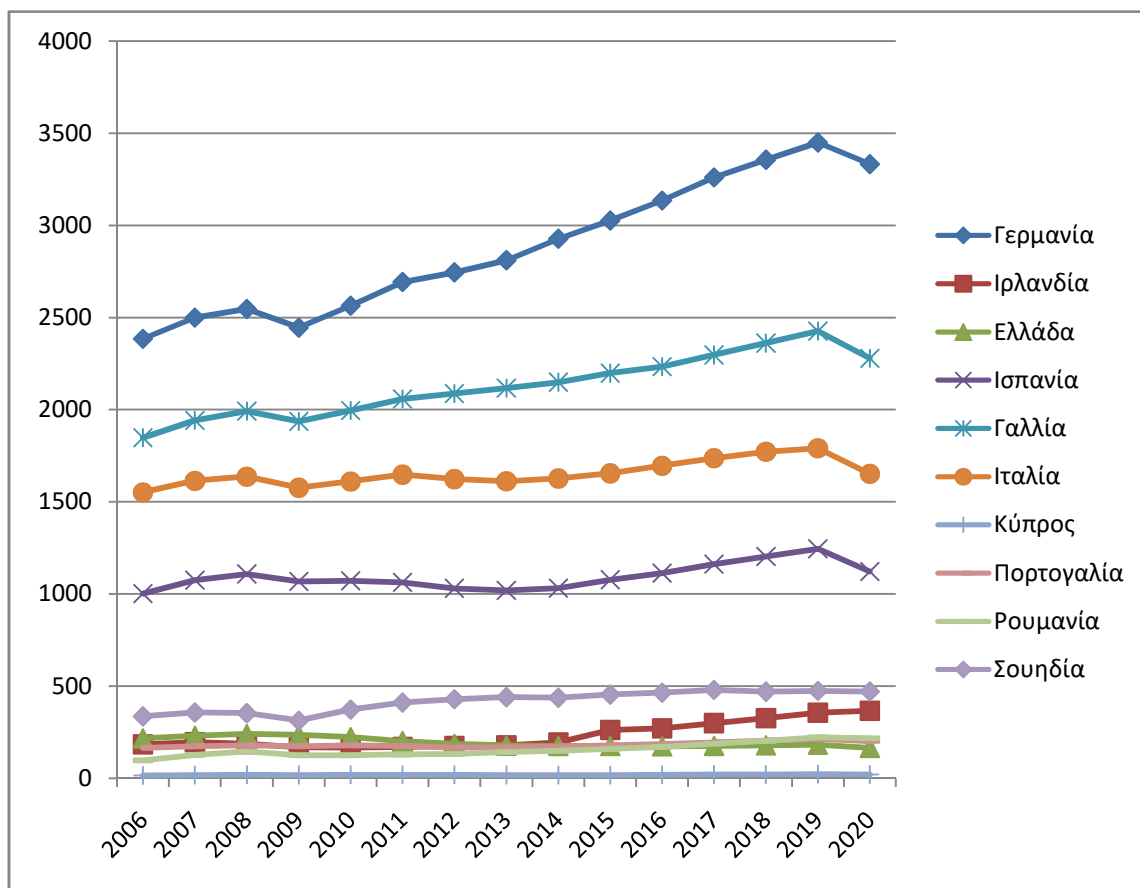
Χώρα	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Γερμανία	2385.1	2499.6	2546.5	2445.7	2564.4	2693.6	2745.3	2811.4	2927.4
Ιρλανδία	184.9	197.1	187.6	169.8	167.7	171.0	175.1	179.6	195.1
Ελλάδα	217.9	232.7	242.0	237.5	224.1	203.3	188.4	179.6	177.3
Ισπανία	1003.8	1075.5	1109.5	1069.3	1072.7	1063.8	1031.1	1020.3	1032.2
Γαλλία	1848.2	1941.4	1992.4	1936.4	1995.3	2058.4	2088.8	2117.2	2149.8
Ιταλία	1552.7	1614.8	1637.7	1577.3	1611.3	1648.8	1624.4	1612.8	1627.4
Κύπρος	16.3	17.6	19.0	18.7	19.4	19.8	19.4	18.0	17.4
Πορτογαλία	166.3	175.5	179.1	175.4	179.6	176.1	168.3	170.5	173.1
Ρουμανία	97.2	127.6	146.6	125.2	125.5	131.8	132.7	143.7	150.7
Σουηδία	337.3	358.9	354.9	314.6	374.7	412.8	430.0	441.8	438.8

Πηγή: AMECO, 2021, ίδια επεξεργασία.

Πίνακας 3. Η διαχρονική εξέλιξη του Α.Ε.Π. των επιλεγμένων χωρών σε τρέχουσες τιμές, σε δισεκατομμύρια ευρώ, την περίοδο 2015-2020.

Χώρα	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Γερμανία	3026	3135	3260	3356	3449	3332
Ιρλανδία	263	271	300	327	356	367
Ελλάδα	176	174	177	180	183	166
Ισπανία	1078	1114	1162	1204	1245	1122
Γαλλία	2198	2234	2297	2361	2426	2279
Ιταλία	1655	1696	1737	1772	1791	1652
Κύπρος	17,9	18,9	20,1	21,4	22,3	20,8
Πορτογαλία	180	186	196	205	214	202
Ρουμανία	160	170	188	204	223	218
Σουηδία	455	466	480	471	475	472

Πηγή: AMECO, 2021, ίδια επεξεργασία.

Διάγραμμα 1. Η διαχρονική εξέλιξη του Α.Ε.Π. των επιλεγμένων χωρών σε τρέχουσες τιμές, σε δισεκατομμύρια ευρώ την περίοδο 2006-2020.

4.2.2. Κατά κεφαλήν Α.Ε.Π.

Επιπλέον, σύμφωνα με τα στοιχεία του παρακάτω πίνακα γίνεται εμφανές ότι η Γερμανία, η Γαλλία, η Ρουμανία και η Σουηδία μείωσαν το κατά κεφαλήν εισόδημά τους μόνο κατά την διάρκεια του 2009, ενώ από την άλλη πλευρά, στην Ελλάδα, το κατά κεφαλήν εισόδημα μειώνεται διαρκώς από το 2009 μέχρι και το 2014, ενώ στην Κύπρο συμβαίνει το ίδιο με εξαίρεση μια οριακή αύξηση που παρατηρήθηκε το 2010. Η Ιρλανδία βίωσε μείωση του κ.κ. Α.Ε.Π. για δύο έτη (2009 και 2010), η Ισπανία για πέντε συνεχόμενα έτη (2009-2013), η Ιταλία για δύο έτη, τα οποία ωστόσο απείχαν χρονικά μεταξύ τους (2009 και 2013). Τέλος, στην Πορτογαλία παρατηρείται μια περίοδος 4 ετών (2009-2012) στην οποία, τα τρία έτη παρουσιάζουν συρρίκνωση του κατά κεφαλήν εισοδήματος των πολιτών της.

Πίνακας 4. Η διαχρονική εξέλιξη του κατά κεφαλήν Α.Ε.Π. των επιλεγμένων χωρών σε σταθερές τιμές 2015, σε ευρώ.

Χώρα	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Γερμανία	29.400	30.900	31.500	30.400	31.900	33.600	34.100	34.900	36.100
Ιρλανδία	43.300	44.800	41.700	37.400	36.800	37.300	38.100	38.900	41.900
Ελλάδα	19.800	21.100	21.800	21.400	20.200	18.300	17.100	16.400	16.300
Ισπανία	22.600	23.800	24.100	23.100	23.000	22.800	22.000	21.900	22.200
Γαλλία	29.100	30.300	31.000	29.900	30.700	31.500	31.800	32.100	32.400
Ιταλία	26.600	27.500	27.600	26.500	26.900	27.500	26.900	26.600	26.800
Κύπρος	21.700	22.900	24.200	23.100	23.400	23.300	22.500	20.900	20.400
Πορτογαλία	15.800	16.600	17.000	16.600	17.000	16.700	16.000	16.300	16.600
Ρουμανία	4.600	6.100	7.100	6.100	6.200	6.500	6.600	7.200	7.600
Σουηδία	37.100	39.200	38.500	33.800	40.000	43.700	45.200	46.000	45.300

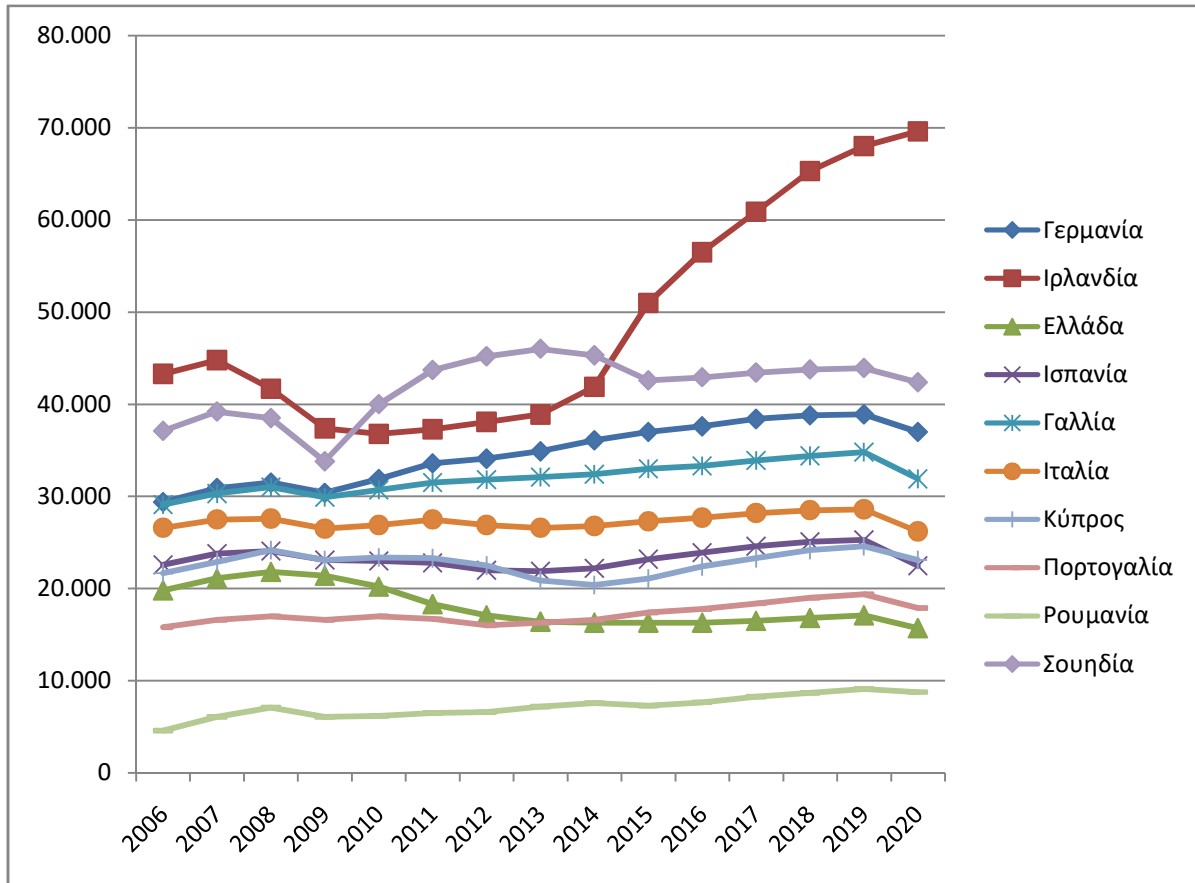
Πηγή: AMECO, 2021.

Πίνακας 5. Η διαχρονική εξέλιξη του κατά κεφαλήν Α.Ε.Π. των επιλεγμένων χωρών σε σταθερές τιμές, 2015 σε ευρώ, την περίοδο 2015-2020.

Χώρα	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Γερμανία	37.000	37.600	38.400	38.800	38.900	37.00
Ιρλανδία	51.000	56.500	60.900	65.300	68.000	69.600
Ελλάδα	16.300	16.300	16.500	16.800	17.100	15.700
Ισπανία	23.200	23.900	24.600	25.100	25.300	22.500
Γαλλία	33.000	33.300	33.900	34.400	34.800	31.900
Ιταλία	27.300	27.700	28.200	28.500	28.600	26.200
Κύπρος	21.100	22.400	23.300	24.200	24.600	23.100
Πορτογαλία	17.400	17.800	18.400	19.000	19.400	17.900

Ρουμανία	7.290	7.670	8.280	8.700	9.110	8.780
Σουηδία	42.580	42.920	43.430	43.760	43.920	42.370

Πηγή: AMECO, 2021, ίδια επεξεργασία.

Διάγραμμα 2. Η διαχρονική εξέλιξη του κατά κεφαλήν Α.Ε.Π. των επιλεγμένων χωρών σε σταθερές τιμές, 2015 σε ευρώ, την περίοδο 2006-2020.

4.2.3. Αποζημίωση των εργαζόμενων στον δημόσιο τομέα.

Στην συνέχεια, παρουσιάζονται στοιχεία για τις επιλεγμένες χώρες που αφορούν στα μεγέθη των αποζημιώσεων των δημοσίων υπαλλήλων την υπό μελέτη χρονική περίοδο, τα οποία περιέχουν ιδιαίτερα ενδιαφέρουσες πληροφορίες. Αρχικά, γίνεται εμφανές ότι από τις δέκα χώρες που αποτελούν το δείγμα της εν λόγω έρευνας, μόνο δυο, η Γαλλία και η Γερμανία δεν μειώνουν καθόλου τις αμοιβές του δημόσιου τομέα τους κατά την διάρκεια της συγκεκριμένης χρονικής περιόδου. Οι άλλες δυο χώρες που δεν επλήγησαν σε σημαντικό βαθμό από την κρίση, δηλαδή η Σουηδία (για ένα έτος, το 2009) και η Ρουμανία (από το 2009 μέχρι και το 2011) μειώνουν τις αμοιβές των δημοσίων υπαλλήλων τους. Από την άλλη

πλευρά, η Ελλάδα μειώνει τις αμοιβές τους για τέσσερα συνεχόμενα έτη (2010- 2013) αν και η ύφεση κρατάει περισσότερα χρόνια. Επιπλέον, Ισπανία, Ιταλία και Πορτογαλία μειώνουν τις αμοιβές για τέσσερα συνεχόμενα έτη (2010-2013, 2011-2014 και 2011-2014 αντίστοιχα) όταν η Κύπρος τις μειώνει για δυο συνεχόμενα έτη από το 2013.

Πίνακας 6. Η διαχρονική εξέλιξη των αμοιβών των δημοσίων υπαλλήλων των επιλεγμένων χωρών σε τρέχουσες τιμές, σε δισεκατομμύρια ευρώ, την περίοδο 2006-2014.

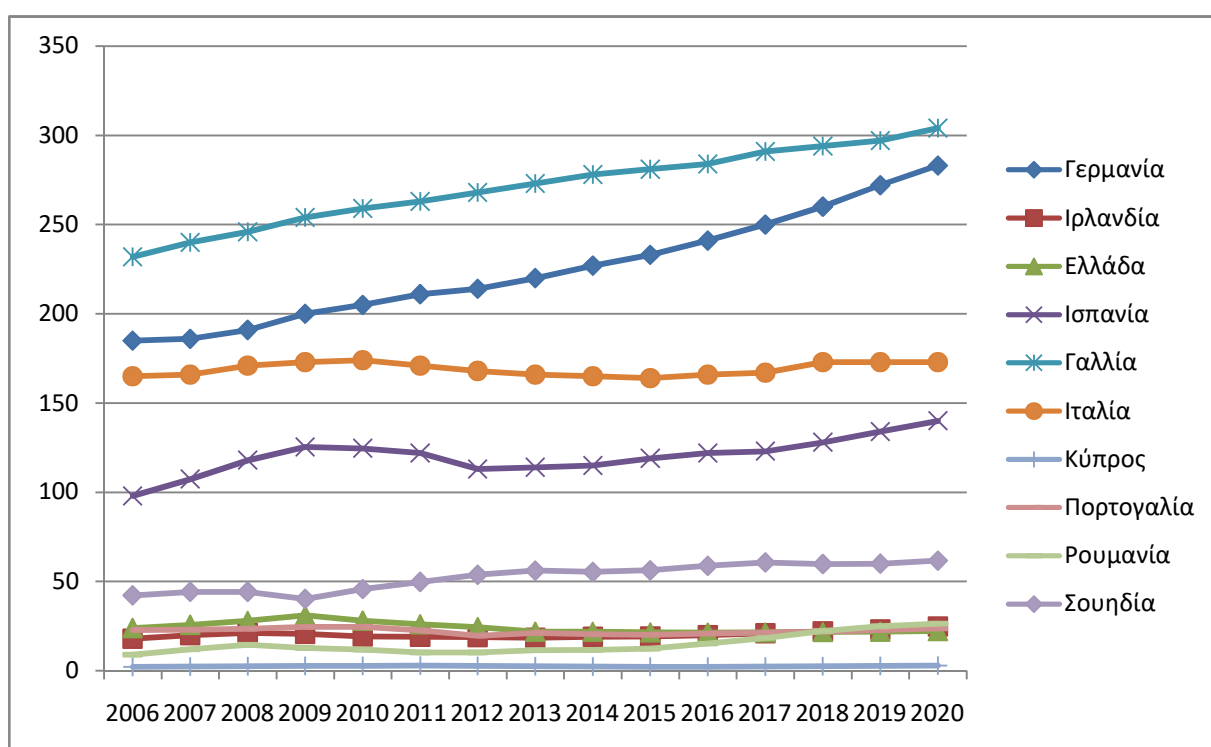
Χώρα	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Γερμανία	185.4	186.3	191.2	200.2	205.8	211.0	214.7	220.5	227.5
Ιρλανδία	18.2	19.9	21.2	20.7	19.3	19.1	18.9	18.7	18.9
Ελλάδα	24.0	25.8	28.0	31.1	28.1	26.1	24.5	21.9	21.9
Ισπανία	98.0	107.4	118.0	125.4	124.6	122.3	113.6	114.4	115.0
Γαλλία	232.9	240.6	246.6	254.1	259.8	263.6	268.5	273.1	278.5
Ιταλία	165.5	166.0	171.9	173.2	174.3	171.3	168.0	166.8	165.2
Κύπρος	2.2	2.3	2.5	2.7	2.8	2.9	2.8	2.6	2.3
Πορτογαλία	22.9	23.0	23.5	24.6	24.6	22.6	19.7	21.3	20.5
Ρουμανία	9.1	12.1	14.7	12.9	12.0	10.4	10.4	11.7	11.8
Σουηδία	42.3	44.3	44.3	40.3	45.8	49.8	53.8	56.1	55.4

Πηγή: AMECO, 2021, ίδια επεξεργασία.

Πίνακας 7. Η διαχρονική εξέλιξη των αμοιβών των δημοσίων υπαλλήλων των επιλεγμένων χωρών σε τρέχουσες τιμές, σε δισεκατομμύρια ευρώ, την περίοδο 2015-2020.

Χώρα	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Γερμανία	233	241	250	260	272	283
Ιρλανδία	19,3	19,9	21	22,1	23,1	24,8
Ελλάδα	21,5	21,4	21,5	21,7	21,9	22,3
Ισπανία	119	122	123	128	134	140
Γαλλία	281	284	291	294	297	304
Ιταλία	164	166	167	173	173	173
Κύπρος	2,28	2,27	2,36	2,48	2,73	2,89
Πορτογαλία	20,3	20,9	21,4	22	22,9	23,7
Ρουμανία	12,5	15,3	18,5	22,3	25,1	26,5
Σουηδία	56,3	58,8	60,7	59,8	60	61,7

Πηγή: AMECO, 2021, ίδια επεξεργασία.

Διάγραμμα 3. Η διαχρονική εξέλιξη των αμοιβών των δημοσίων υπαλλήλων των επιλεγμένων χωρών σε τρέχουσες τιμές, σε δισεκατομμύρια ευρώ, την περίοδο 2006-2020.

4.2.4. Τελική Συνολική Κατανάλωση Γενικής Κυβέρνησης.

Στην συνέχεια, παρουσιάζονται στοιχεία για τις επιλεγμένες χώρες που αφορούν στα μεγέθη που δομούν την Τελική Συνολική Κατανάλωση των Γενικών Κυβερνήσεων των χωρών, την υπό μελέτη χρονική περίοδο, τα οποία περιέχουν ιδιαίτερα ενδιαφέρουσες πληροφορίες, παρόμοιες με αυτές των αμοιβών των δημοσίων υπαλλήλων. Αρχικά, γίνεται εμφανές ότι από τις δέκα χώρες που αποτελούν το δείγμα της εν λόγω έρευνας, ότι και σε αυτήν την περίπτωση, μόνο δυο χώρες, η Γαλλία και η Γερμανία δεν μειώνουν καθόλου τις δαπάνες κατανάλωσης της Γενικής Κυβέρνησης, κατά την διάρκεια της συγκεκριμένης χρονικής περιόδου. Οι άλλες δυο χώρες που δεν επλήγησαν σε σημαντικό βαθμό από την κρίση, δηλαδή η Σουηδία (για ένα έτος, το 2009) και η Ρουμανία (από το 2009 μέχρι και το 2011) μειώνουν το εν λόγω μέγεθος. Από την άλλη πλευρά, η Ελλάδα μειώνει το μέγεθος αυτό για πέντε συνεχόμενα έτη (2010-2014) αν και η ύφεση κρατάει περισσότερα χρόνια. Επιπλέον, Ισπανία και Ιταλία μειώνουν την τελική συνολική κατανάλωση της γενικής κυβέρνησης για τέσσερα συνεχόμενα έτη (2011-2014) με την Πορτογαλία να την μειώνει για τρία μη συνεχόμενα έτη (2011-2012 και 2014 αντίστοιχα) όταν η Κύπρος την μειώνει για τρία συνεχόμενα έτη από το 2012.

Πίνακας 8. Η διαχρονική εξέλιξη της Τελικής Συνολικής Κατανάλωσης Γενικής Κυβέρνησης επιλεγμένων χωρών σε τρέχουσες τιμές, σε δισεκατομμύρια ευρώ, την περίοδο 2006- 2014.

Χώρα	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Γερμανία	437.1	446.3	464.9	488.9	501.7	513.7	529.2	551.9	573.5
Ιρλανδία	2.2	2.6	3.1	3.0	3.0	3.2	3.3	3.6	3.9
Ελλάδα	30.0	33.3	35.3	34.3	31.5	31.5	31.4	30.8	32.0
Ισπανία	43.9	47.8	50.2	55.4	50.1	44.9	41.8	37.0	36.4
Γαλλία	174.3	190.4	208.9	220.7	221.3	219.9	206.0	202.9	202.7
Ιταλία	420.6	435.5	449.5	466.3	478.7	488.8	500.3	510.5	518.7
Κύπρος	302.5	307.3	320.3	326.2	331.2	326.7	321.8	319.4	318.0

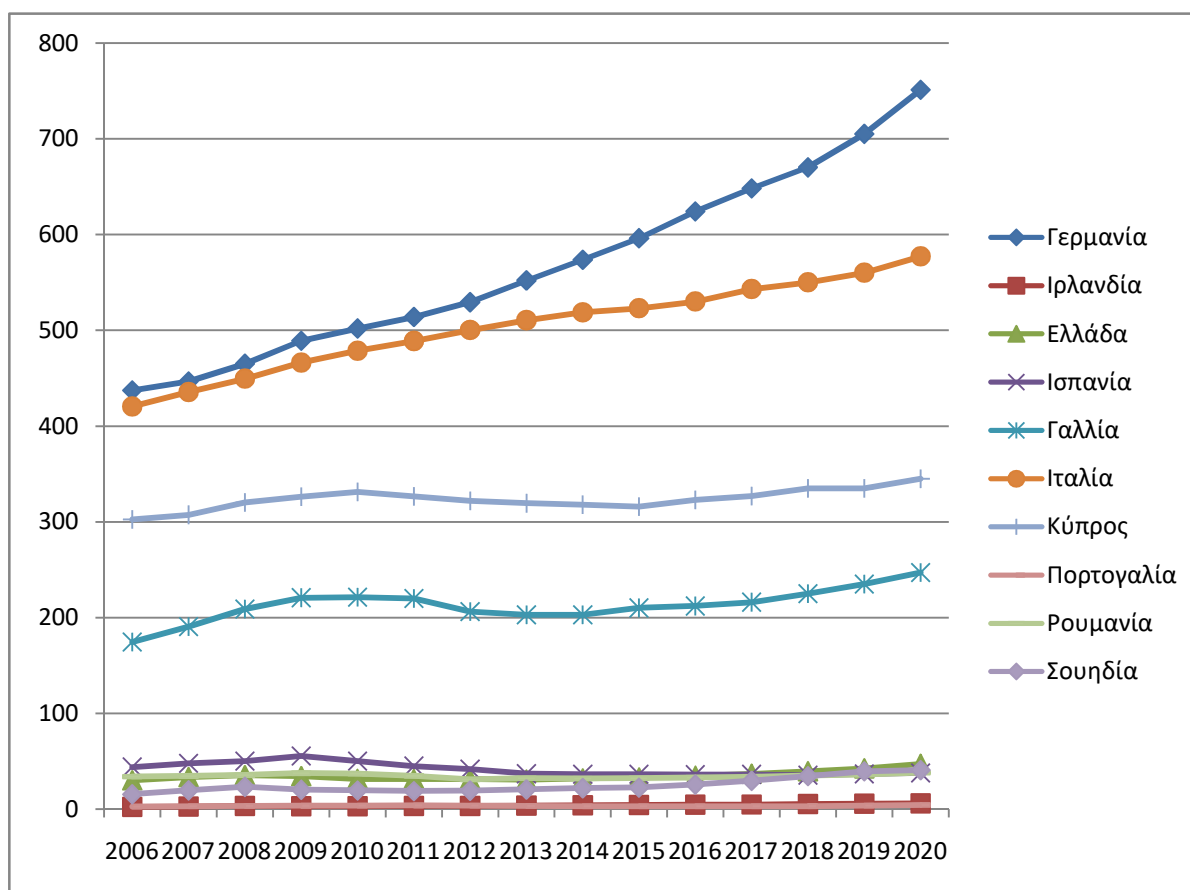
Πορτογαλία	2.7	2.9	3.2	3.5	3.6	3.8	3.7	3.3	2.9
Ρουμανία	33.8	34.4	35.4	37.4	37.0	34.7	30.9	32.1	31.8
Σουηδία	15.5	19.6	23.3	20.2	19.4	18.8	19.3	20.5	21.9

Πηγή: AMECO, 2021, ίδια επεξεργασία.

Πίνακας 9. Η διαχρονική εξέλιξη της Τελικής Συνολικής Κατανάλωσης Γενικής Κυβέρνησης επιλεγμένων χωρών σε τρέχουσες τιμές, σε δισεκατομμύρια ευρώ, την περίοδο 2015-2020.

Χώρα	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Γερμανία	596	624	648	670	705	751
Ιρλανδία	4,15	4,42	4,73	5,1	5,58	5,93
Ελλάδα	33	34,7	36,9	39,4	42,5	47,2
Ισπανία	36,4	36	36,3	35,5	36,7	37,7
Γαλλία	210	212	216	225	235	247
Ιταλία	523	530	543	550	560	577
Κύπρος	316	323	327	335	335	345
Πορτογαλία	2,92	2,89	3	3,15	3,72	4,24
Ρουμανία	32,1	32,8	33,7	34,8	36	37,9
Σουηδία	22,4	25,7	29,5	34,4	39,4	40,7

Πηγή: AMECO, 2021, ίδια επεξεργασία.

Διάγραμμα 4. Η διαχρονική εξέλιξη της Τελικής Συνολικής Κατανάλωσης Γενικής Κυβέρνησης επιλεγμένων χωρών σε τρέχουσες τιμές, σε δισεκατομμύρια ευρώ, την περίοδο 2006-2020.

4.2.5. Συνολικά έξοδα Γενικής Κυβέρνησης

Στην συνέχεια, παρουσιάζονται στοιχεία για τις επιλεγμένες χώρες που αφορούν στα μεγέθη που δομούν τα Συνολικά έξοδα των Γενικών Κυβερνήσεων των χωρών, την υπό μελέτη χρονική περίοδο, τα οποία περιέχουν ιδιαίτερα ενδιαφέρουσες πληροφορίες, παρόμοιες με αυτές των αμοιβών των δημοσίων υπαλλήλων. Αρχικά, επισημαίνεται ότι από τις 90 συνολικές ετήσιες μεταβολές του πίνακα, οι 21 εμφανίζουν μειωμένες τιμές σε σχέση με τις προηγούμενες. Επιπλέον, γίνεται εμφανές ότι από τις δέκα χώρες που αποτελούν το δείγμα της εν λόγω έρευνας, μόνο η Γαλλία δεν μειώνει καθόλου τα Συνολικά έξοδα Γενικής Κυβέρνησης, κατά την διάρκεια της συγκεκριμένης χρονικής περιόδου. Οι άλλες τρεις χώρες που δεν επλήγησαν σε σημαντικό βαθμό από την κρίση, δηλαδή η Γερμανία (για ένα έτος, το 2011), η Σουηδία (για δύο έτη, το 2009 και το 2014) και η Ρουμανία (από το 2009 και το 2012) μειώνουν το εν λόγω μέγεθος. Από την άλλη πλευρά, η Ελλάδα μειώνει το μέγεθος αυτό για τρία συν ένα έτος (2010-2012 και 2014) αν και η ύφεση κρατάει περισσότερα

χρόνια. Επιπλέον, η Ισπανία μειώνει τα Συνολικά έξοδα Γενικής Κυβέρνησης για δυο συν δυο έτη (2010-2011 και 2013-2014) με την Πορτογαλία να τα μειώνει για ένα μόνο έτος (2012) όταν η Κύπρος το μειώνει για δυο συνεχόμενα έτη από το 2012.

Πίνακας 10. Η διαχρονική εξέλιξη των Συνολικών Εξόδων Γενικής Κυβέρνησης επιλεγμένων χωρών σε τρέχουσες τιμές, σε δισεκατομμύρια ευρώ, την περίοδο 2006-2014.

Χώρα	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Γερμανία	1078.9	1084.7	1125.5	1178.9	1234.5	1218.5	1233.1	1263.5	1296.9
Ιρλανδία	62.7	70.9	78.6	80.0	109.2	80.2	74.4	73.2	74.0
Ελλάδα	98.3	109.5	123.0	128.5	118.7	112.1	106.7	112.7	89.8
Ισπανία	385.8	422.2	459.8	494.4	493.8	491.0	501.7	467.6	465.7
Γαλλία	977.2	1020.5	1061.9	1106.7	1135.0	1158.7	1192.9	1211.6	1230.0
Ιταλία	742.1	755.5	783.4	806.2	804.5	810.8	821.8	821.7	827.6
Κύπρος	6.3	6.6	7.3	7.9	8.1	8.4	8.2	7.7	8.6
Πορτογαλία	75.2	78.1	81.2	88.1	93.2	88.1	82.3	85.1	89.5
Ρουμανία	34.6	47.8	55.2	49.3	50.2	52.2	49.7	50.9	53.2
Σουηδία	171.9	176.9	177.6	164.4	188.8	205.1	218.8	227.9	222.5

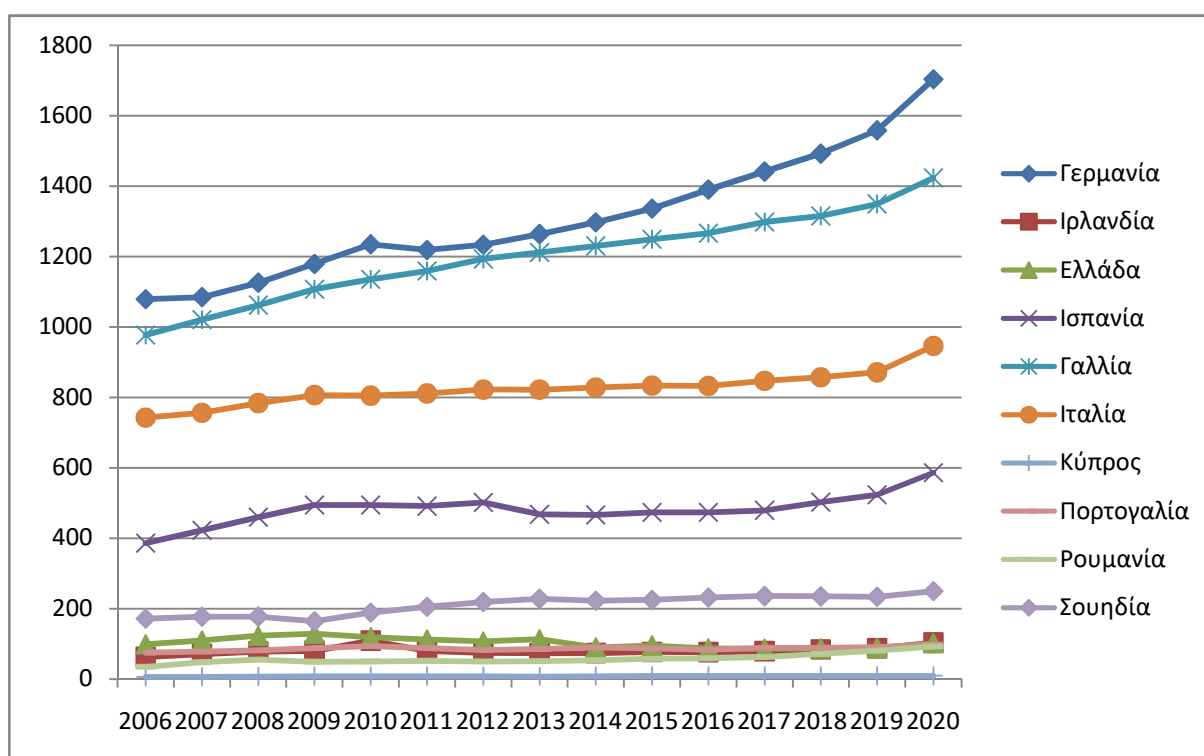
Πηγή: AMECO, 2021, ίδια επεξεργασία.

Πίνακας 11. Η διαχρονική εξέλιξη των Συνολικών Εξόδων Γενικής Κυβέρνησης επιλεγμένων χωρών σε τρέχουσες τιμές, σε δισεκατομμύρια ευρώ, την περίοδο 2015-2020.

Χώρα	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Γερμανία	1336	1390	1441	1492	1558	1703
Ιρλανδία	77	76,6	79,1	84	87,5	104
Ελλάδα	95,3	87,2	85,9	87,1	87,8	101

Ισπανία	473	473	479	502	523	586
Γαλλία	1249	1266	1298	1315	1349	1423
Ιταλία	833	832	847	857	871	946
Κύπρος	8,8	9,0	9,1	9,2	9,1	9,2
Πορτογαλία	86,7	83,6	88,9	88,7	91	98,1
Ρουμανία	57,8	58,8	62,8	71,3	80,7	92,5
Σουηδία	225	232	236	235	234	250

Πηγή: AMECO, 2021, ίδια επεξεργασία.

Διάγραμμα 5. Η διαχρονική εξέλιξη των Συνολικών Εξόδων Γενικής Κυβέρνησης επιλεγμένων χωρών σε τρέχουσες τιμές, σε δισεκατομμύρια ευρώ, την περίοδο 2006-2020.

4.3. Η εξέλιξη των σχετικών μακροοικονομικών μεγεθών

4.3.1. Ρυθμός Μεταβολής Α.Ε.Π. σε τρέχουσες τιμές

Αρχικά παρουσιάζονται στοιχεία για τις επιλεγμένες χώρες που αφορούν στον Δείκτη Μεταβολής του Α.Ε.Π. σε σταθερές τιμές 2015. Σύμφωνα με τα στοιχεία του παρακάτω πίνακα γίνεται εμφανές η κατάσταση διαφοροποιείται αισθητά σε σχέση με τα συμπεράσματα που προέκυψαν κατά την μελέτη των απόλυτων μεγεθών. Αναλυτικότερα και με βάση τα στοιχεία που παρατίθενται στον παρακάτω πίνακα, γίνεται εμφανής η διαφορά με

προηγουμένως, καθώς μόνο 12 αρνητικές μεταβολές εντοπίστηκαν σε σύνολο 90. Από αυτές, οι τέσσερις αφορούν στην Ιρλανδία για την περίοδο 2008-2011 και οι τρεις στην Ελλάδα για την περίοδο 2012-2014. Από εκεί και πέρα, η Κύπρος παρουσίασε μείωση του πραγματικού Α.Ε.Π. της την διετία 2013-2014 ενώ η Πορτογαλία σημείωσε μια πραγματική μείωση, το 2012.

Πίνακας 12. Η διαχρονική εξέλιξη του ρυθμού μεταβολής του Α.Ε.Π. των επιλεγμένων χωρών σε τρέχουσες τιμές, την περίοδο 2007-2014.

Χώρα	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Γερμανία	4,8%	1,9%	-4,0%	4,9%	5,0%	1,9%	2,4%	4,1%
Ιρλανδία	7,1%	-5,1%	-9,6%	-1,2%	2,4%	2,3%	2,6%	8,6%
Ελλάδα	6,9%	4,3%	-2,1%	-5,5%	-9,4%	-7,4%	-4,5%	-1,3%
Ισπανία	7,2%	3,2%	-3,6%	0,3%	-0,8%	-3,0%	-1,0%	1,2%
Γαλλία	5,0%	2,6%	-2,8%	3,0%	3,2%	1,5%	1,4%	1,5%
Ιταλία	4,0%	1,4%	-3,7%	2,2%	2,3%	-1,5%	-0,7%	0,9%
Κύπρος	10,0%	8,0%	-5,3%	5,6%	0,0%	0,0%	-5,3%	-3,3%
Πορτογαλία	5,4%	2,3%	-2,2%	2,3%	-1,7%	-4,5%	1,5%	1,5%
Ρουμανία	30,9%	15,0%	-14,4%	0,0%	4,8%	0,8%	8,9%	4,9%
Σουηδία	6,2%	-1,1%	-11,3%	19,1%	10,2%	4,4%	2,7%	-0,8%

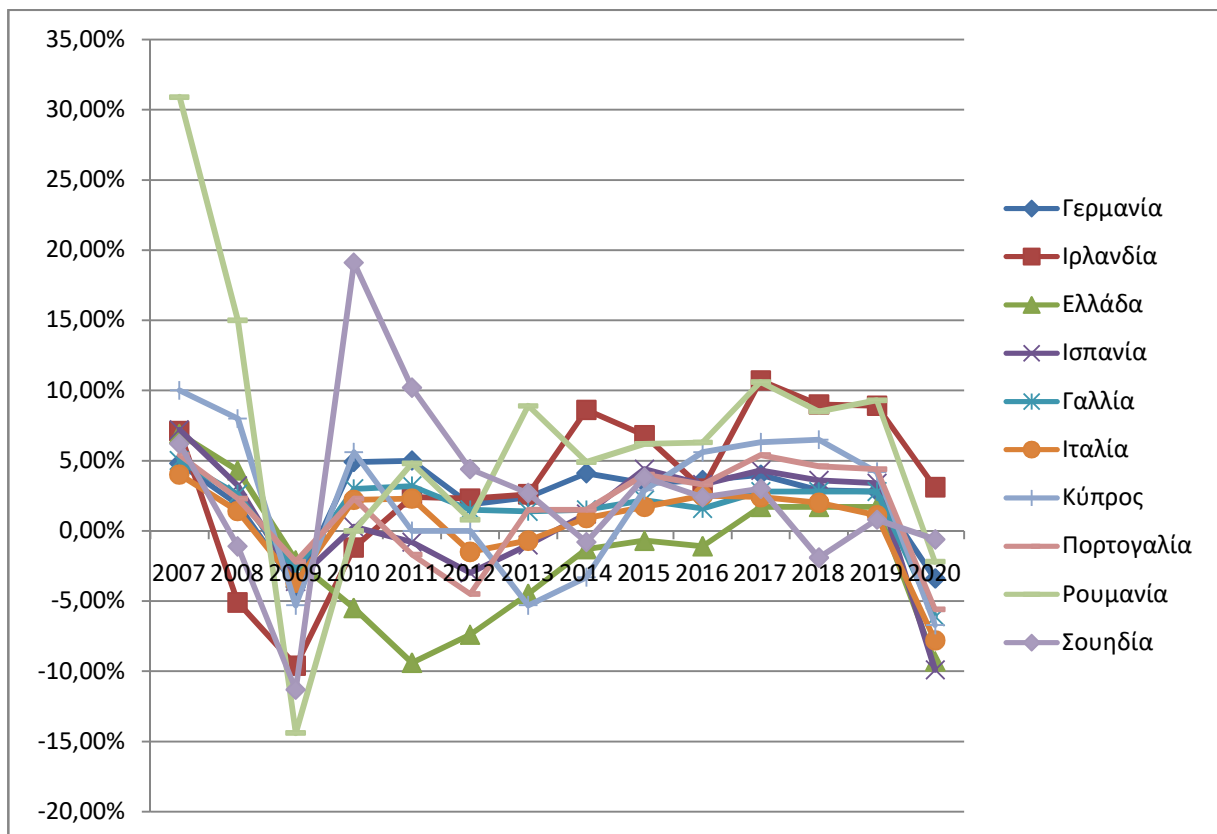
Πηγή: AMECO, 2021, ίδια επεξεργασία.

Πίνακας 13. Η διαχρονική εξέλιξη του ρυθμού μεταβολής του Α.Ε.Π. των επιλεγμένων χωρών σε τρέχουσες τιμές, την περίοδο 2015-2020.

Χώρα	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Γερμανία	3,4%	3,6%	4,0%	2,9%	2,8%	-3,4%
Ιρλανδία	6,8%	3,0%	10,7%	9,0%	8,9%	3,1%
Ελλάδα	-0,7%	-1,1%	1,7%	1,7%	1,7%	-9,3%
Ισπανία	4,4%	3,3%	4,3%	3,6%	3,4%	-9,9%

Γαλλία	2,2%	1,6%	2,8%	2,8%	2,8%	-6,1%
Ιταλία	1,7%	2,5%	2,4%	2,0%	1,1%	-7,8%
Κύπρος	2,9%	5,6%	6,3%	6,5%	4,2%	-6,7%
Πορτογαλία	4,0%	3,3%	5,4%	4,6%	4,4%	-5,6%
Ρουμανία	6,2%	6,3%	10,6%	8,5%	9,3%	-2,2%
Σουηδία	3,8%	2,4%	3,0%	-1,9%	0,8%	-0,6%

Πηγή: AMECO, 2021, ίδια επεξεργασία.

Διάγραμμα 6. Η διαχρονική εξέλιξη του ρυθμού μεταβολής του Α.Ε.Π. των επιλεγμένων χωρών σε τρέχουσες τιμές, την περίοδο 2007-2020.

4.3.2. Αποζημίωση των εργαζόμενων στον δημόσιο τομέα, ως ποσοστό του Α.Ε.Π.

Στην συνέχεια, παρουσιάζονται στοιχεία για τις επιλεγμένες χώρες που αφορούν στα μεγέθη των αποζημιώσεων των δημοσίων υπαλλήλων ως ποσοστό του Α.Ε.Π. όμως, την υπό μελέτη χρονική περίοδο, τα οποία περιέχουν ιδιαίτερα ενδιαφέρουσες πληροφορίες. Αρχικά, φαίνεται ότι 36 από τις συνολικές 80 μεταβολές που παριστάνονται στον παρακάτω πίνακα έχουν αρνητικό πρόσημο. Εξάλλου, φαίνεται ότι οι δαπάνες για τις αμοιβές των δημοσίων υπαλλήλων ως ποσοστό του Α.Ε.Π. μειώνονται ανεξάρτητα από το αν οι χώρες βιώνουν ή όχι

ύφεση. Χαρακτηριστικό παράδειγμα είναι το έτος 2007, οπότε και καμία χώρα δεν παρουσίαζε αρνητικό ρυθμό ανάπτυξης. Παρόλα αυτά, 5 από τις δέκα χώρες το έτος αυτό μειώνουν την δαπάνη τους για το μέγεθος αυτό, έστω και οριακά. Επίσης χαρακτηριστικό είναι ότι τα έτη 2010 και 2011 όλες οι χώρες (με εξαίρεση την Κύπρο το 2010 και την Ελλάδα το 2010 και το 2011) μειώνουν το ποσοστό αυτό. Σε αυτό το σημείο, ίσως να είναι με τον πλέον εύγλωττο τρόπο, ορατό το φαινόμενο ratchet, με την έννοια ότι είναι ξεκάθαρη η χρονική υστέρηση κατά ένα έτος, για όλες τις χώρες ώστε να αντιδράσουν στην οικονομική κρίση που τις έπληξε το 2009. Επίσης εντύπωση προκαλεί ότι και το 2014, έτος κατά το οποίο ελάχιστες χώρες συνέχιζαν να παρουσιάζουν αρνητικούς ρυθμούς ανάπτυξης, το 60% των χωρών εξακολουθούν να μειώνουν το ποσοστό της συμμετοχής των αμοιβών των δημοσίων υπαλλήλων στο Α.Ε.Π. τους.

Πίνακας 14. Η διαχρονική εξέλιξη των αμοιβών των δημοσίων υπαλλήλων των επιλεγμένων χωρών σε τρέχουσες τιμές, ως ποσοστό του Α.Ε.Π., την περίοδο 2006-2014.

Χώρα	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Γερμανία	7.8	7.5	7.5	8.2	8.0	7.8	7.8	7.8	7.8
Ιρλανδία	9.8	10.1	11.3	12.2	11.5	11.2	10.8	10.4	9.7
Ελλάδα	11.0	11.1	11.6	13.1	12.5	12.8	13.0	12.2	12.3
Ισπανία	9.8	10.0	10.6	11.7	11.6	11.5	11.0	11.2	11.1
Γαλλία	12.6	12.4	12.4	13.1	13.0	12.8	12.9	12.9	13.0
Ιταλία	10.7	10.3	10.5	11.0	10.8	10.4	10.3	10.3	10.2
Κύπρος	13.5	13.2	13.2	14.6	14.2	14.6	14.6	14.4	13.4
Πορτογαλία	13.8	13.1	13.1	14.0	13.7	12.8	11.7	12.5	11.8
Ρουμανία	9.3	9.5	10.0	10.3	9.6	7.9	7.8	8.1	7.9
Σουηδία	12.5	12.4	12.5	12.8	12.2	12.1	12.5	12.7	12.6

Πηγή: AMECO, 2021, ίδια επεξεργασία.

Πίνακας 15. Η διαχρονική εξέλιξη των αμοιβών των δημοσίων υπαλλήλων των επιλεγμένων χωρών σε τρέχουσες τιμές, ως ποσοστό του Α.Ε.Π., την περίοδο 2015-2020.

Χώρα	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Γερμανία	7,7	7,68	7,67	7,73	7,87	8,51
Ιρλανδία	7,34	7,35	7,01	6,74	6,48	6,78
Ελλάδα	12,2	12,3	12,1	12,1	11,9	13,4
Ισπανία	11,1	10,9	10,6	10,6	10,8	12,5
Γαλλία	12,8	12,7	12,7	12,4	12,2	13,3
Ιταλία	9,9	9,81	9,63	9,74	9,65	10,5
Κύπρος	12,7	12	11,7	11,6	12,3	13,8
Πορτογαλία	11,3	11,2	10,9	10,7	10,7	11,7
Ρουμανία	7,82	9,01	9,84	10,9	11,3	12,1
Σουηδία	12,4	12,6	12,6	12,7	12,6	13,1

Πηγή: AMECO, 2021, ίδια επεξεργασία.

4.3.3. Τελική Συνολική Κατανάλωση Γενικής Κυβέρνησης ως ποσοστό του Α.Ε.Π.

Στην συνέχεια, παρουσιάζονται στοιχεία για τις επιλεγμένες χώρες που αφορούν στα μεγέθη που δομούν την Τελική Συνολική Κατανάλωση των Γενικών Κυβερνήσεων των χωρών, την υπό μελέτη χρονική περίοδο, τα οποία περιέχουν ιδιαίτερα ενδιαφέρουσες πληροφορίες, παρόμοιες με αυτές των αμοιβών των δημοσίων υπαλλήλων. Αρχικά, γίνεται εμφανές ότι από τις δέκα χώρες που αποτελούν το δείγμα της εν λόγω έρευνας, δεν υπάρχει καμία χώρα που δεν μειώνει τις δαπάνες κατανάλωσης της Γενικής Κυβέρνησης, ως ποσοστό του Α.Ε.Π. της κατά την διάρκεια της συγκεκριμένης χρονικής περιόδου. Μάλιστα για το έτος 2010 μόνο η Ισπανία δεν μειώνει τη δαπάνη αυτή, ενώ για το 2011 προστίθεται και η Κύπρος σε αυτήν την κατηγορία. Αντίστοιχα για το 2014, η Γερμανία, η Γαλλία και η Ρουμανία είναι οι μοναδικές χώρες που δεν μειώνουν το εν λόγω ποσοστό, όταν οι αντίστοιχες τρεις χώρες με το ίδιο χαρακτηριστικό για το 2007 είναι η Ελλάδα, η Ιρλανδία και η Ισπανία, χώρες που τα επόμενα χρόνια δέχτηκαν έντονες πιέσεις μείωσης του Α.Ε.Π. τους, όπως έχει ήδη σημειωθεί.

Πίνακας 16. Η διαχρονική εξέλιξη της Τελικής Συνολικής Κατανάλωσης Γενικής Κυβέρνησης επιλεγμένων χωρών σε τρέχουσες τιμές, ως ποσοστό του Α.Ε.Π., την περίοδο 2006- 2014

Χώρα	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Γερμανία	18.3	17.9	18.3	20.0	19.6	19.1	19.3	19.6	19.6
Ιρλανδία	16.2	16.9	18.8	20.2	18.8	18.4	17.9	17.2	16.4
Ελλάδα	20.2	20.5	20.7	23.3	22.4	22.1	22.2	20.6	20.5
Ισπανία	17.4	17.7	18.8	20.6	20.6	20.7	20.0	19.9	19.6
Γαλλία	22.8	22.4	22.6	24.1	24.0	23.7	24.0	24.1	24.1
Ιταλία	19.5	19.0	19.6	20.7	20.6	19.8	19.8	19.8	19.5
Κύπρος	16.9	16.4	17.1	18.8	18.5	19.1	18.8	18.5	16.8
Πορτογαλία	20.3	19.6	19.8	21.3	20.6	19.7	18.3	18.8	18.4
Ρουμανία	15.9	15.4	15.9	16.1	15.5	14.3	14.6	14.3	14.5
Σουηδία	24.6	24.1	24.6	26.0	25.0	24.9	25.8	26.2	26.1

Πηγή: AMECO, 2021.

Πίνακας 17. Η διαχρονική εξέλιξη της Τελικής Συνολικής Κατανάλωσης Γενικής Κυβέρνησης επιλεγμένων χωρών σε τρέχουσες τιμές, ως ποσοστό του Α.Ε.Π., την περίοδο 2015-2020.

Χώρα	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Γερμανία	19,7	19,9	19,9	20	20,4	22,5
Ιρλανδία	12,6	12,8	12,3	12	11,9	12,9
Ελλάδα	20,7	20,6	20,5	19,8	20	22,8
Ισπανία	19,5	19,1	18,6	18,7	18,9	22
Γαλλία	23,8	23,7	23,6	23,3	23	25,2
Ιταλία	19,1	19	18,8	18,9	18,7	20,9

Κύπρος	16,4	15,2	14,9	14,7	16,7	20,2
Πορτογαλία	17,9	17,6	17,2	17	16,8	18,7
Ρουμανία	14	15,1	15,7	16,8	17,7	18,7
Σουηδία	25,7	26,4	26	26,1	25,9	26,8

Πηγή: AMECO, 2021, ίδια επεξεργασία.

4.3.4. Συνολικά Έξοδα Γενικής Κυβέρνησης ως ποσοστό του Α.Ε.Π.

Στην συνέχεια, παρουσιάζονται στοιχεία για τις επιλεγμένες χώρες που αφορούν στα μεγέθη που δομούν τα Συνολικά Έξοδα των Γενικών Κυβερνήσεων των χωρών, την υπό μελέτη χρονική περίοδο, τα οποία περιέχουν ιδιαίτερα ενδιαφέρουσες πληροφορίες. Αρχικά, γίνεται εμφανές ότι από τις δέκα χώρες που αποτελούν το δείγμα της εν λόγω έρευνας, δεν υπάρχει καμία χώρα που δεν μειώνει τα Συνολικά Έξοδα της Γενικής Κυβέρνησης, ως ποσοστό του Α.Ε.Π. της κατά την διάρκεια της συγκεκριμένης χρονικής περιόδου. Ωστόσο, υπάρχει μια σχετική διαφοροποίηση των στοιχείων σε σχέση με τα όσα προηγουμένως είχαν σημειωθεί. Έτσι, η τάση μείωσης των συνολικών εξόδων συναντάται σπανιότερα ανάμεσα στις χώρες το 2007, ενώ για αυτό το έτος και το 2014, παρουσιάζεται μείωση του μεγέθους² σε 7 από τις 10 χώρες, όταν όλα τα υπόλοιπα χρόνια ο αριθμός αυτός ήταν μικρότερος. Επιπλέον, αξίζει να σημειωθεί ότι χώρες όπως η Γερμανία, μειώνουν τα συνολικά έξοδα της γενικής κυβέρνησης ως ποσοστό του Α.Ε.Π. για πέντε από τα δέκα χρόνια, ενώ χώρες όπως η Ελλάδα και η Κύπρος, που βίωσαν έντονη οικονομική κρίση, μόνο δύο ή μια φορά αντίστοιχα.

Πίνακας 18. Η διαχρονική εξέλιξη των Συνολικών Εξόδων Γενικής Κυβέρνησης επιλεγμένων χωρών σε τρέχουσες τιμές, ως ποσοστό του Α.Ε.Π., την περίοδο 2006-2014.

Χώρα	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Γερμανία	45.2	43.4	44.2	48.2	48.1	45.2	44.9	44.9	44.3
Ιρλανδία	33.9	36.0	41.9	47.1	65.1	46.9	42.5	40.8	37.9
Ελλάδα	45.1	47.1	50.8	54.1	53.0	55.1	56.6	62.7	50.7
Ισπανία	38.4	39.3	41.4	46.2	46.0	46.2	48.7	45.8	45.1
Γαλλία	52.9	52.6	53.3	57.2	56.9	56.3	57.1	57.2	57.2

Ιταλία	47.8	46.8	47.8	51.1	49.9	49.2	50.6	51.0	50.9
Κύπρος	38.7	37.6	38.4	42.1	41.8	42.2	42.2	43.0	49.4
Πορτογαλία	45.2	44.5	45.3	50.2	51.9	50.0	48.9	49.9	51.7
Ρουμανία	35.6	37.5	37.6	39.4	40.0	39.6	37.5	35.4	35.3
Σουηδία	51.0	49.3	50.0	52.3	50.4	49.7	50.9	51.6	50.7

Πηγή: AMECO, 2021.

Πίνακας 19. Η διαχρονική εξέλιξη των Συνολικών Εξόδων Γενικής Κυβέρνησης επιλεγμένων χωρών σε τρέχουσες τιμές, ως ποσοστό του Α.Ε.Π., την περίοδο 2015-2020.

Χώρα	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Γερμανία	44,1	44,4	44,2	44,5	45,2	51,1
Ιρλανδία	29,3	28,3	26,3	25,7	24,6	28,4
Ελλάδα	54,1	50	48,5	48,5	47,9	60,7
Ισπανία	43,9	42,4	41,2	41,7	42,1	52,3
Γαλλία	56,8	56,7	56,5	55,6	55,4	62,1
Ιταλία	50,3	49,1	48,8	48,4	48,6	57,3
Κύπρος	40,6	37,5	36,8	43,1	39,7	46,3
Πορτογαλία	48,2	44,8	45,4	43,2	42,5	48,4
Ρουμανία	36,1	34,6	33,5	34,9	36,2	42,4
Σουηδία	49,3	49,7	49,2	49,8	49,3	52,9

Πηγή: AMECO, 2021, ίδια επεξεργασία.

4.3.5. Δείκτης Μεταβολής Συνολικών Εξόδων Γενικής Κυβέρνησης, σε σταθερές τιμές του 2015.

Τέλος, παρουσιάζονται στοιχεία για τις επιλεγμένες χώρες που αφορούν στα μεγέθη που δομούν τον Δείκτη Μεταβολής των Συνολικών Εξόδων των Γενικών Κυβερνήσεων των χωρών, την υπό μελέτη χρονική περίοδο, σε σταθερές τιμές του 2015. Αρχικά, γίνεται εμφανές ότι από τις δέκα χώρες που αποτελούν το δείγμα της εν λόγω έρευνας, μόνο η Γαλλία δεν μειώνει την τιμή του εν λόγω δείκτη κατά την διάρκεια της συγκεκριμένης χρονικής περιόδου. Ωστόσο, υπάρχει μια σχετική ομοιότητα των στοιχείων σε σχέση με τα

όσα προηγουμένως είχαν σημειωθεί. Έτσι, η τάση πραγματικής μείωσης των συνολικών εξόδων συναντάται σπανιότερα ανάμεσα στις χώρες το 2007, (μόνο για την Γερμανία και την Ιταλία με μικρές, ωστόσο, μειώσεις) ενώ για το 2014, παρουσιάζεται μείωση της τιμής του δείκτη μόλις σε 3 από τις 10 χώρες. Η χρονιά με την μεγαλύτερη συχνότητα μειώσεων είναι το 2012 με επτά μειώσεις να παρατηρούνται.

Πίνακας 20. Η διαχρονική εξέλιξη του Δείκτη Μεταβολής των Συνολικών Εξόδων Γενικής Κυβέρνησης επιλεγμένων χωρών σε σταθερές τιμές του 2015, την περίοδο 2006-2014.

Χώρα	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Γερμανία	92.3	91.2	93.7	96.4	100.3	98.0	97.7	98.2	98.9
Ιρλανδία	85.8	95.8	106.6	113.9	160.2	116.1	105.3	102.3	103.3
Ελλάδα	110.4	119.0	128.1	130.4	120.7	112.8	107.7	116.0	94.4
Ισπανία	87.0	92.1	98.1	105.3	105.0	104.4	106.8	99.2	99.0
Γαλλία	87.0	88.6	90.0	93.8	95.2	96.2	97.9	98.7	99.6
Ιταλία	101.5	100.8	102.1	103.3	102.7	101.8	101.6	100.5	100.3
Κύπρος	95.4	97.4	103.1	110.8	112.2	113.7	109.9	104.5	118.0
Πορτογαλία	80.6	90.9	99.8	98.6	96.2	97.0	93.7	92.0	94.9
Ρουμανία	88.9	88.9	89.9	89.8	91.7	93.3	95.0	97.5	98.3
Σουηδία	92.3	91.2	93.7	96.4	100.3	98.0	97.7	98.2	98.9

Πηγή: AMECO, 2021.

Πίνακας 21. Η διαχρονική εξέλιξη του Δείκτη Μεταβολής των Συνολικών Εξόδων Γενικής Κυβέρνησης επιλεγμένων χωρών σε σταθερές τιμές του 2015, την περίοδο 2015-2020.

Χώρα	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Γερμανία	100	103	105	107	109	118

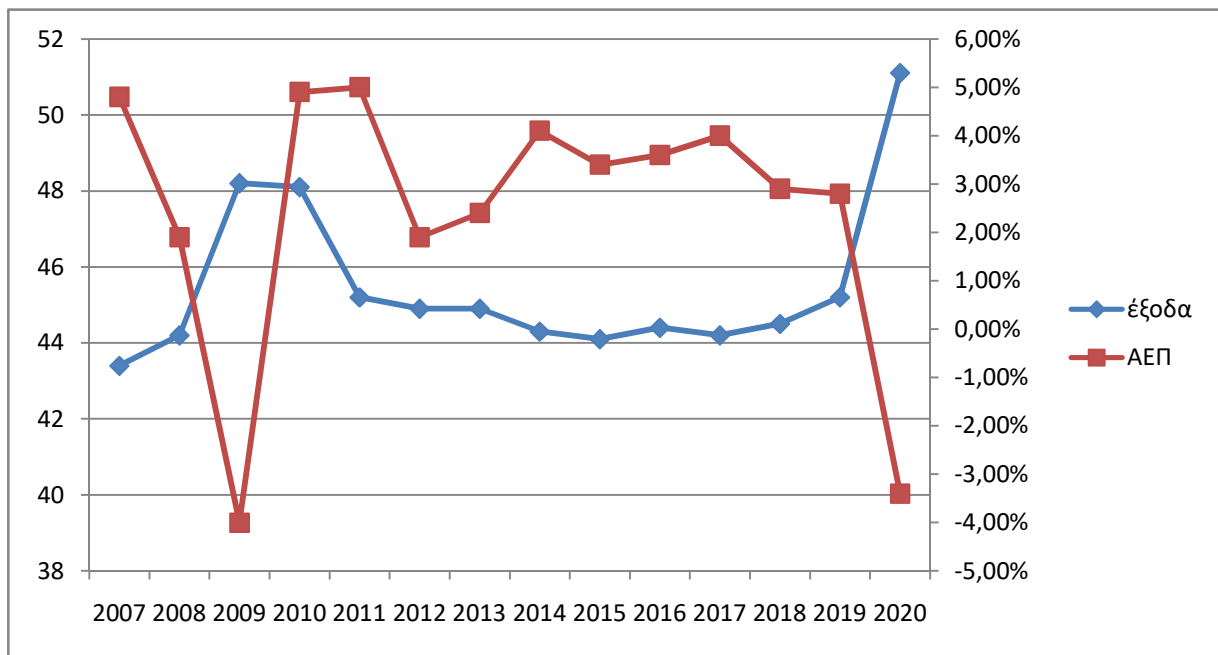
Ιρλανδία	100	98,4	100	106	107	128
Ελλάδα	100	91,9	90,2	91,7	92,2	107
Ισπανία	100	99,6	99,6	103	106	118
Γαλλία	100	101	103	103	105	108
Ιταλία	100	98,8	99,8	100	101	108
Κύπρος	100	98,2	101	125	119	132
Πορτογαλία	100	94,8	99,3	97,3	98,1	103
Ρουμανία	100	100	104	113	123	138
Σουηδία	100	103	104	108	108	113

Πηγή: AMECO, 2021, ίδια επεξεργασία.

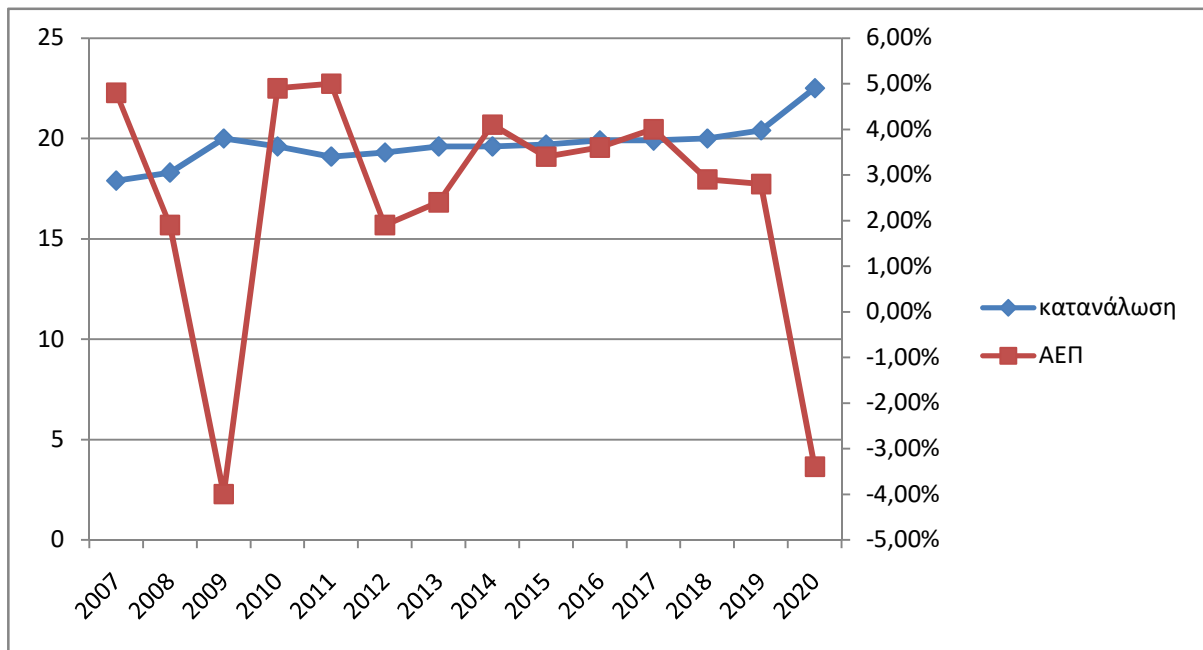
4.4. Μελέτη της ομόρροπης μεταβολής των στοιχείων του Α.Ε.Π. και των δημόσιων δαπανών ανά χώρα

Στην υποενότητα αυτή λαμβάνει χώρα η περαιτέρω ανάλυση των στοιχείων που παρουσιάστηκαν προηγουμένως. Αναλυτικότερα, οι πίνακες που ακολουθούν περιλαμβάνουν την παρουσίαση των μεταβολών στα μακροοικονομικά μεγέθη από έτος σε έτος, για κάθε μία χώρα που συμμετείχε στο δείγμα της έρευνας.

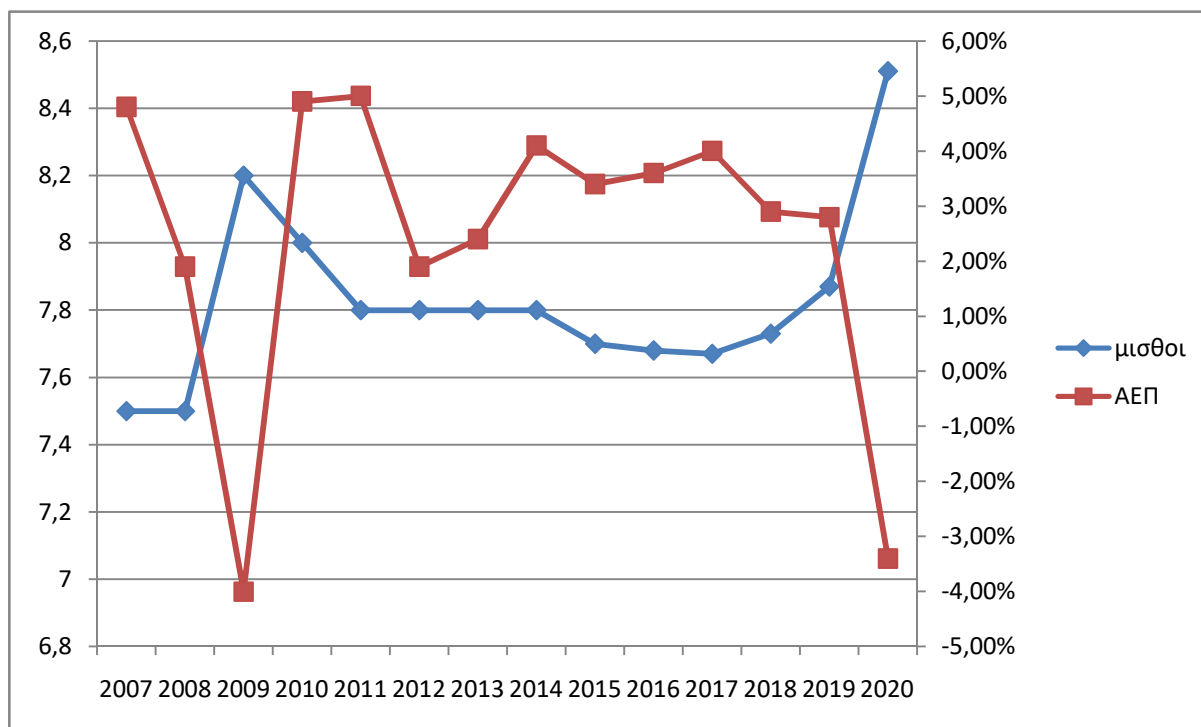
Αρχικά, παρουσιάζεται ο πίνακας που αφορά στην Γερμανία. Αναφορικά με τα απόλυτα μακροοικονομικά μεγέθη, γίνεται εμφανές ότι τόσο η δημόσια κατανάλωση, όσο και οι μισθοί των δημοσίων υπαλλήλων δεν ακολουθούν την πτωτική τάση του Α.Ε.Π. το 2009, αλλά ούτε και την αντίστοιχη μεταβολή του κατά κεφαλήν Α.Ε.Π. Από την άλλη πλευρά βέβαια, η μελέτη των σχετικών μεγεθών δείχνει μια αντίστροφη πορεία των σχετικών μεταβολών των τριών μεγεθών δημοσίων εξόδων, τα οποία μειώνονται παρόλο που τα σχετικά μεγέθη του Α.Ε.Π. παρουσιάζουν θετική πορεία.

Διάγραμμα 7. Α.Ε.Π. και έξοδα Γερμανίας

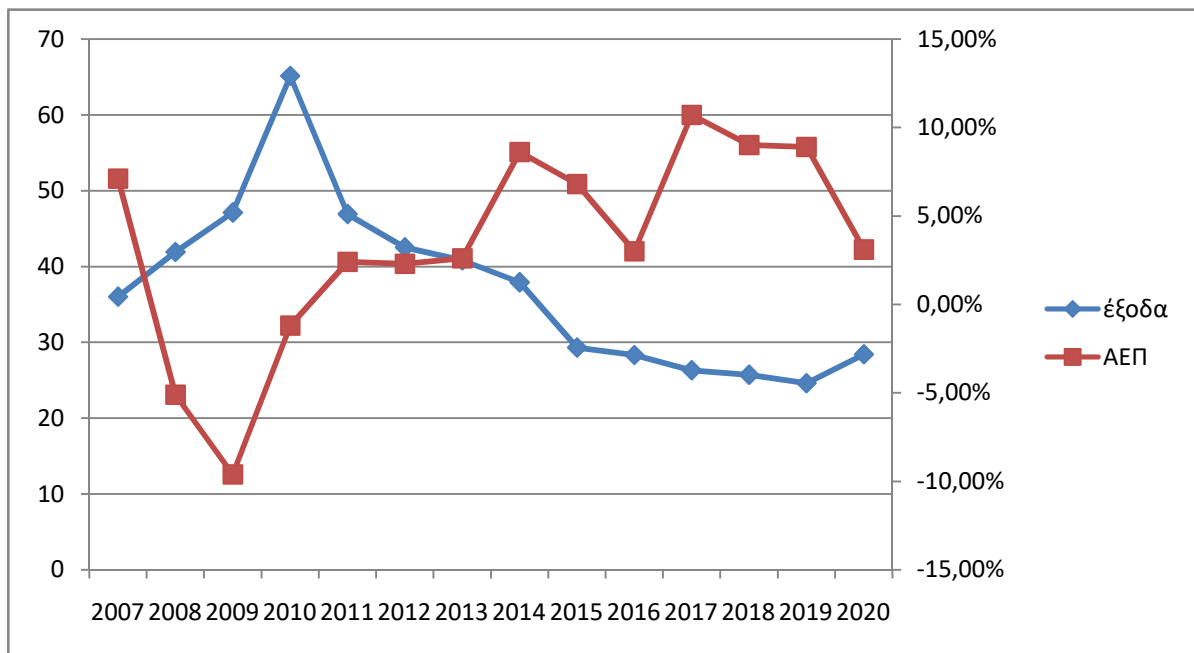

Διάγραμμα 8. Α.Ε.Π. και κατανάλωση Γερμανίας

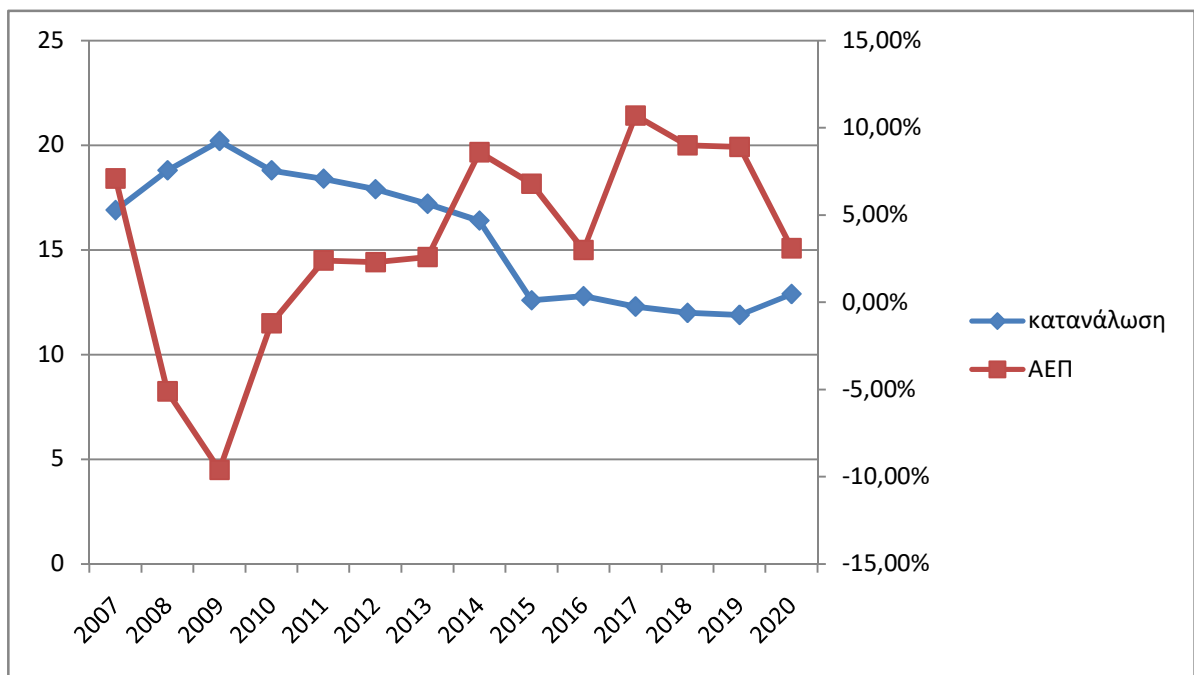

Διάγραμμα 9. Α.Ε.Π. και μισθοί Γερμανίας

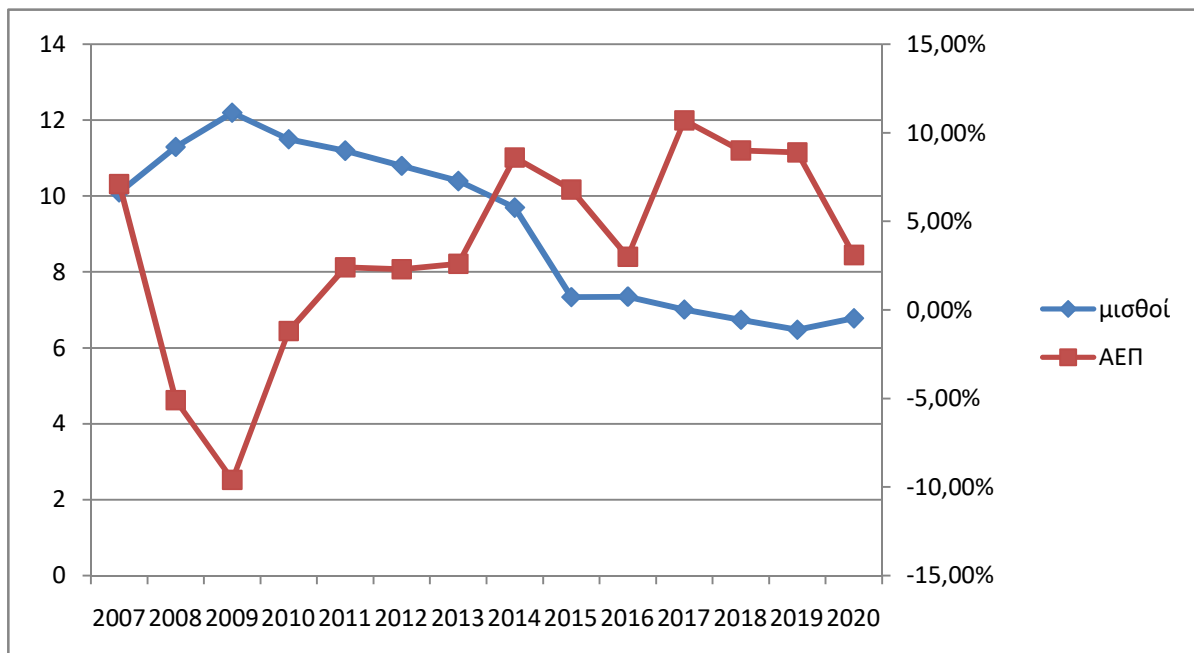
Στην συνέχεια, παρουσιάζεται ο πίνακας που αφορά στην Ιρλανδία. Αναφορικά με τα απόλυτα μακροοικονομικά μεγέθη, γίνεται εμφανές ότι τόσο η δημόσια κατανάλωση, όσο και οι μισθοί των δημοσίων υπαλλήλων δεν ακολουθούν την ανοδική τάση του Α.Ε.Π. μετά το 2011, αλλά ούτε και την αντίστοιχη μεταβολή του κατά κεφαλήν Α.Ε.Π. Ωστόσο, το φαινόμενο ratchet εντοπίζεται στα Συνολικά έξοδα το 2009 και το 2010, όπου, παρά την μείωση των μεγεθών του Α.Ε.Π., αυτά συνεχίζουν και αυξάνονται. Παρόμοια αποτελέσματα σημειώνονται και για τους δύο σχετικούς δείκτες Συνολικών εξόδων, οι οποίοι καθυστερούν τρία χρόνια να ακολουθήσουν την πτωτική πορεία της μείωσης του πραγματικού Α.Ε.Π.

Διάγραμμα 10. Α.Ε.Π. και έξοδα Ιρλανδίας

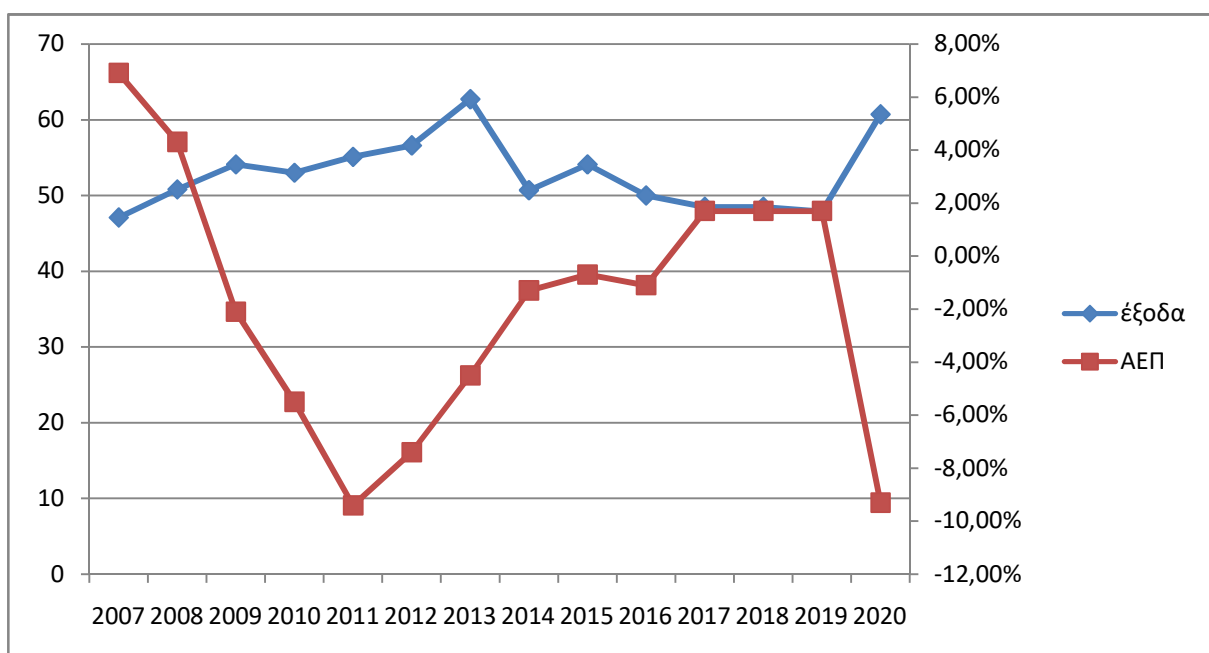

Διάγραμμα 11. Α.Ε.Π. και κατανάλωση Ιρλανδίας

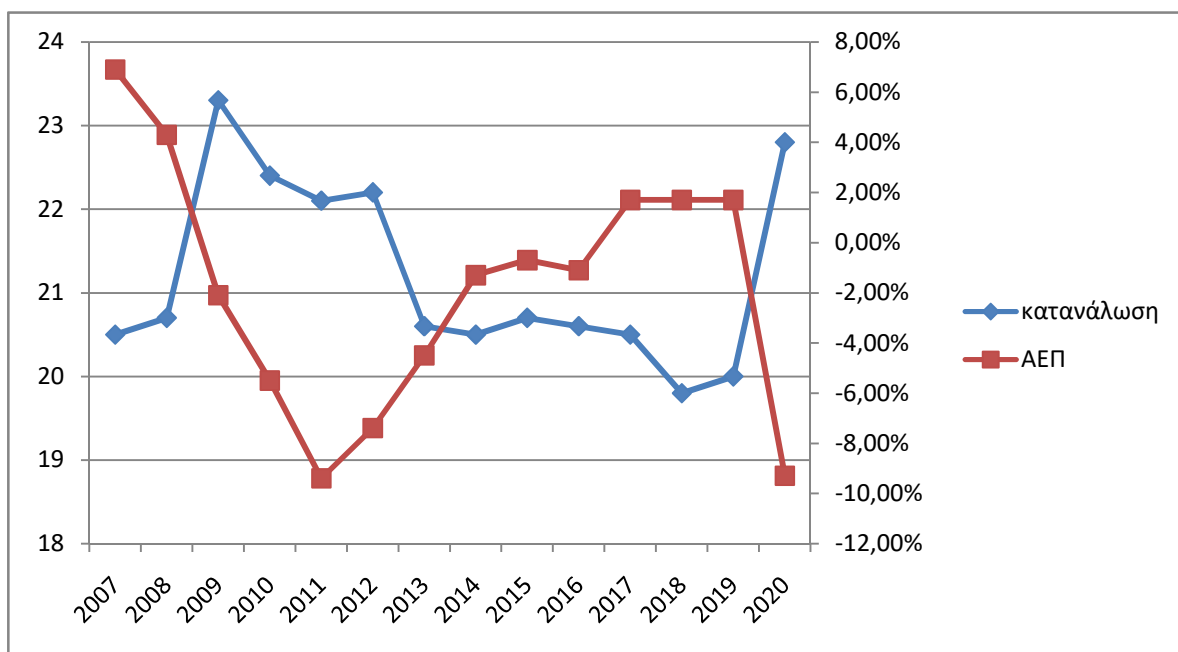

Διάγραμμα 12. Α.Ε.Π. και μισθοί Ιρλανδίας

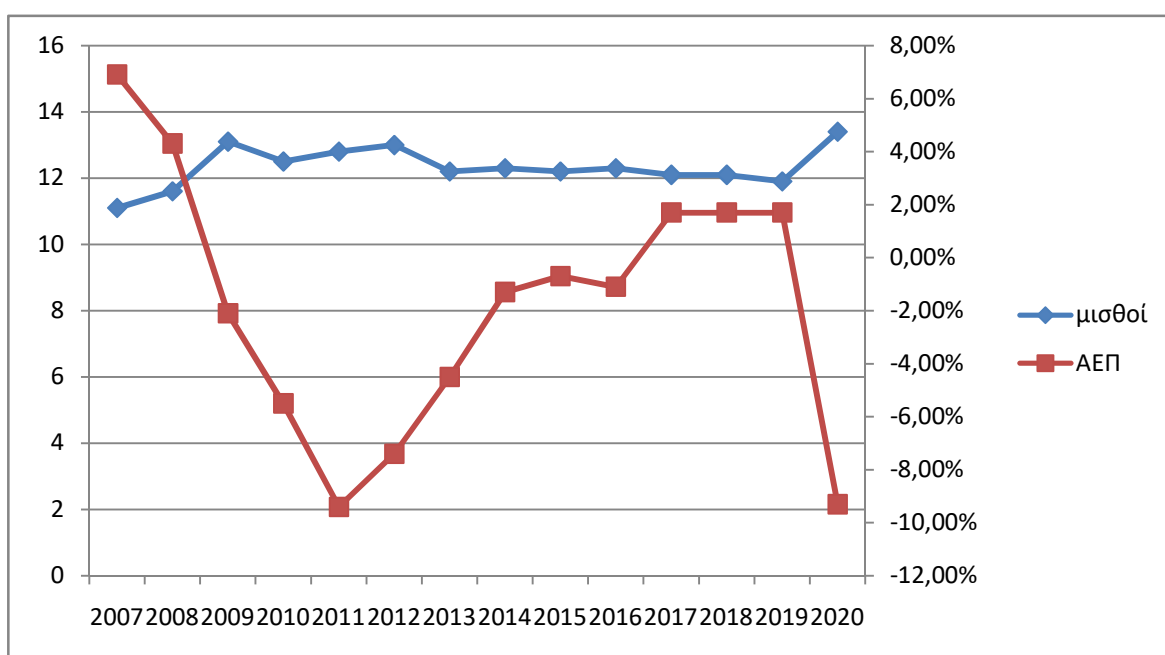
Στην συνέχεια, παρουσιάζεται ο πίνακας που αφορά στην Ελλάδα. Αναφορικά με τα απόλυτα μακροοικονομικά μεγέθη, η δημόσια κατανάλωση, οι μισθοί των δημοσίων υπαλλήλων και τα συνολικά έξοδα καθυστερούν ένα έτος να ανταποκριθούν στην μείωση των μεγεθών του Α.Ε.Π. το 2009. Από την άλλη πλευρά, στα σχετικά μεγέθη είναι δύσκολο να αποτυπωθεί ένα μοτίβο, καθώς άλλοτε οι αρνητικές προσαρμογές στα έξοδα προηγούνται και άλλοτε έπονται των μειώσεων στα σχετικά μεγέθη του Α.Ε.Π.

Διάγραμμα 13. Α.Ε.Π. και έξοδα Ελλάδας

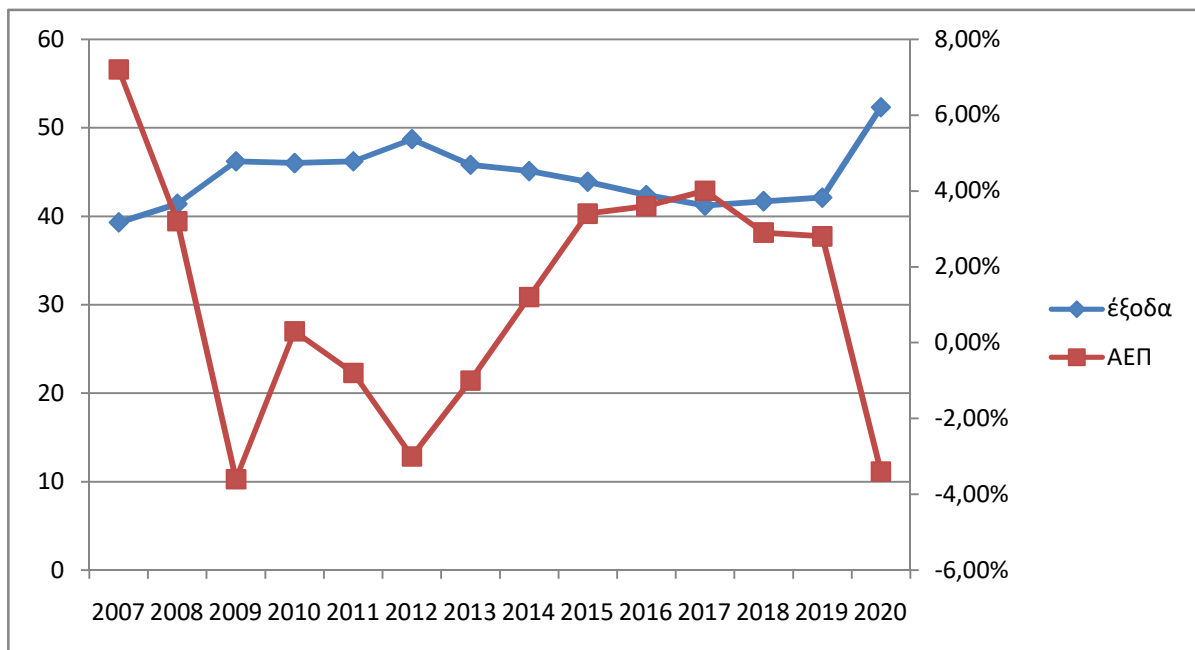

Διάγραμμα 14. Α.Ε.Π. και κατανάλωση Ελλάδας

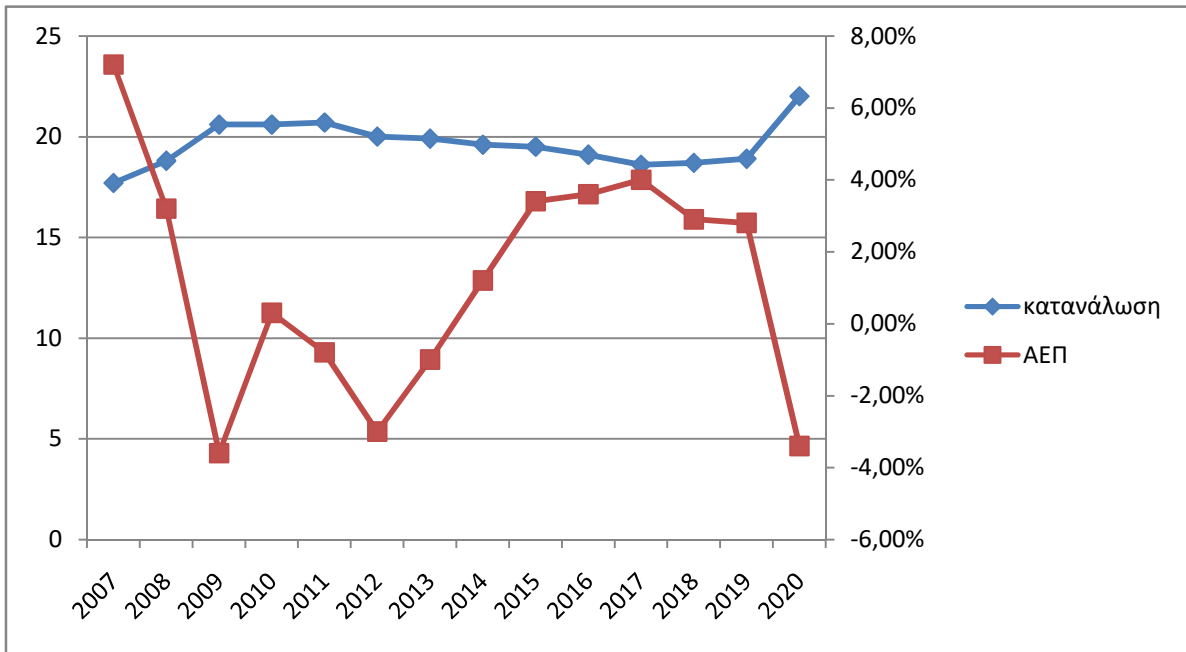

Διάγραμμα 15. Α.Ε.Π. και μισθοί Ελλάδας

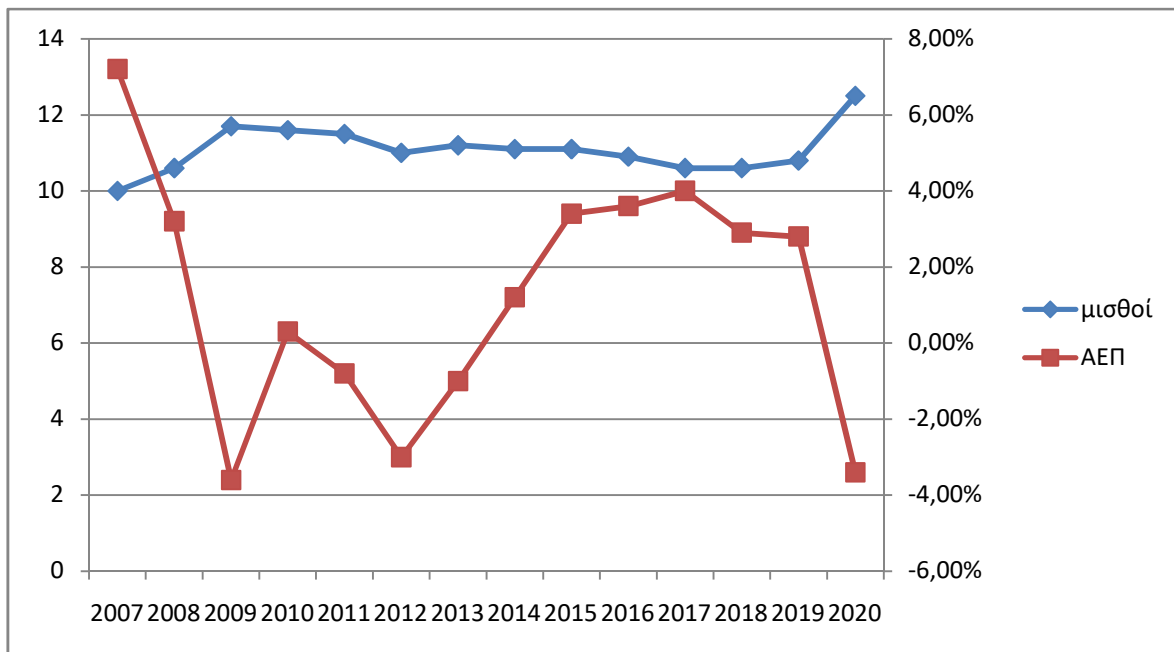
Στην συνέχεια, παρουσιάζεται ο πίνακας που αφορά στην Ισπανία. Αναφορικά με τα απόλυτα μακροοικονομικά μεγέθη, γίνεται εμφανές ότι τόσο η δημόσια κατανάλωση, όσο και οι μισθοί των δημοσίων υπαλλήλων και τα συνολικά έξοδα ακολουθούν την πτωτική τάση του Α.Ε.Π. μετά το 2009, με ένα έτος καθυστέρηση. Από την άλλη πλευρά, στα σχετικά μεγέθη παρατηρείται μια περισσότερο άμεση προσαρμογή των μεγεθών των εξόδων σε σχέση με τα πραγματικά μεγέθη του Α.Ε.Π.

Διάγραμμα 16. Α.Ε.Π. και έξοδα Ισπανίας

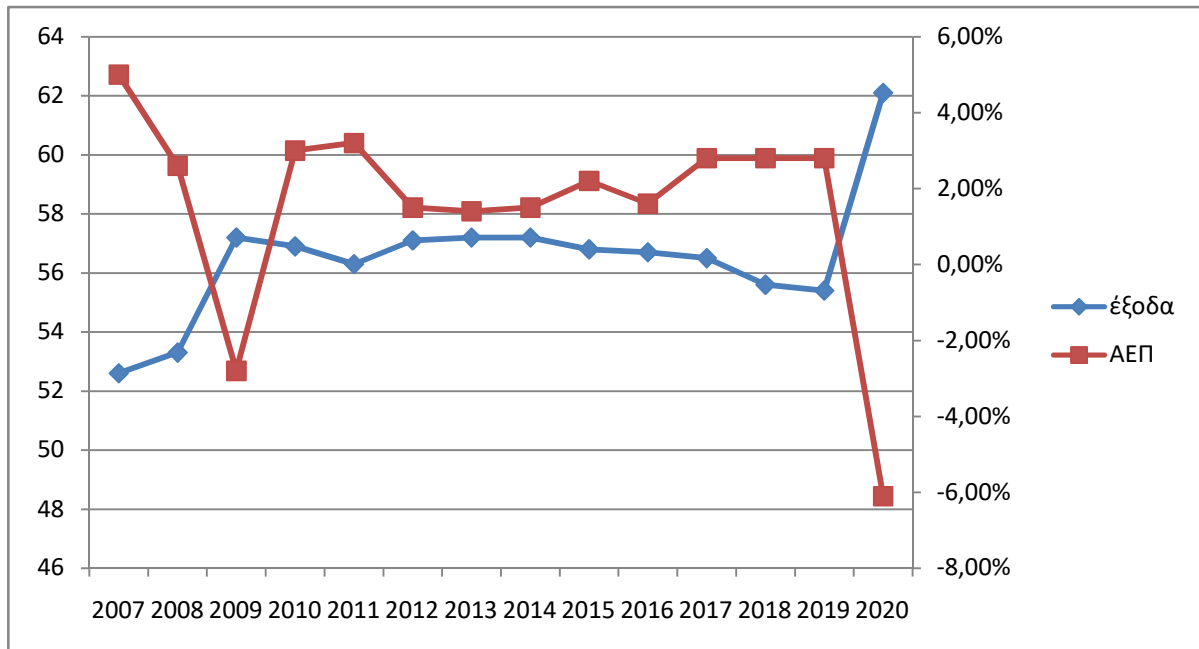
Διάγραμμα 17. Α.Ε.Π. και κατανάλωση Ισπανίας

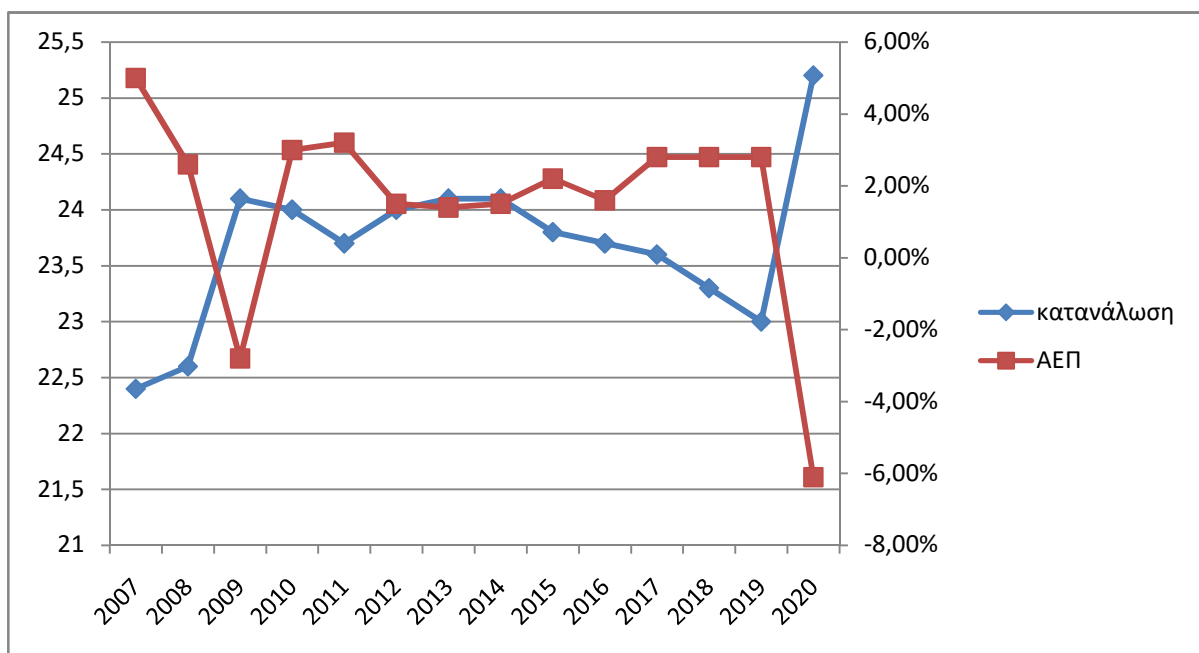
Διάγραμμα 18. Α.Ε.Π. και μισθοί Ισπανίας

Στην συνέχεια, παρουσιάζεται ο πίνακας που αφορά στην Γαλλία. Αναφορικά με τα απόλυτα μακροοικονομικά μεγέθη, γίνεται εμφανές ότι τόσο η δημόσια κατανάλωση, όσο και οι μισθοί των δημοσίων υπαλλήλων και τα συνολικά έξοδα δεν ακολουθούν την πτωτική

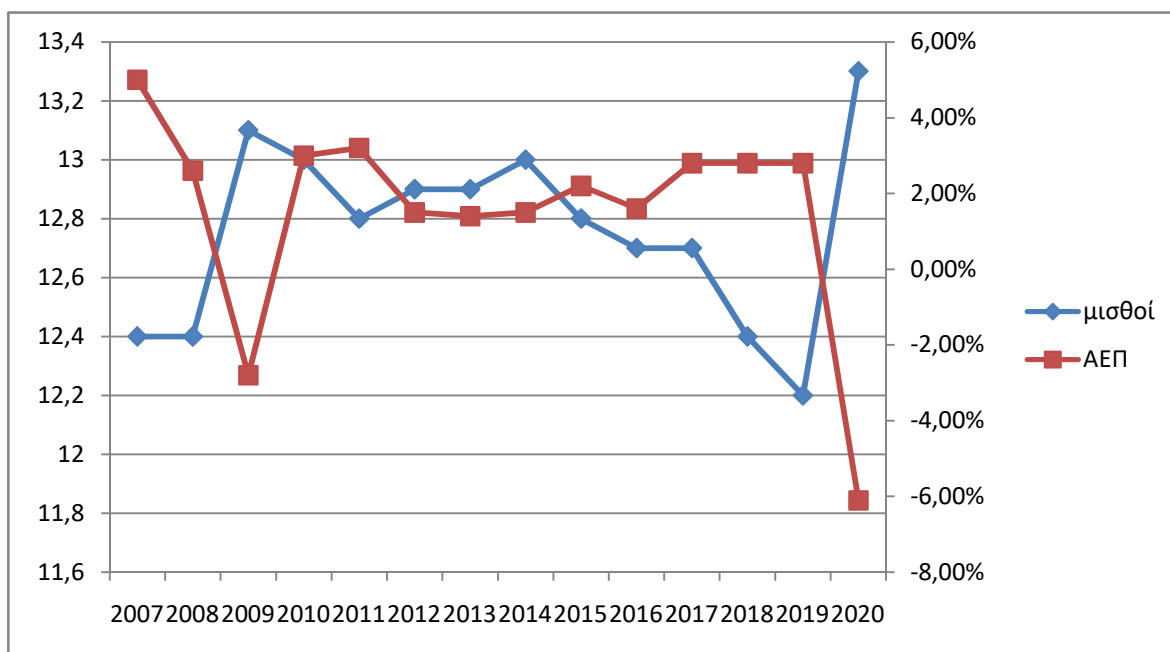
τάση του Α.Ε.Π. μετά το 2009. Από την άλλη πλευρά, στα σχετικά μεγέθη παρατηρείται μια άμεση προσαρμογή των μεγεθών των εξόδων σε σχέση με τα πραγματικά μεγέθη του Α.Ε.Π., με εξαίρεση τον αποπληθωριστή των γενικών εξόδων που δεν επηρεάζεται καθόλου από την πτωτική πορεία των μεγεθών του Α.Ε.Π.

Διάγραμμα 19. Α.Ε.Π. και έξοδα Γαλλίας

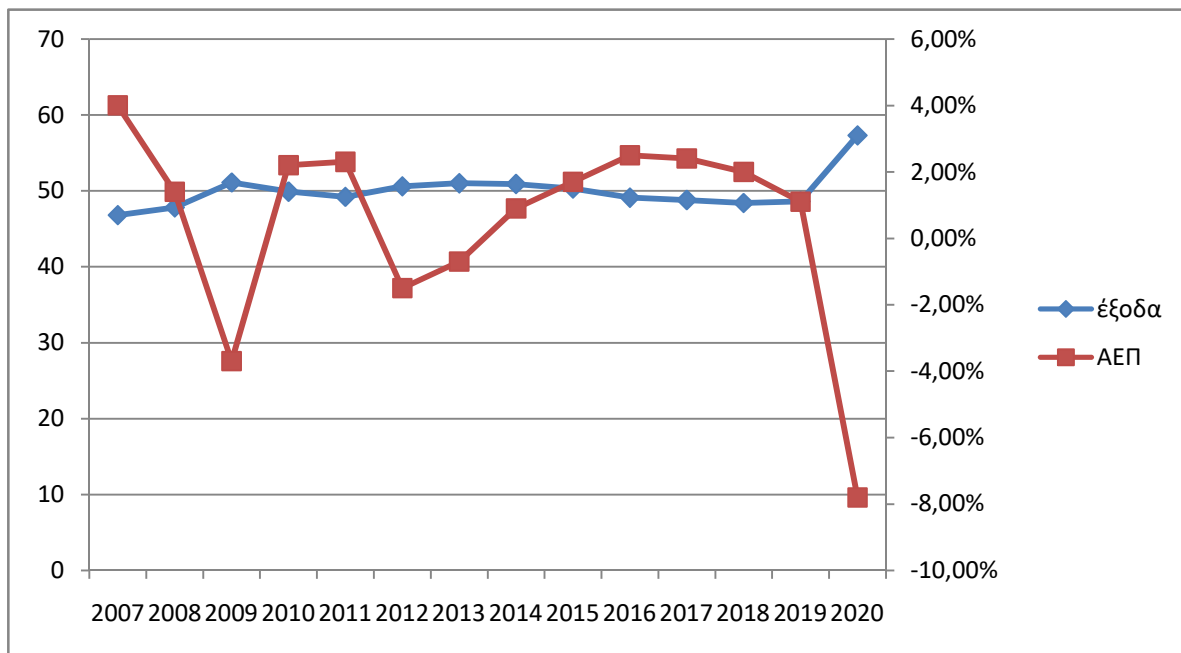

Διάγραμμα 20. Α.Ε.Π. και κατανάλωση Γαλλίας

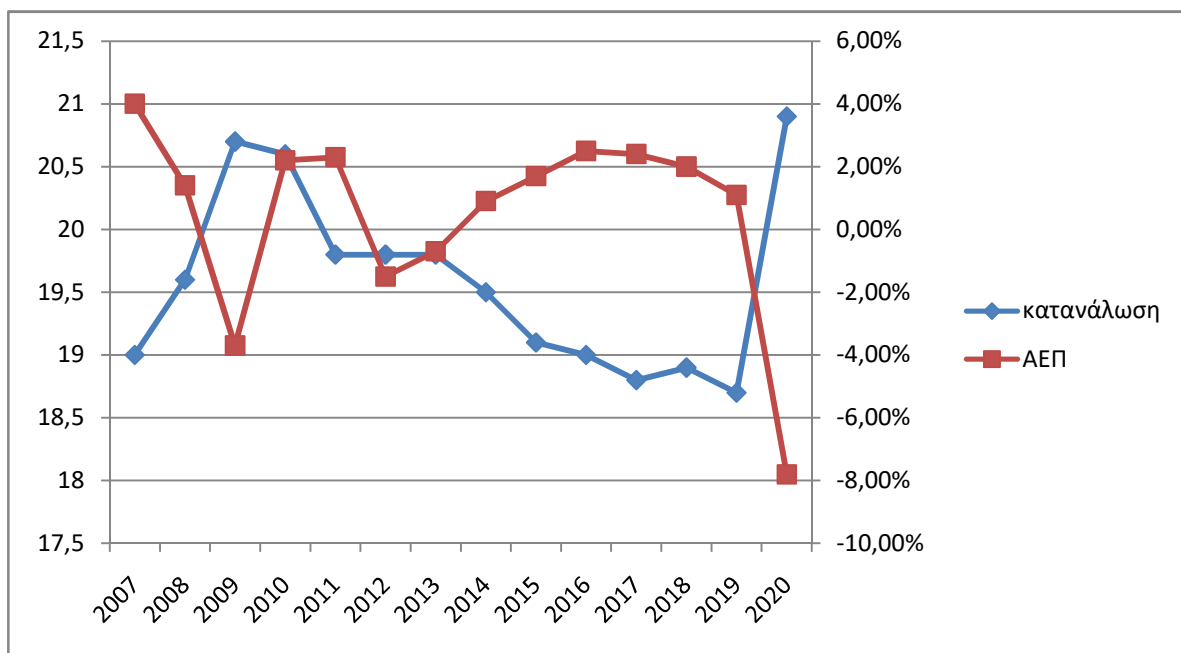

Διάγραμμα 21. Α.Ε.Π. και μισθοί Γαλλίας

Στην συνέχεια, παρουσιάζεται ο πίνακας που αφορά στην Ιταλία. Αναφορικά με τα απόλυτα μακροοικονομικά μεγέθη, γίνεται εμφανές ότι τόσο η δημόσια κατανάλωση, όσο και οι μισθοί των δημοσίων υπαλλήλων και τα συνολικά έξοδα δεν ακολουθούν την πτωτική τάση του Α.Ε.Π. μετά το 2009. Από την άλλη πλευρά, στα σχετικά μεγέθη παρατηρείται μια περισσότερο άμεση προσαρμογή των μεγεθών των εξόδων σε σχέση με τα πραγματικά μεγέθη του Α.Ε.Π., με εξαίρεση τον αποπληθωριστή των γενικών εξόδων που ακολουθεί, ειδικά μετά το 2011 αντίθετη πορεία σε σχέση με τα μεγέθη του Α.Ε.Π.

Διάγραμμα 22. Α.Ε.Π. και έξοδα Ιταλίας

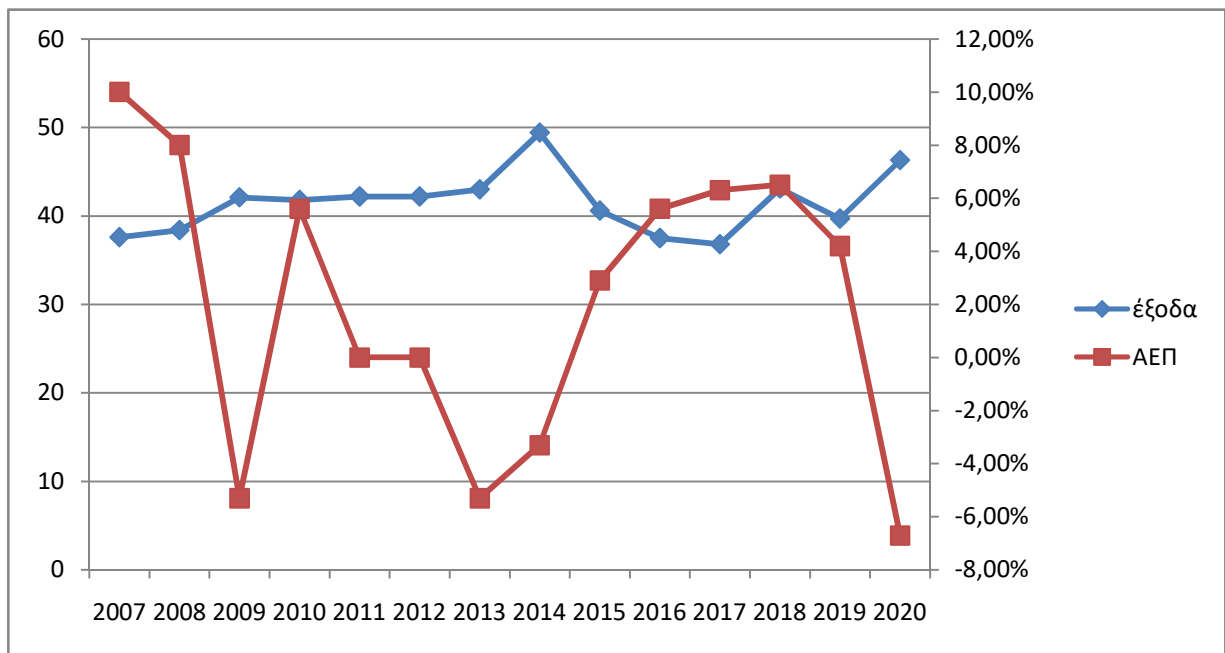

Διάγραμμα 23. Α.Ε.Π. και κατανάλωση Ιταλίας

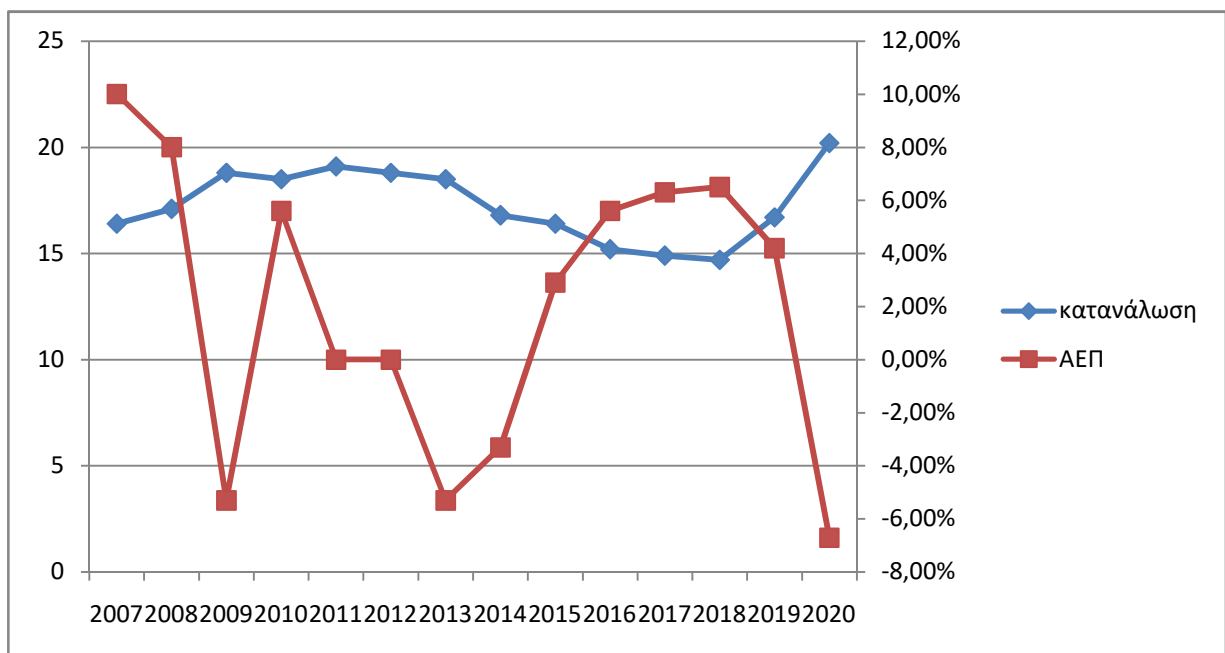

Διάγραμμα 24. Α.Ε.Π. και μισθοί Ιταλίας

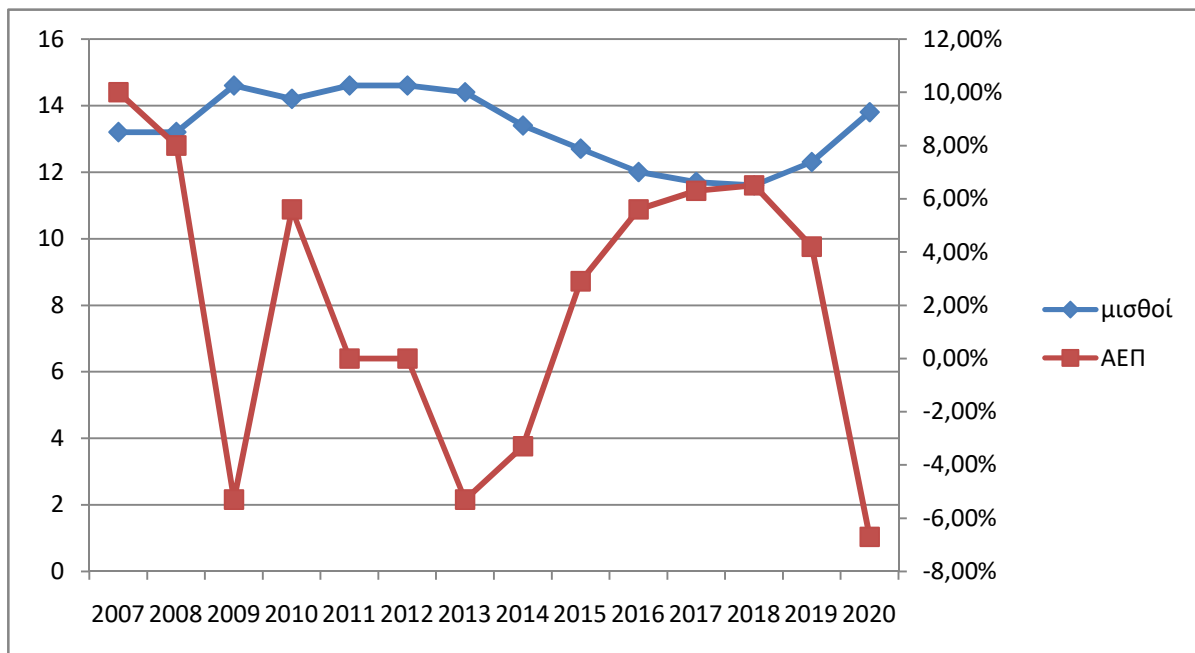
Στην συνέχεια, παρουσιάζεται ο πίνακας που αφορά στην Κύπρο. Αναφορικά με τα απόλυτα μακροοικονομικά μεγέθη, γίνεται εμφανές ότι οι λογαριασμοί των εξόδων δεν ακολουθούν την πτωτική τάση του Α.Ε.Π. του 2009, αν και εμφανίζουν καλύτερη προσαρμογή στην μείωση του 2013-2014. Από την άλλη πλευρά, στα σχετικά μεγέθη παρατηρείται μια μη μετατόπιση των συνολικών εξόδων σε σχέση με το Α.Ε.Π., αλλά και μια αυτόνομη μείωση της δημόσιας κατανάλωσης ως ποσοστό του Α.Ε.Π. και του αποπληθωριστή των συνολικών εξόδων.

Διάγραμμα 25. Α.Ε.Π. και έξοδα Κύπρου

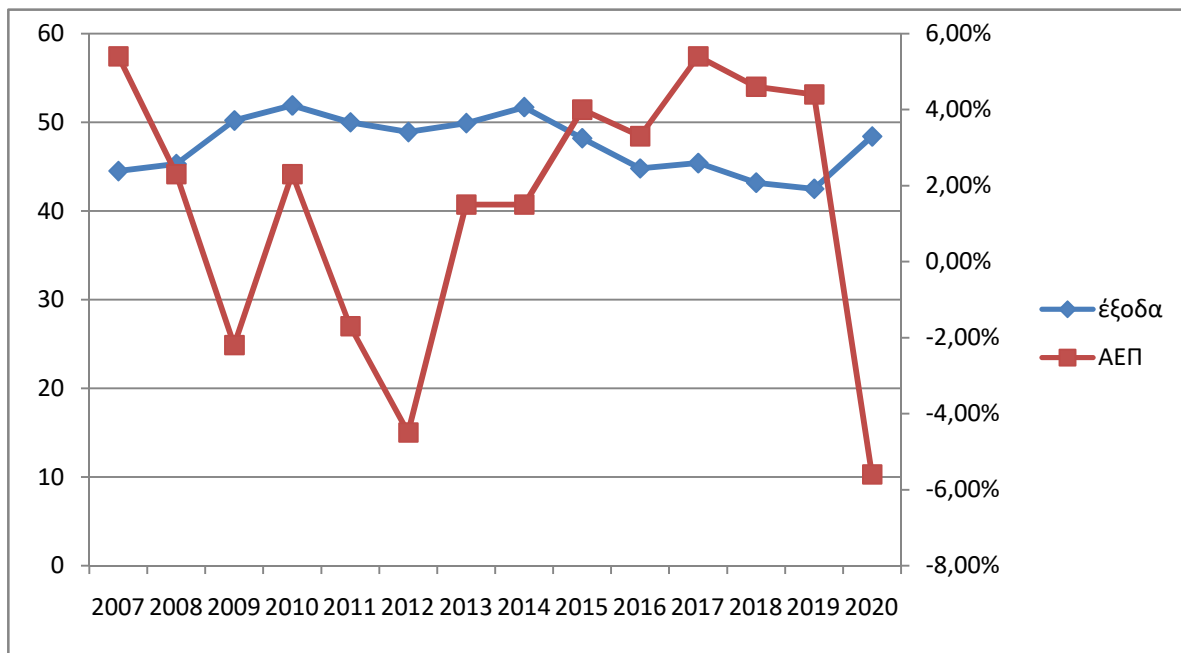

Διάγραμμα 26. Α.Ε.Π. και κατανάλωση Κύπρου

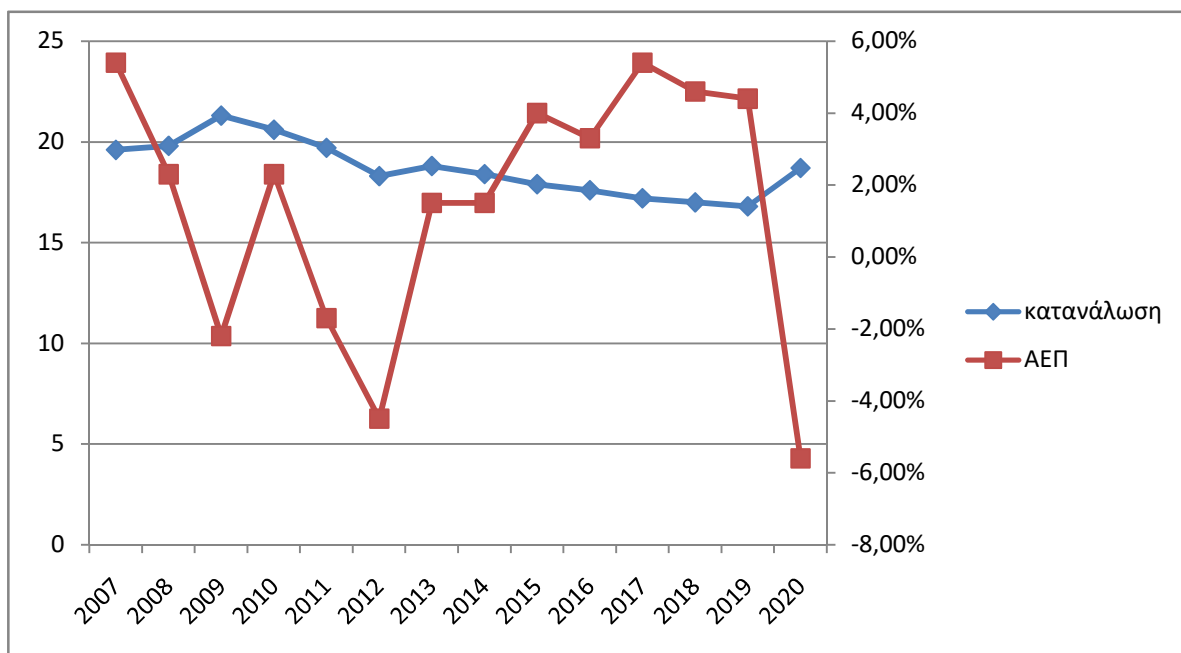

Διάγραμμα 27. Α.Ε.Π. και μισθοί Κύπρου

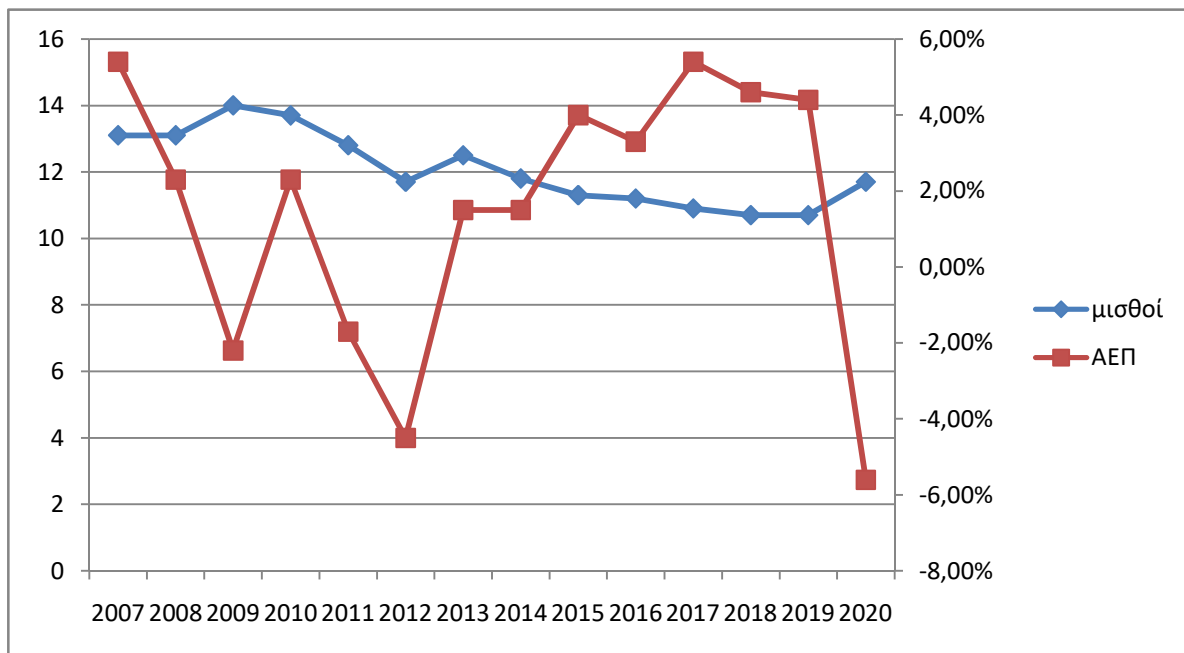
Στην συνέχεια, παρουσιάζεται ο πίνακας που αφορά στην Πορτογαλία. Αναφορικά με τα απόλυτα μακροοικονομικά μεγέθη, γίνεται εμφανές ότι οι λογαριασμοί των εξόδων ακολουθούν την πτωτική τάση του Α.Ε.Π., αν και δείχνουν να μην ακολουθούν την αντίστοιχη αύξηση του 2013-2014. Από την άλλη πλευρά, στα σχετικά μεγέθη παρατηρείται μια γρηγορότερη μετατόπιση των συνολικών εξόδων σε σχέση με το Α.Ε.Π., αλλά και μια αυτόνομη μείωση της δημόσιας κατανάλωσης ως ποσοστό του Α.Ε.Π. και του αποπληθωριστή των συνολικών εξόδων.

Διάγραμμα 28. Α.Ε.Π. και έξοδα Πορτογαλίας

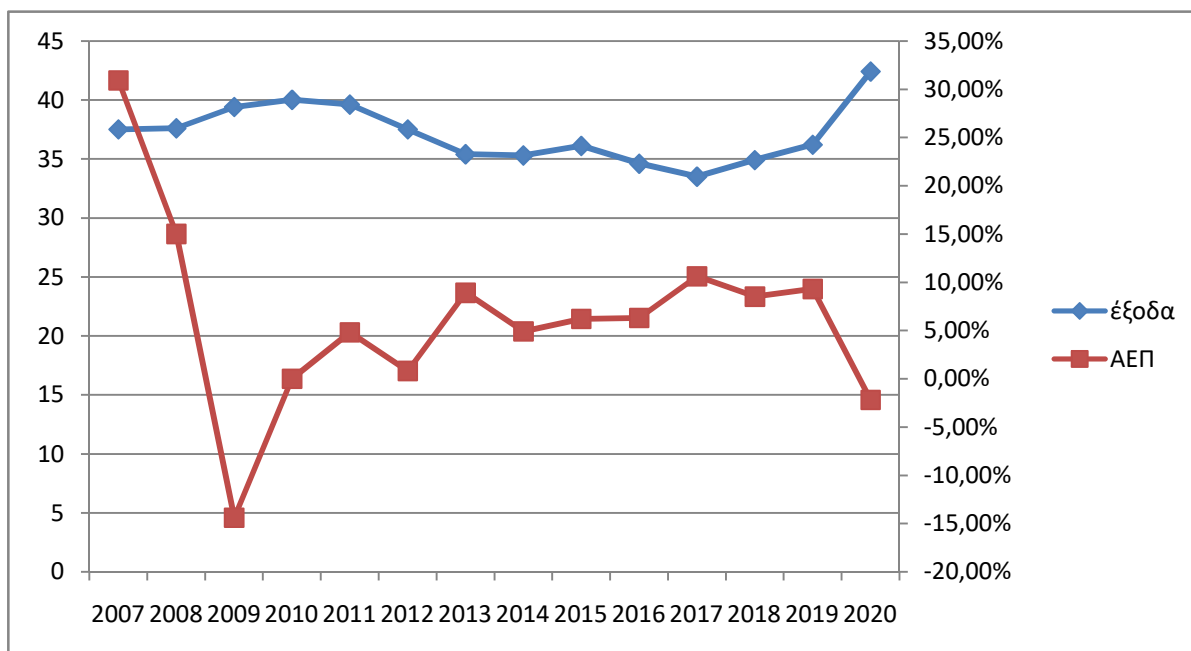

Διάγραμμα 29. Α.Ε.Π. και κατανάλωση Πορτογαλίας

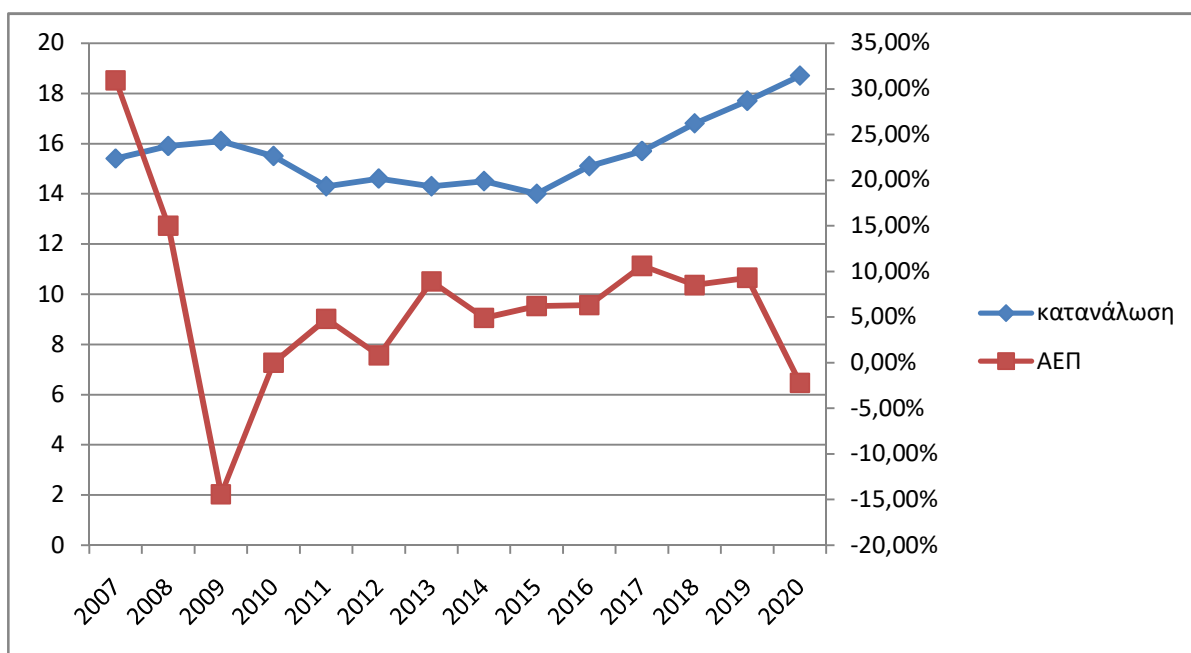

Διάγραμμα 30. Α.Ε.Π. και μισθοί Πορτογαλίας

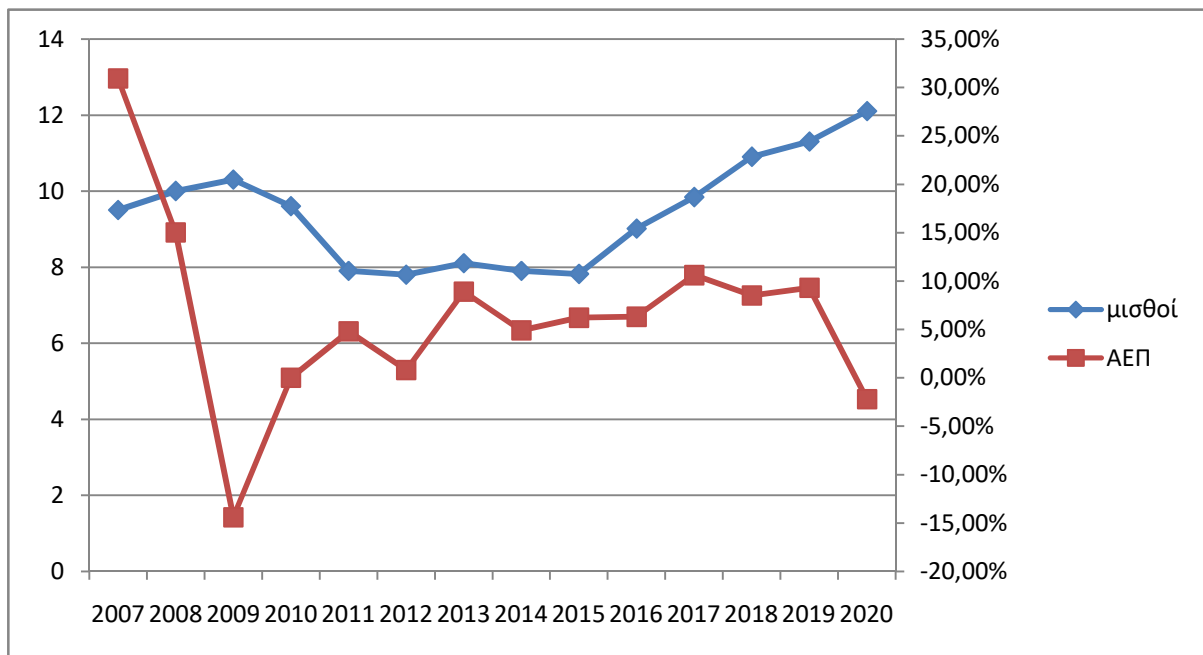
Στην συνέχεια, παρουσιάζεται ο πίνακας που αφορά στην Ρουμανία. Αναφορικά με τα απόλυτα μακροοικονομικά μεγέθη, γίνεται εμφανές ότι οι λογαριασμοί των εξόδων δεν μπορούν να επιστρέψουν σε θετικό πρόσημο, μετά την άμεση προσαρμογή τους στις μειώσεις του Α.Ε.Π. του 2009. Ομοίως και στα σχετικά μεγέθη παρατηρείται μια πορεία των μεγεθών των εξόδων που είναι διαχρονικά αρνητική, σε αντίθεση με την ανοδική πορεία του πραγματικού Α.Ε.Π.

Διάγραμμα 31. Α.Ε.Π. και έξοδα Ρουμανίας

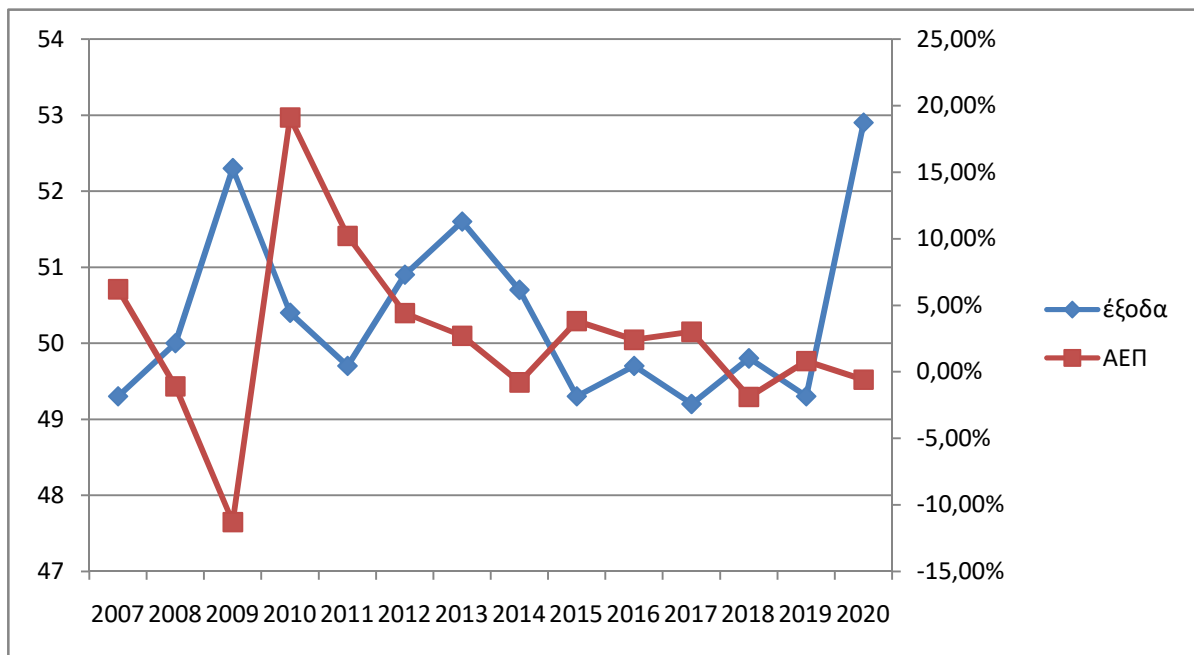

Διάγραμμα 32. Α.Ε.Π. και κατανάλωση Ρουμανίας

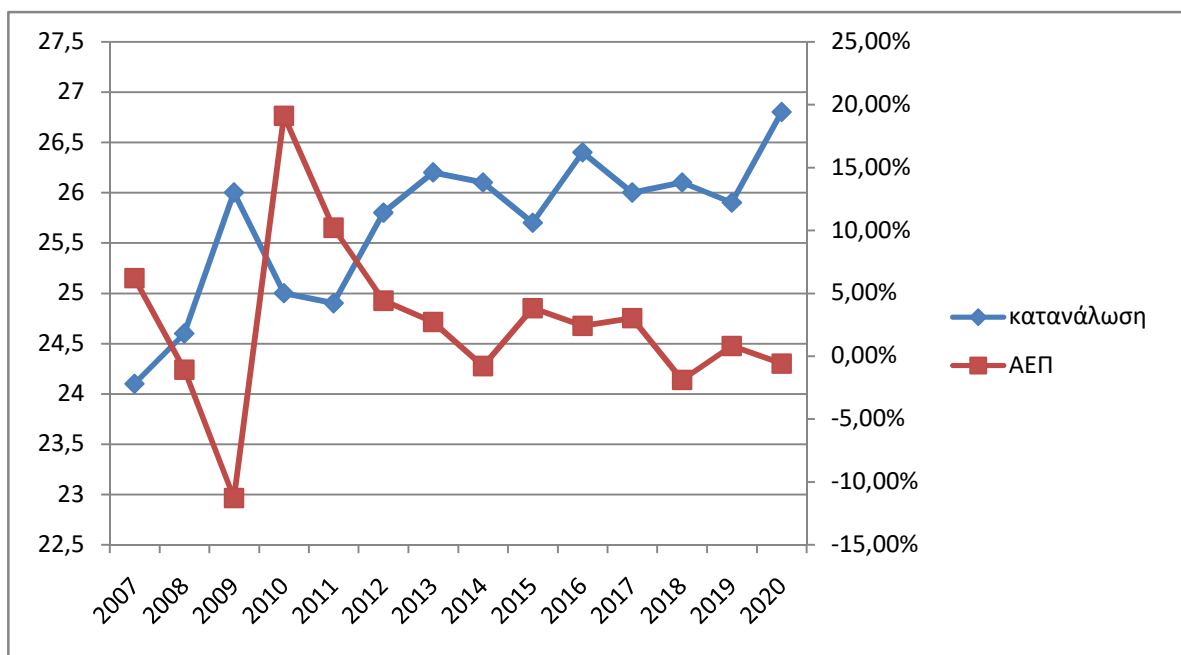

Διάγραμμα 33. Α.Ε.Π. και μισθοί Ρουμανίας

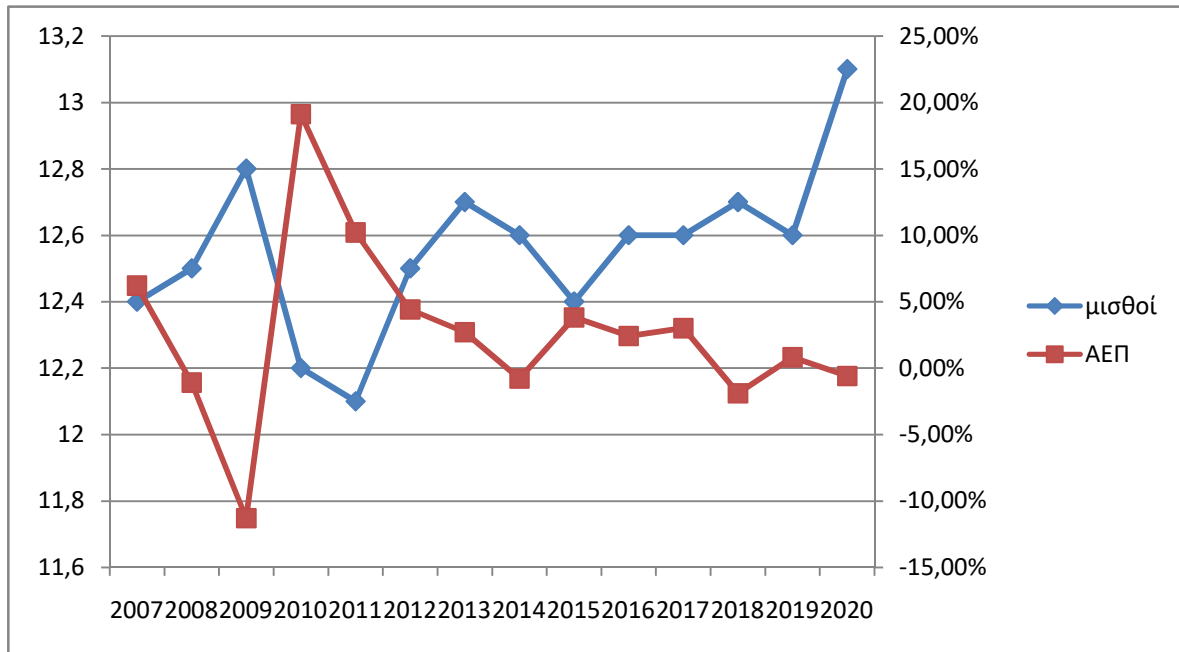
Τέλος, παρουσιάζεται ο πίνακας που αφορά στην Σουηδία. Αναφορικά με τα απόλυτα μακροοικονομικά μεγέθη, γίνεται εμφανές ότι οι λογαριασμοί των εξόδων ακολουθούν αμέσως την πτωτική τάση του Α.Ε.Π., αν και μειώνονται προφανώς για λόγους πολιτικής, το 2014. Από την άλλη πλευρά, στα σχετικά μεγέθη παρατηρείται μια αυτόνομη σε σχέση με το Α.Ε.Π. πορεία των συνολικών εξόδων.

Διάγραμμα 34. Α.Ε.Π. και έξοδα Σουηδίας

Διάγραμμα 35. Α.Ε.Π. και κατανάλωση Σουηδίας

Διάγραμμα 36. Α.Ε.Π. και μισθοί Σουηδίας

Συμπεράσματα

Το φαινόμενο ratchet έχει διερευνηθεί εκτενώς από την εμπειρική έρευνα και έχει συνδεθεί με την θεωρία της πρακτόρευσης. Σε μακροοικονομικό επίπεδο το φαινόμενο χαρακτηρίζεται από την ανελαστικότητα προς τα κάτω, των δημοσίων δαπανών σε περιόδους που άλλα μακροοικονομικά μεγέθη και κυρίως το Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν (Α.Ε.Π.) μειώνεται.

Η παρούσα εργασία έχει ως στόχο να διερευνήσει το κατά πόσο τέτοια φαινόμενα είναι δυνατόν να εντοπιστούν κατά την διάρκεια της πρόσφατης οικονομικής κρίσης, η οποία έπληξε όλες τις χώρες της Ευρώπης από το 2008 και έπειτα, αν και σε ορισμένες περιπτώσεις, όπως στην περίπτωση της Ελλάδας, οι αρνητικοί ρυθμοί ανάπτυξης συνεχίστηκαν για πολλά χρόνια αργότερα.

Η περιγραφική στατιστική έδειξε ότι αρχικά, σε αρκετές περιπτώσεις, τα βασικά μακροοικονομικά μεγέθη που στηρίζονται στο Α.Ε.Π. μεταβάλλονται με διαφορετικούς ρυθμούς σε σχέση με τα μακροοικονομικά μεγέθη των δημοσίων εξόδων και δαπανών. Το γεγονός αυτό ωστόσο, δεν έχει πάντα κατεύθυνση που να ερμηνεύει την ύπαρξη φαινομένων ratchet.

Μάλιστα, ειδικά σε χώρες που δεν επλήγησαν έντονα από την οικονομική κρίση (χώρες που ανήκουν στην δεύτερη ομάδα του δείγματος που χρησιμοποιήθηκε στην παρούσα έρευνα) παρουσίασαν μειώσεις τόσο στις μισθολογικές δαπάνες των δημοσίων υπαλλήλων, όσο και στην δημόσια κατανάλωση και τα συνολικά έξοδα της γενικής κυβέρνησης, οι οποίες ήταν προς την αντίθετη κατεύθυνση της θετικής αύξησης του Α.Ε.Π.

Χαρακτηριστικό είναι το παράδειγμα της Ρουμανίας, η οποία ενώ παρουσίασε μείωση του ονομαστικού της Α.Ε.Π. μόνο για το 2009, εντούτοις παρουσίασε για τρία συνεχόμενα έτη (2009-2011) μείωση των δαπανών για τις αμοιβές των δημοσίων υπαλλήλων και για τέσσερα συνεχόμενα χρόνια μείωση της τελικής συνολικής κατανάλωσης της γενικής της κυβέρνησης την περίοδο 2011–2014. Αντίστοιχα παραδείγματα σημειώνονται και για την Γερμανία, αλλά και σε μικρότερο βαθμό, για την Γαλλία και την Σουηδία, οι οποίες αποτελούν τις υπόλοιπες χώρες της άτυπης ομάδας των χωρών του δείγματος που δεν επλήγησαν σε σημαντικό βαθμό από την οικονομική κρίση.

Το γεγονός αυτό θα μπορούσε να ερμηνευτεί με όρους περιοριστικής πολιτικής, η οποία εξάλλου, αποτελεί μια καλή αιτία για την παρουσία των φαινομένων ratchet στην μακροοικονομική πραγματικότητα των χωρών. Το σχόλιο αυτό βρίσκεται σε συμφωνία με το

τελικό συμπέρασμα της έρευνας των Bjørnskov & Rode (2016), οι οποίοι, μελετώντας την αντίδραση των κρατών στην οικονομική κρίση κατέληξαν στο συμπέρασμα ότι η πολιτική παρέμβαση παίζει σε κάποιες περιπτώσεις καθοριστικό ρόλο στην ύπαρξη τέτοιων φαινομένων.

Μάλιστα, οι εν λόγω ερευνητές προσδιόρισαν ότι υπάρχει μεγαλύτερη πιθανότητα για να εντοπιστούν φαινόμενα ratchet στην περίπτωση κεντρώων και αριστερών κυβερνήσεων και αντιστρέφοντας το συμπέρασμα αυτό είναι εύλογο να υποστηρίξει κανείς ότι για παράδειγμα, στην περίπτωση της Ρουμανίας υπάρχει μια κυβέρνηση που υιοθετεί τις υποθέσεις της ελεύθερης αγοράς και έτσι, μειώνει το μέγεθος του κράτους ανεξάρτητα από την γενικότερη πορεία της οικονομίας της χώρας. Εξάλλου στο συμπέρασμα αυτό είναι δυνατόν να καταλήξει κανείς αν μελετήσει την υψηλότερη θέση που κατέχει η χώρα στις διαρθρωτικές αλλαγές της οικονομίας της που μετρώνται από την ετήσια έρευνα της Ευρωπαϊκής Τράπεζας Ανασυγκρότησης και Ανάπτυξης (European bank for Reconstruction and Development).

Αναφορικά με τις περιπτώσεις που εντοπίστηκαν στα πλαίσια της παρούσας εργασίας θα πρέπει να σημειωθούν οι περιπτώσεις της Ιρλανδίας (το φαινόμενο ratchet εντοπίζεται στα Συνολικά έξοδα το 2009 και το 2010, όπου, παρά την μείωση των μεγεθών του Α.Ε.Π., αυτά συνεχίζουν και αυξάνονται), της Γερμανίας, Γαλλίας και της Ιταλίας, όπου τόσο η δημόσια κατανάλωση, όσο και οι μισθοί των δημοσίων υπαλλήλων και τα συνολικά έξοδα δεν ακολουθούν την πτωτική τάση του Α.Ε.Π. μετά το 2009, αλλά και της Κύπρου, τουλάχιστον στην πρώτη φάση της κρίσης το 2009 (διότι οι προσαρμογές στην δεύτερη φάση του 2013-2014 είναι άμεσες).

Επίσης, θα πρέπει να υπογραμμιστεί και η περίπτωση της Ελλάδας και της Ισπανίας, στην οποία, τόσο η δημόσια κατανάλωση, όσο και οι μισθοί των δημοσίων υπαλλήλων και τα συνολικά έξοδα ακολουθούν την πτωτική τάση του Α.Ε.Π. μετά το 2009, με ένα έτος μόνο καθυστέρηση, αλλά και αυτή της Σουηδίας, όπου η πρόσκαιρη μείωση του Α.Ε.Π. το 2009 ακολουθείται από μια ταυτόχρονη μείωση των κρατικών εξόδων κατά το ίδιο έτος. Ωστόσο στην περίπτωση της Ρουμανίας και της Πορτογαλίας τα κρατικά έξοδα προσαρμόζονται στην πτωτική πορεία του Α.Ε.Π.

Εν κατακλείδι, το φαινόμενο ratchet τουλάχιστον στα μακροοικονομικά μεγέθη των κρατών αποτελεί ένα σύνθετο φαινόμενο, του οποίου οι πολιτικές προεκτάσεις είναι αναμφισβήτητες και οι διαστάσεις του δεν είναι δυνατόν να αναλυθούν χωρίς την συμβολή

της πολιτικής επιστήμης. Ωστόσο, στην παρούσα διπλωματική εργασία στόχο είχε να διαφωτίσει σε έναν ικανοποιητικό βαθμό, την ύπαρξη καταρχήν του φαινομένου, γεγονός που επετεύχθη.

Στο μέλλον, μια πληρέστερη έρευνα θα ήταν δυνατόν να συνδυάσει τα μακροοικονομικά αυτά δεδομένα με στοιχεία των κυβερνήσεων που ήταν στην εξουσία στις χώρες τις περιόδους που σημειώθηκαν αυτά τα φαινόμενα, στην προσπάθεια να συσχετιστούν τα ιδεολογικά πρόσημα των κυβερνήσεων με τις οικονομικές τους αποφάσεις, στον βαθμό, βέβαια που αυτές ανήκουν στην δικαιοδοσία τους και όχι στην δικαιοδοσία υπέρ- κρατικών οργανισμών, όπως συνέβη με την περίφημη τρόικα στην περίπτωση διαχείρισης της οικονομικής κρίσης στις περιφερειακές οικονομίες της Ευρώπης, μια εκ των οποίων ήταν και η Ελλάδα.

Βιβλιογραφία

Algan, Y., Cahucz, P., Zylberberg, A. (2001). Public Employment and Labor Market Performances. Paper prepared for the 34th Panel Meeting of Economic Policy in Brussels.

Arya, A., Mittendorf, B. (2004). Using job rotation to extract employee information. *J. Law Econ. Organ.* 20(2):400–414.

Bird, R.(1972). The “displacement effect”: a critical note. *Finanzarchiv* 30 (3):454–463.

Bjørnskov, C., Rode, M. (2016). And Yet It Grows: Crisis, Ideology, and Interventionist Policy Ratchets. Available at: <https://www.econstor.eu/bitstream/10419/183364/1/wp1135.pdf>. [5/2/2021].

Bol, C., Lill, B.(2015). Performance target revisions in incentive contracts: do information and trust reduce Ratcheting and the Ratchet effect? *Account. Rev.* 90(5): 1755–1778.

Bouwens, J., Kroos, P. (2011). Target Ratcheting and effort reduction. *J. Account. Econ.* 51(1–2):171–185.

Buchanan, J., Wagner, R. (1978). Fiscal Responsibility in Constitutional Democracy. *Studies in Public Choice.* 1:79–97.

Buchanan, J., Wagner, R.(1978). The political biases of Keynesian economics. In: T., Gordon (Ed.). *Fiscal Responsibility in Constitutional Democracy. Studies in Public Choice.* Boston: Martinus Nijhoff.

Cairns, R., Soubeyran, A. (2002). A Simple, Linear Model of the Ratchet Effect. Available at: <https://www.semanticscholar.org/paper/A-Simple%2C-Linear-Model-of-the-Ratchet-Effect-Cairns-Soubeyran/783100596b04c4ff9a76d4b5b3642bd5e79c402b>. [1/12/2020].

Campante, F., Tabellini, G.(2008). Why is fiscal policy often procyclical? *Journal of the European Economic Association.* 6(5):1006–1036.

Cardella, E., Depew, B. (2018). Output restriction and the ratchet effect: evidence from a real-effort work task. *Games Econ. Behav.* 107:182–202.

Casas A., Holzhacker, M., Mahlendorf, M., Matejka, M. (2018). Relative performance evaluation and the Ratchet effect. *Contemp. Account. Res.* 35 (4):1702–1731.

Charness, G., Gneezy, U., Henderson, A. (2018). Experimental methods: measuring effort in economics experiments. *J. Econ. Behav. Organ.* 149:74–87.

Charness, G., Kuhn, P., Villeval, M.C. (2011). Competition and the Ratchet effect. *J. Lab. Econ.* 29 (3):513–547.

Christl, M., Köppl-Turyna, M., Kucsera, D. (2018). Public sector efficiency in Europe: Long-run trends, recent developments and determinants. Available at: <https://ideas.repec.org/p/zbw/agawps/14.html>. [15/11/2020].

Cooper, D.J., Kagel, J.H., Lo, W., Gu, Q.L. (1999). Gaming against managers in incentive systems: experimental results with Chinese students and Chinese managers. *Am. Econ. Rev.* 89 (4):781–804.

Diamond, J.(1977). Econometric testing of the displacement effect: a reconsideration. *Finanzarchiv.* 35 (3):389–404.

Duesenberry, J.(1949). *Income, Saving and the Theory of Consumer Behavior*. Cambridge, MA: Harvard University Press.

Durevall, D., Henrekson, M. (2011). The futile quest for a grand explanation of long-run government expenditure. *Journal of Public Economics.* 95:708–722.

Ehrenberg, R., Schwarz, J. (1986). Public Sector Labor Markets. In: O.,Ashenfelter and Layard, R (eds), *Handbook of Labor Economics*, Amsterdam, North Holland: Elsevier Science Publisher, vol 2, chap 22, pp. 1219-67.

Facchini, F. (2014). The determinants of public spending: a survey in a methodological perspective. Available at: [https://mpira.uibk.ac.at/handle/document/53006/](https://mpira.uibk.ac.at/handle/document/53006). [10/11/2020].

Finn, M. (1998). Cyclical Effects of Government's Employment and Goods Purchases. *International Economic Review*. 39(3):635-657.

Fredriksen, K. (2013). Fiscal consolidation across government levels-part 2. Fiscal rules for sub- central governments, update of the institutional indicator. Available at: <https://econpapers.repec.org/paper/oececoaaa/1071-en.htm>. [28/11/2020].

Freixas, X., Guesnerie, R., Tirole, J. (1985). Planning under In- complete Information and the Ratchet Effect. *Review of Economic Studies*. LII: 173-191.

Giordano, R., Tommasino, P. (2013). Public-sector efficiency and political culture. *FinanzArchiv: Public Finance Analysis*. 69(3):289–316.

Goff, B.(1998). Persistence in government spending fluctuations: new evidence on the displacement effect. *Public Choice*. 97 (1–2):141–157.

Gregory, R., Borland, J. (1999). Recent Developments in Public Sector Labor Markets. In: O.,Ashenfelter and D., Card (eds), *Handbook of Labor Economics*. Amsterdam, North Holland: Elsevier Science Publisher. pp. 3573-3660

Hakenes, H., Katolnik, S. (2017). On the incentive effects of job rotation. *Eur. Econ. Rev.* 98:424–441.

Hercowitz, Z., Strawczynski, M. (2004). Cyclical ratcheting in government spending: evidence from the OECD. *The Review of Economics and Statistics*. 86(1):353-361.

Hercowitz, Z., Strawczynski, M.(2004). Cyclical ratcheting in government spending: evidence from the O.E.C.D. *Review of Economics and Statistics*. 86(1):353–361.

Hindriks, J., Myles, G. (2006). *Intermediate Public Economics*. Cambridge, MA:MIT Press.

Holmlund, B. (1997). Macroeconomic Implications of Cash Limits in the Public Sector. *Economica*. 64:49-62.

Holmlund, B., Linden, J. (1993). Job Matching, Temporary Public Employment, and Equilibrium Unemployment. *Journal of Public Economics*. 51:329-343.

Ickes, W., Samuelson, L. (1987). Job transfers and incentives in complex organizations: thwarting the Ratchet effect. *RAND J. Econ.* 18(2):275-279.

Kahneman, D., Knetsch, J., Thaler, R. (1991). Anomalies: the endowment effect, loss aversion, and status quo bias. *Journal of Economic Perspectives*. 5 (1) : 193–206.

Kanemoto, Y., MacLeod, W.B. (1992). The Ratchet effect and the market for secondhand workers. *J. Lab. Econ.* 10 (1):85–98.

Kontopoulos, J., Perotti, R. (1999). Government Fragmentation and Fiscal Policy Outcomes: Evidence from O.E.C.D. Countries. In J., M., Poterba and J., von Hagen (Eds.). *Fiscal Institutions and Fiscal Performance*. Chicago: University of Chicago Press.

Laffont, J., Tirole, J. (1993). *A Theory of Incentives in Procurement and Regulation*. Cambridge MA: MIT Press.

Meyer, M.A., Vickers, J. (1997). Performance comparisons and dynamic incentives. *J. Polit. Econ.* 105(3):547–581.

O.E.C.D. (2001). Managing Public Expenditure. Available at: <http://www.oecd.org/tax/public-finance/1891847.pdf>. [14/11/2020].

O.E.C.D. (2014). OECD Principles of Budgetary Policies. Available at: <http://www.oecd.org/governance/budgeting/Draft-Principles-Budgetary-Governance.pdf>. [1/12/2020].

Peacock, A., Wiseman, J.(1961). *The Growth of Public Expenditure in the United Kingdom*. Princeton: Princeton University Press.

Petrie, M., Shields, J. (2010). Producing a citizens' guide to the budget: Why, what and how? *OECD Journal on Budgeting*. 2010/2:75-87.

Sajko, L. (2011). Economic Integration and the public sector. Available at: https://bib.irb.hr/datoteka/686745.Economic_Integration_and_the_Public_Sector.pdf. [1/12/2020].

Schilperoort, W., Wiert, P. (2012). Illuminating budgetary risks: The role of stress testing. *OECD Journal on Budgeting*. 4/ 2012/3:53-70.

Talvi, E., Végh, C.(2005). Tax Base variability and procyclical fiscal policy in developing countries. *Journal of Development Economics*. 78(1):156–190.

Wagner, A.(1883). *Finanzwissenschaft*, 3rd ed., Leipzig. Partly reprinted in: Musgrave, Richard A., Peacock, Alan T. (Eds.), (1958), *Classics in the Theory of Public Finance*. Macmillan, London.

Wei, C. (2020). Can job rotation eliminate the Ratchet effect: Experimental evidence. *Journal of Economic Behavior and Organization*. 180:66–84.

Weitzman, M. (1980). The 'Ratchet Principle' and Performance Incentives. *Bell Journal of Economics*. 11:302-308.

Wildavsky, A. (2003). Controlling Public Expenditure: The Theory of Expenditure Limitation. Available at: <https://www.oecd.org/gov/budgeting/43505568.pdf>. [25/11/2020].

World Bank. (2013). Beyond the Annual Budget: Global Experience with Medium-Term Expenditure Frameworks. Available at: <https://openknowledge.worldbank.org/handle/10986/11971>. [26/11/2020].